

Obres escollides de Rosa Luxemburg en català

**LA CRISI DE LA SOCIALDEMOCRÀCIA
(El fullet de Junius)
LES TASQUES DE LA SOCIALDEMOCRÀCIA
INTERNACIONAL**

**ROSA LUXEMBURG
1915**

Versió catalana establerta des de:
http://marxists.org/espanol/luxem/09EI%20folletoJuniusLacrisisdelasocialdemocraciaalemana_0.pdf i *La crisis de la socialdemocracia*, Editorial Anagrama, Barcelona, 1976 (el capítol IV ha sigut únicament des de l'edició de l'Editorial Anagrama)

Edicions internacionals Sedov

Núcleo en defensa
del marxismo

Germinal

LA CRISI DE LA SOCIALDEMOCRÀCIA2

TESIS SOBRE LES TASQUES DE LA SOCIALDEMOCRÀCIA INTERNACIONAL 49

LA CRISI DE LA SOCIALDEMOCRÀCIA

(el fullet de Junius)

I

L'escena ha canviat totalment. La marxa de 6 setmanes sobre París s'ha convertit en un drama mundial. L'assassinat en massa s'ha convertit en una tasca monòtona, però la solució final no sembla estar més prop. El capitalisme ha quedat atrapat en la seua pròpia trampa i no pot exorcitzar l'esperit que ha invocat.

Ha passat l'embriaguesa. Han passat els temps de les manifestacions patriòtiques al carrer, de la persecució d'automòbils d'aspecte sospitosos, els telegrams falsos, dels pous d'aigua enverinats amb el germen del còlera. Ja ha acabat l'època de les històries fantàstiques d'estudiants russos que llancen bombes des dels ponts de Berlín, o de francesos que sobrevolen Nuremberg; s'han acabat els dies en què el populatxo cometia excessos en sortir a caçar espies, de les multituds cantant, dels cafès amb cors patriòtics; no més turbes violentes, prestes a denunciar, a perseguir dones, a arribar fins al frenesí del deliri davant cada rumor; s'ha dissipat l'atmosfera de l'assassinat ritual, l'aire de pogrom, que feia que el vigilant del cantó fos l'únic representant que quedava de la dignitat humana.

L'espectacle ha acabat. El teló ha descendit sobre els trens omplerts de reservistes, que parteixen enmig de l'alegre cridòria de xicotes entusiastes. Ja no veiem els seus rostres riallers, somrient alegrement des de les finestretes del tren a una població famolenca de guerra. Troten silenciosament pels carrers i el públic, amb rostre preocupat, torna al quefer diari.

A l'atmosfera de desil·lusió de la pàl·lida llum del dia ressona un altre cor: el sever grallar dels esparvers i les rialles de les hienes del camp de batalla. Deu mil tendes de campanya, garantides segons les instruccions, cent mil quilos de cansalada, cacau en pols, substituït del cafè, pagador contra lliurament. Metralla, instrucció militar, bosses de municions, agències matrimonials per a les viudes de guerra, cinturons de cuir, ordres de guerra: només es tindran en compte les propostes serioses. I la carn de canó que va pujar als trens a l'agost i setembre es podreix als camps de batalla de Bèlgica i els Vosges mentre els guanys creixen com a herbes entre els morts.

Els negocis floreixen sobre les ruïnes. Les ciutats es converteixen en runes, països sencers en deserts, aldees en cementiris, nacions senceres en captaires, esglésies en estables. Els drets del poble, les aliances, els tractats, les paraules santes, les més grans autoritats, estan fetes miques; cada sobirà per la gràcia de Déu rep el malnom d'estúpid, de desgraciat i desagraït per part del seu cosí de l'altre costat de la frontera; cada canceller qualifica els seus col·legues dels països enemics de criminals desesperats; cada govern mira els altres com si fossen l'àngel roí del seu poble, digne tan sols del menyspreu del món. La fam campeja en Venècia, Lisboa, Moscou, Singapur; la pesta en Rússia, la misèria i la desesperació per tot arreu.

Avergonyida, deshonrada, nedant en sang i vessant brutícia: així veiem la societat capitalista. No com la veiem sempre, exercint papers de pau i rectitud, ordre, filosofia, ètica, sinó com a bèstia vociferant, orgia d'anarquia, baf pestilent, devastadora de la cultura i la humanitat: així se'ns apareix en tota la seua horrorosa cruesa. L'enmig d'aquesta orgia, ha succeït una tragèdia mundial: la socialdemocràcia alemanya ha capitulat. Tancar els ulls davant aquest fet, tractar d'ocultar-lo, seria el més neci, el més perillós que el proletariat internacional pot fer: "El demòcrata (o siga, la classe mitjana revolucionària) [escriu Karl Marx] surt del pou més vergonyós tan immaculat com quan hi va entrar innocentment. Amb la seua confiança en la victòria enfortida, té més que mai la plena certesa que ell i el seu partit no necessiten principis nous, que els esdeveniments i les circumstàncies s'han d'ajustar a ell." El proletariat modern es comporta d'altra forma en sortir de les grans proves de la història. Tan gegantins com els seus problemes són els seus errors. Cap pla fermament elaborat, cap ritual ortodox vàlid per a tots els temps li mostra el camí que s'ha de seguir. L'experiència històrica és el seu únic mestre, el seu Via Dolorosa cap a la llibertat està jalonada no sols de patiments inenarrables, sinó també d'inenarrables errors. La meta del viatge, l'alliberament definitiu, depèn completament del proletariat, de si *aquest* aprèn dels seus *propis* errors. L'autocrítica, la crítica cruel i implacable que va fins a l'arrel del mal, és vida i alè per al proletariat. La catàstrofe a què el món ha llençat el proletariat socialista és una desgràcia sense precedents per a la humanitat. Però el socialisme únicament està perdut si el proletariat és incapaç de mesurar l'envergadura de la catàstrofe i es nega a comprendre les seues lliçons.

Estan en joc els últims quaranta-cinc anys d'història del moviment obrer. La situació actual és un arranament de comptes, un resum del deu i l'haver de mig segle de treball. A la tomba de la Comuna de París jau soterrada la primera fase del moviment obrer europeu i la Primera Internacional. A partir d'aleshores va començar una nova fase. En compte de revolucions, motins i barricades espontànies, després dels quals el proletariat tornava a caure en la passivitat, va aparèixer la lluita diària i sistemàtica, la utilització del parlamentarisme burgès, l'organització de masses, la unió fèrria de la lluita econòmica amb la política, dels ideals socialistes amb la defensa tenaç dels interessos més immediats. Per primera vegada el coneixement científic guiava la causa de l'emancipació del proletariat. En compte de sectes i escoles, d'empreses i experiments utòpics en cada país, totalment i absolutament separats uns d'altres, tenim una base teòrica uniforme i internacional que uneix les nacions. Les obres teòriques de Marx van ser per a la classe obrera de tot el món una brúixola per a fixar la seua tàctica hora rere hora, a la cerca de l'única meta immutable.

El portador, el defensor, el protector del nou mètode va ser la socialdemocràcia alemanya. La guerra de 1870 i la derrota de la Comuna de París havien traslladat el centre de gravetat del moviment obrer europeu a Alemanya. Així com França va ser el país clàssic de la primera etapa de la lluita de classe del proletariat, així com París va ser el cor, trencat i ensanguinat, de la classe obrera europea, la classe obrera alemanya es va convertir a l'avantguarda de la segona etapa. Amb inenarrables sacrificis, en forma de treball d'agitació, ha construït l'organització més forta, l'organització model del proletariat, ha creat la premsa major, ha desenvolupat els mètodes més efectius d'educació i propaganda. Ha reunit sota les seues banderes les masses treballadores més nombroses, i ha elegit els blocs més grans als parlaments nacionals. En general es reconeix que la socialdemocràcia alemanya és l'encarnació més pura del socialisme marxista. Ha adquirit i utilitzat un gran prestigi com a mestra i dirigent de la Segona Internacional. En el seu famós pròleg a *La lluita de classes en França* de Marx, Frederic Engels va escriure: "Però, ocórrega el que ocorregués en altres països, la socialdemocràcia alemanya té una posició especial, i amb això, de moment almenys, una tasca especial també. Els dos milions d'electors que envia a les urnes, junt amb els joves i dones que estan al seu darrere i no tenen vot, formen la massa més nombrosa i més compacta, la 'força de xoc' decisiva de l'exèrcit proletari mundial."

Com va dir el *Wiener Arbeiterzeitung* del 5 d'agost de 1914, la socialdemocràcia alemanya era la joia de les organitzacions del proletariat conscient. Les socialdemocràcies de França, Itàlia i Bèlgica, els moviments obrers d'Holanda, Escandinàvia, Suïssa i Estats Units, seguien il·lusionats els seus passos. Les nacions esclaves, els russos i els socialdemòcrates dels Balcans contemplaven al moviment alemany amb admiració infinita, quasi cega. En la Segona Internacional la socialdemocràcia alemanya era sens dubte el factor decisiu. En cada congrés, en cada plenari del Buró Socialista Internacional, tot depenia de la posició del grup alemany. Especialment en la lluita contra la guerra i el militarisme, la posició de la socialdemocràcia ha sigut sempre decisiva. Bastava un "els alemanys no ho podem acceptar" per a determinar l'orientació de la internacional. Amb cega

confiança se sotmetia a la direcció a la molt admirada i poderosa socialdemocràcia alemanya. Era l'orgull de tots els socialistes, el terror de les classes dominants de tots els països.

I què va ocórrer en Alemanya quan va sobrevenir la gran crisi històrica? La pitjor caiguda, el pitjor cataclisme. En cap lloc l'organització proletària es va sotmetre tan dòcilment a l'imperialisme. En cap lloc es va suportar l'estat de setge amb tanta submissió. En cap lloc es va emmordassar així la premsa, es va ofegar tant l'opinió pública; en cap lloc es va abandonar tan totalment la lluita política i sindical de la classe obrera com a Alemanya.

Però la socialdemocràcia alemanya no era només l'organisme més fort de la Internacional. Era també el seu cervell pensant. Per això, el procés d'autoanàlisi i apreciació ha de començar en el seu propi moviment, en el seu propi cas. El seu honor l'obliga a encapçalar la lluita pel rescat del socialisme internacional, a iniciar la crítica implacable dels seus propis errors. Cap altre partit, cap altra classe en la societat capitalista pot atrevir-se a reflectir els seus errors, les seues pròpies febleses en l'espill de la raó perquè tot el món els veja, perquè l'espill reflectiria la sort que la història li té reservada. La classe obrera sempre pot mirar la veritat cara a cara, encara que açò signifie la més tremenda autoacusació, perquè la seua debilitat no va ser sinó un error, i les lleis inexorables de la història li donen forces i asseguren la seua victòria final.

Aquesta crítica implacable no sols és una necessitat fonamental, sinó també un dels màxims deures de la classe obrera. Tenim els majors tresors de la humanitat, i la classe obrera està destinada a ser el seu protector. Mentre la societat capitalista, avergonyida i deshonrada, corre enmig de l'orgia sagnant a l'encontre del seu destí, el proletariat internacional reunirà els preats tresors que van ser llençats a les profunditats en el remolí salvatge de la guerra mundial en un moment de confusió i feblesa.

Una cosa és certa. És una il·lusió nècia creure que basta de sobreviure a la guerra, com un conill s'oculta sota un arbust fins que passe la tempestat, per a seguir alegrement el seu camí al pas acostumat quan tot passa. La guerra mundial ha canviat les circumstàncies de la nostra lluita, i sobretot ens ha canviat a *nosaltres*. No és que hagen canviat o s'hagen minimitzat les lleis del desenvolupament capitalista o el conflicte entre el capital i el treball. Encara ara, enmig de la guerra, les màscares cauen i les velles cares que coneixem ens somriuen amb sorna. Però l'evolució ha rebut el poderós ímpetu de l'esclat del volcà imperialista. L'enormitat de les tasques que es presenten davant el proletariat socialista en el futur immediat fan que, en comparació, les lluites del passat semblen un deliciós idil·li.

La guerra posseeix la missió històrica de donar-li un poderós ímpetu a la causa dels treballadors. Marx, els ulls profètics del qual van preveure tants esdeveniments històrics mentre jeien al ventre del futur, escriu el següent paràgraf significatiu en *La lluita de classes a França*: "A França, el petit burgès fa el que normalment hauria de fer el burgès industrial; l'obrer fa allò que normalment hauria de ser la missió del petit burgès; i la missió de l'obrer, qui la compleix? Ningú. Les tasques de l'obrer no es compleixen a França; només es proclamen. La seua solució no pot ser aconseguida en cap part dins de les fronteres nacionals; la guerra de classes dins de la societat francesa es convertirà en una guerra mundial entre nacions. La solució començarà a partir del moment en què, a través de la guerra mundial, el proletariat siga empentat a dirigir el poble que domina el mercat mundial, a dirigir en Anglaterra. La revolució, que no trobarà ací el seu terme, sinó el seu començament organitzatiu, no serà una revolució de curt alè. L'actual generació s'assembla als jueus que Moisès conduïa pel desert. No sols ha de conquerir un món nou, sinó que ha de perir per a deixar lloc als homes que estiguen a l'altura del nou món."

Açò va ser escrit en 1850, quan Anglaterra era l'únic país amb un desenvolupament capitalista, quan el proletariat anglès era el millor organitzat i semblava destinat, pel desenrotllament industrial del seu país, a assumir la direcció del moviment obrer internacional. Llegim Alemanya on diu Anglaterra, i les paraules de Karl Marx es converteixen en una profecia genial de la present guerra mundial. Aquesta té la missió de portar el proletariat alemany al capdavant del poble i determinar un "començament d'organització" davant el gran conflicte general internacional entre el Capital i el Treball en la lluita pel poder polític dins l'Estat.

És que alguna vegada vam tenir una concepció diferent del paper a exercir per la classe obrera en la gran guerra mundial? Potser ens hem oblidat com descrivíem aquest imminent esdeveniment fa a

penes uns anys? “Llavors sobrevindrà la *catàstrofe*. Tota Europa serà convocada a les armes, i setze a divuit milions d’homes, la flor de les nacions, armats amb les millors ferramentes per a l’assassinat, menaran la guerra uns contra altres. Però pense que darrere d’aquesta marxa s’aguaita la caiguda final. No som nosaltres sinó ells els qui el realitzaran. Estan portant les coses a l’extrem, ens dirigeixen dret a la catàstrofe. Colliran allò que han sembrat. “*El crepuscle dels déus del món burgès s’apropa. Podeu estar-ne ben segurs, s’apropa.*” Així va parlar Bebel, portaveu del nostre bloc en el Reichstag, sobre la qüestió del Marroc.

Un full oficial publicada pel partit, *Imperialisme i socialisme*, distribuït per centenars de milers d’exemplars fa uns pocs anys, acaba amb les paraules següents: “Així, la lluita contra el militarisme és cada vegada més una lluita decisiva entre el capital i el treball. Guerra, preus elevats: capitalisme; pau, felicitat per a tots: socialisme! L’opció és la vostra. La història s’afanya a arribar al desenllaç. El proletariat ha de bregar incansablement per complir la seua missió mundial, ha d’enfortir el poder de la seua organització i la claredat de la seua comprensió. Llavors, passe el que passe, si assoleix mitjançant l’exercici del seu poder salvar la humanitat de les horribles crueltats de la guerra mundial, o si el capitalisme torna enrere en la història i mor com va nàixer, en la sang i la violència, el moment històric trobarà la classe obrera preparada, i la preparació ho és tot.”

El *Manual per als electors socialdemòcrates* de l’any 1911, any de l’última elecció parlamentària, conté en la pàgina 42 el següent comentari sobre la guerra que s’apropava: “¿Gosen els nostres governants i classes dominants exigir semblant horror al poble? ¿No estendrà en tot el país un clamor de fúria, d’horror, d’indignació que portarà el poble a posar fi a aquest assassinat? No preguntaran, tal vegada, Per a qui i per a què? Potser som bojos perquè se’ns tracte així, o perquè acceptem semblant tracte? Qui estude amb objectivitat les possibilitats d’una gran guerra mundial europea no pot arribar a una altra conclusió: “La pròxima guerra europea serà un joc fins a les últimes conseqüències com el món mai ha vist. Serà, probablement, l’última guerra.”

Amb aqueixes paraules els socialistes van guanyar els seus cent deu escons al Reichstag. Quan a l’estiu de 1911 el salt de pantera de l’imperialisme alemany sobre Agadir, i el sorollós clamor dels imperialistes alemanys van precipitar Europa cap a una guerra mundial,* una reunió internacional, celebrada el 4 d’agost a Londres, va aprovar la resolució següent: “Per la present, els delegats de les organitzacions obreres d’Alemanya, Espanya, Anglaterra, Holanda i França, es *proclamen disposats a oposar-se a tota declaració de guerra amb tots els mitjans a la seua disposició*. Cada una de les nacionalitats ací representades es compromet, d’acord amb les resolucions aprovades en els seus respectius congressos nacionals i internacionals, a oposar-se a les maniobres criminals de les classes dominants.”

Però quan el Congrés Internacional es va reunir al novembre de 1912 a Basilea i el llarg seguici dels delegats obrers arribava a la catedral, tots els que estaven presents se sentiren impressionats davant la solemnitat de l’hora fatal que s’apropava i varen ser dominats per un sentiment d’heroica determinació.

Víctor Adler, fred i escèptic, va exclamar: “Camarades, és summament important que ací, a la font comuna del nostre poder, tots i cada un dels presents, derive d’ací la força per a fer al seu país tot allò que puga, per tots els mitjans i formes de què dispose, per a oposar-se al crim de la guerra, i si aquesta arriba a entaular-se, si realment es produeix, *fem que aquesta guerra marque un punt final*. Aquest és el sentiment que anima la Internacional. I si la mort, el foc i la pestilència s’estén a través de l’Europa civilitzada, únicament tremolencs podem pensar-hi, i la indignació i la rebel·lia ens esgarren el cor. *Nosaltres ens preguntem: els homes, els proletaris són encara vertaderament corders per a deixar-se portar dòcilment a l’escorxador?*”

Troelestra va parlar en nom de les nacions petites, i també de Bègica: “Amb la seua sang i amb tot el que posseeix, el proletariat dels països petits jura la seua adhesió a la Internacional en totes les mesures que aquesta resolga per a impedir la guerra. I reiterem que esperem, quan les classes dominants de les nacions poderoses criden els fills del proletariat a les armes per a saciar la seua ànsia de poder i la cobdícia dels seus dirigents a costa de la sang i les terres dels pobles petits, *esperem que els fills del proletariat, sota la influència poderosa dels seus pares proletaris i de la premsa proletària, ho pensaran tres vegades abans de venir a danyar-nos a nosaltres, els seus amics i de servir els enemics de la civilització.*”

Llegit el manifest antibèl·lic del Buró Internacional, Jaurès, en el seu discurs de tancament, va dir: “La Internacional representa les forces morals del món! Quan sone l’hora tràgica, quan haguem de sacrificar-nos, açò ens apuntalarà i enfortirà. Declarem, no amb lleugeresa sinó *des del fons dels nostres cors, que estem disposats a afrontar tots els sacrificis!*”

Va ser com el jurament de Rütli. El món va dirigir la seua vista a la catedral de Basilea, on les campanes, lentament i solemnement, sonaven per la gran lluita entre els exèrcits del capital i el treball.

El 3 de setembre de 1912, el diputat socialdemòcrata David va parlar al Reichstag: “Va ser el moment més bell de la meua vida. Ho afirme ací. Quan les campanes de la catedral van repicar per a la gran columna de socialdemòcrates internacionalistes, quan les banderes roges van flamejar a la nau entorn l’altar, quan el gran òrgan va fer ressonar el seu missatge de pau per a saludar els emissaris del poble, em va produir una impressió que mai oblidaré [...] Tots vostès han de comprendre que és el que ha passat ací. *Les masses han deixat de ser un ramat sense voluntat ni consciència.* És un fet nou en la història universal. Fins ara les masses han seguit cegament a aquells als qui els interessa la guerra, als que condueixen als pobles a la matança massiva. Açò s’acabarà. *Les masses han deixat de ser els instruments, els soldats del que fan els seus guanys amb la guerra.*”

El 26 de juliol de 1914, una setmana abans de l’esclat de la guerra, la premsa partidària alemanya va dir: “*No som titelles; lluitem amb totes les nostres forces contra un sistema que converteix els homes en instruments impotents del destí cec, contra aquest capitalisme que es prepara a transformar Europa, assedegada de pau, en un sagnant camp de batalla. Si la destrucció prossegueix, si la resolta voluntat de pau del proletariat alemany i internacional, que s’expressarà en el curs dels pròxims dies en grans manifestacions, es demostra incapaç d’impedir la guerra mundial, aquesta serà, almenys, l’última guerra, el crepuscle dels déus del capitalisme.*”

El 13 de juliol de 1914, l’òrgan central de la socialdemocràcia alemanya va proclamar: “El proletariat socialista rebutja tota responsabilitat pels esdeveniments precipitats per una classe dominant cega i a la vora de la bogeria. Sabem que per a nosaltres sorgirà *una nova vida de les ruïnes. Però la responsabilitat recau sobre els governants actuals. Per a ells, es tracta de la seua existència mateixa! És el judici final de la història mundial!*”

I llavors va arribar l’espantós, l’increïble 4 d’agost de 1914.

Era *necessari* que ocorregués així? Un esdeveniment de semblant importància no pot ser un mer accident. Ha d’obeir a profundes causes objectives. Però potser aqueixes causes es troben en els errors de la direcció proletària, la pròpia socialdemocràcia, en el fet que la nostra disposició per a la lluita ha flaquejat, que el nostre coratge i les nostres conviccions ens han abandonat. El socialisme científic ens va ensenyar a reconèixer les lleis objectives del desenvolupament històric. L’home no fa la història per pròpia voluntat, però la fa de totes maneres. El proletariat depèn en la seua acció del grau assolit per l’evolució social. Però l’evolució social no és quelcom a banda del proletariat; és al mateix temps la seua força motriu i la seua causa, tant com el seu producte i el seu efecte. I encara que no podem saltar una etapa en el nostre procés històric, així com un home no pot saltar per damunt de la seua pròpia ombra, està en el nostre poder l’accelerar-ho o retardar-ho.

El socialisme és el primer moviment popular del món que s’ha imposat una meta i ha posat en la vida social de l’home un pensament conscient, un pla elaborat, la lliure voluntat de la humanitat. Per això Frederic Engels anomena la victòria final del proletariat socialista el salt de la humanitat del regne animal al regne de la llibertat. Aquest pas també està lligat per lleis històriques inalterables als milers d’escalons de l’escala del passat, amb el seu avanç lent i tortuós. Però mai s’aconseguirà si l’espurna de la voluntat conscient de les masses no sorgeix de les circumstàncies materials que són fruit del desenvolupament anterior. El socialisme no caurà com a manà del cel. Només el guanyarà hom en una llarga cadena de poderoses lluites en què el proletariat, dirigit per la socialdemocràcia, aprendrà a manejar el timó de la societat per a convertir-se de víctima impotent de la història en el seu guia conscient. Frederic Engels va dir una vegada: “La societat capitalista es troba davant un dilema: o passa al socialisme o cau en la barbàrie”. Què significa “cau en la barbàrie” en l’etapa actual de la civilització europea? Hem llegit i citat aquestes paraules amb lleugeresa, sense poder concebre el seu terrible significat. En aquest moment basta mirar al nostre voltant per a comprendre què significa caure en la barbàrie en la societat capitalista. *Aquesta guerra mundial és una regressió a la barbàrie.*

El triomf de l'imperialisme condueix a la destrucció de la cultura, esporàdicament si es tracta d'una guerra moderna, per sempre si el període de guerres mundials que s'acaba d'iniciar pot seguir el seu maleït curs fins a les últimes conseqüències. Així ens trobem, avui tal com ho va profetitzar Engels fa una generació, davant la terrible opció: o triomfa l'imperialisme i provoca la destrucció de tota cultura i, com en l'antiga Roma, la despoblació, desolació, degeneració, un immens cementiri; o triomfa el socialisme, és a dir, la lluita conscient del proletariat internacional contra l'imperialisme, els seus mètodes, les seues guerres. Tal és el dilema de la història universal, la seua alternativa de ferro, la seua balança tremolant en el punt d'equilibri, esperant la decisió del proletariat, en depèn el futur de la cultura i la humanitat. En aquesta guerra ha triomfat l'imperialisme. La seua espasa brutal i assassina ha precipitat la balança, amb esglaiadora brutalitat, a les profunditats de l'abisme de la vergonya i la misèria. Si el proletariat aprèn a partir d'aquesta guerra i en aquesta guerra a esforçar-se, a saccar el jou de les classes dominants, a convertir-se en amo del seu destí, la vergonya i la misèria no hauran sigut en va.

La classe obrera moderna ha de pagar un alt preu per cada avanç en la seua missió històrica. El camí al Gòlgota del seu alliberament de classe està infestat de sacrificis espantosos. Els combatents de juny, les víctimes de la Comuna, els màrtirs de la Revolució Russa: una llista interminable de fantasmes sagnants. Han caigut al camp de l'honor, com va dir Marx referint-se als herois de la Comuna, per a ocupar per sempre el seu lloc en el gran cor de la classe obrera. Ara milions de proletaris estan caient al camp del deshonor, del fratricidi, de l'autodestrucció, amb la cançó de l'esclau als seus llavis. Ni això se'ns ha perdonat. Som com els jueus que Moisès va portar pel desert. Però no estem perduts i la victòria serà la nostra si no ens hem oblidat com s'aprèn. I si els dirigents moderns del proletariat no saben com s'aprèn, cauran per a "deixar lloc per als que siguen més capaços d'enfrontar els problemes del món nou".

II

"Ens trobem davant el fet irrevocable de la guerra. Ens amenacen els horrors de la invasió. Avui no es tracta de decidir a favor o en contra de la guerra; per a nosaltres, el problema és un sol: com conduir aquesta guerra? Molt, sí, tot el nostre poble i el nostre futur estan en perill si el despotisme rus, tacat amb la sang del seu propi poble, resulta vencedor. Cal evitar aquest perill, salvaguardar la civilització i independència del nostre poble. De manera que complirem el que sempre hem promès: en l'hora de perill no abandonarem la nostra pàtria. En açò creiem estar d'acord amb la Internacional, que sempre ha reconegut el dret dels pobles a la seua independència nacional, així com estem d'acord amb la Internacional en la denúncia enèrgica de tota guerra de conquesta. Portats per aquestes motivacions, votem a favor del pressupost de guerra que exigeix el govern."

Aquestes paraules del bloc parlamentari van ser la contrasenya que va fixar i va controlar la posició de la classe obrera alemanya durant la guerra. La pàtria en perill, la defensa nacional, la guerra popular per la supervivència, la civilització, la llibertat: tals eren les consignes proclamades pels representants parlamentaris de la socialdemocràcia. El que va venir després va ser la conseqüència lògica. La posició de la premsa sindical i partidària, el frenesí patriòtic de les masses, la pau civil, la desintegració de la Internacional, tots aquests fets van ser la conseqüència inevitable d'aqueixa determinada orientació del bloc parlamentari.

Si és cert que en aquesta guerra es juga l'existència nacional, la llibertat, si és cert que només la ferramenta d'acer de l'assassinat pot salvaguardar aquests tresors inapreciables, si és cert que aquesta guerra és la causa santa del poble, llavors hem d'acceptar totes les conseqüències de la guerra com a part del tracte. El que desitja el fi ha d'acceptar els mitjans. La guerra és assassinat gegantí, metòdic, organitzat. Però en els sers humans normals aquest assassinat sistemàtic és possible només si prèviament s'ha aconseguit un cert grau d'ebrietat. Aquest ha sigut sempre el mètode verificat i garantit dels que entaulen les guerres. L'acció bestial ha de comptar amb la mateixa bestialitat de pensament i sentit; aquesta prepara i acompanya aquella. Així, el *Wahre Jakob* del 28 d'agost de 1914, amb el seu retrat brutal de la devastadora alemanya, els periòdics partidaris de Chemnitz, Hamburg, Kiel, Frankfurt, Coburg i altres, amb els seus al·legats patriòtics en vers i en prosa, van ser l'estupefaent necessari per a un proletariat que podia rescatar la seua existència i la seua llibertat només a costa d'enfonsar l'acer mortífer al cos dels seus germans francesos i anglesos. Aquests periòdics xovinistes són, al capdavant, molt més coherents que els que van tractar d'unir la vall a la muntanya, l'assassinat amb l'amor fratern, el vot pel pressupost de guerra amb l'internacionalisme socialista.

Si la posició assumida pel bloc socialista del Reichstag alemany el 4 d'agost va ser correcta, s'ha pronunciat la sentència de mort per a la Internacional proletària, per a aquesta guerra i per sempre. Per primera vegada des de l'aparició del proletariat modern, hi ha un abisme entre els manaments de solidaritat internacional dels proletaris del món i els interessos de llibertat i d'existència nacional dels pobles; per primera vegada descobrim que la independència i llibertat de les nacions exigeixen que els obrers es maten i destruïsquen mútuament. Fins ara crèiem que els interessos dels pobles de totes les nacions, que els interessos de classe del proletariat, formen una unitat harmoniosa, que són idèntics, que no poden entrar en conflicte. Aquesta era la base de la nostra teoria i pràctica, l'esperit de la nostra agitació. Potser equivoquem l'eix cardinal de tota la nostra filosofia universal? El socialisme internacional està en qüestió.

Aquesta guerra mundial no constitueix la primera crisi per la qual travessen els nostres principis nacionals. La primera prova per al nostre partit va ser fa quaranta-cinc anys. El 21 de juliol de 1870, Wilhelm Liebknecht¹¹⁵ i Auguste Bebel van fer la següent declaració històrica en el Reichstag: "Aquesta guerra és una guerra dinàstica, que serveix els interessos de la dinastia Bonaparte, així com la guerra de 1866 va servir els interessos de la dinastia Hohenzollern. No podem votar a favor dels fons que el govern exigeix per a la guerra perquè equivaldria a un vot de confiança per al govern prussià. I sabem que el govern prussià, amb la seua acció de 1866, va preparar aquesta guerra. Al mateix temps no podem votar contra el pressupost, perquè podria interpretar-se com que recolzem la política irresponsable i criminal de Bonaparte. Com a opositors principistes a tota guerra de dinasties, com a republicans socialistes i membres de l'Associació Internacional de Treballadors, que, sense distinció de nacionalitat, ha lluitat contra tots els opressors, ha tractat d'unificar tots els oprimits en una gran germania, no podem prestar suport directe ni indirecte a aquesta guerra. Per tant, ens neguem a votar, al mateix temps que expressem la nostra sincera esperança que els pobles d'Europa, alligonsats per aquests esdeveniments indignes, lluitaran per guanyar el control dels seus propis destins, per a liquidar el domini del poder i de classe, causa de tots els mals socials i nacionals."

Amb aquesta declaració els diputats del proletariat alemany van col·locar la seua causa, clarament i sense reserves, davall l'estendard de la Internacional, van repudiar la guerra contra França com a guerra nacional d'independència. Tots saben que molts anys després, en les seues memòries, Bebel va dir que hauria votat contra l'emprèstit de guerra si hagués sabut el que ocorreria en els anys següents.

Així, en una guerra que tota la burgesia i una gran majoria del poble influenciats per l'estratègia bismarckiana consideraven que servia els interessos nacionals d'Alemanya, els dirigents de la socialdemocràcia alemanya es van aferrar a la convicció que l'interès nacional i l'interès de classe del proletariat és un sol i ambdós s'oposen a la guerra. Aquesta guerra mundial i aquest bloc socialdemòcrata han descobert per primera vegada la terrible alternativa: llibertat nacional o... socialisme internacional.

Ara bé, és un fet quasi segur que la declaració del bloc parlamentari va ser una inspiració sobtada. Va ser un simple ressò del discurs de la corona i del discurs del canceller del 4 d'agost. "No ens impulsa el desig de conquesta [llegim en el discurs de la corona] ens inspira la decisió inalterable de conservar la terra que Déu ens va donar per a nosaltres i per a les generacions futures. Del document que vos hem presentat, haureu vist que el meu govern i sobretot el meu canceller van bregar, fins a l'últim moment, per evitar la guerra. Prenem l'espasa en defensa pròpia, clara la consciència i les mans netes." I Bethmann-Hollweg va declarar: "Cavallers, actuem en defensa pròpia, i la necessitat no coneix de restriccions. Qui es veu amenaçat com ho estem nosaltres, qui lluita pels objectius més elevats només pot guiar-se per una consideració: com evitar la lluita. Llitem pels fruits del nostre treball pacífic, pel llegat del nostre gran passat, pel futur de la nostra nació." En què difereix açò de la declaració socialdemòcrata? 1) Hem fet el que es puga per preservar la pau, l'enemic ens obliga a la guerra; 2) ara que la guerra ha arribat, hem de defensar-nos; 3) En aquesta guerra el poble alemany corre perill de perdre-ho tot. Aquesta declaració del nostre bloc parlamentari és òbviament una repetició de la declaració del govern amb altres paraules. Així com aquest basa les seues pretensions en les negociacions diplomàtiques i els telegrams imperials, el bloc socialista recorda les manifestacions pacifistes de la socialdemocràcia abans de la guerra. Allí on el discurs de la corona nega tot afany de conquesta, el bloc del Reichstag repudia tota guerra de conquesta invocant el socialisme. I quan l'emperador i el canceller proclamen: "Llitem pels més elevats

principis. No coneixem partits, sinó alemanys”, la declaració socialdemòcrata repeteix, com un ressò: “El nostre poble arrisca tot. En aquesta hora de perill no abandonarem la nostra pàtria.” Hi ha un sol punt en què la declaració socialdemòcrata difereix del seu model, el governamental: col·loca el despotisme rus al centre de la seua orientació, com a perill per a la llibertat alemanya. El discurs de la corona diu, respecte a Rússia: “Amb gran pesar m’he vist obligat a mobilitzar-me contra un veí al costat del qual he combatut en tants camps de batalla. Amb sincer dolor he vist com una amistat respectada fidelment per Alemanya cau feta miques.” El bloc socialdemòcrata transforma aquesta penosa ruptura d’una amistat sincera amb el tsar rus en un al·legat per la llibertat contra el despotisme, utilitzant el prestigi revolucionari del socialisme per guarnir la guerra d’un mantell democràtic, d’una aurèola popular. És en aquest únic punt que la declaració socialdemòcrata demostra independència de pensament de part dels nostres socialdemòcrates.

Com hem dit, aquesta va ser una inspiració sobtada revelada a la socialdemocràcia el quatre d’agost. Tot el que s’ha dit anteriorment fins a aqueix dia, tota declaració fins al dia d’abans s’oposa diametralment a la declaració del bloc del Reichstag. El 25 de juliol, quan l’ultimàtum d’Àustria a Sèrbia va prendre estat públic, el *Vorwärts* va escriure: “Els *elements sense escrúpols* que influencien i es manegen al palau de Viena *volen la guerra*. Volen la guerra: *la premsa negra i groga ho demana a crits*. Volen la guerra: *l’ultimàtum d’Àustria a Sèrbia ho proclama senzillament abans que res el món*.”

“¿Potser perquè la sang de Francesc Ferran i la seua dona va ser abocada per un fanàtic dement, caldrà abocar la sang de milers d’obriers i camperols? *Caldrà purgar un crim dement mitjançant un altre, més dement fins i tot?... L’ultimàtum austríac bé pot ser la torxa que cale foc a Europa pels quatre costats*. Perquè aquest ultimàtum és tan desvergonyit en la seua forma i contingut, que qualsevol govern serbi que retrocedisca humilment davant el mateix, hauria de considerar la possibilitat de ser derrocat per les masses populars en menys del que canta un gall... *Va ser un crim de la premsa xovinista alemanya incitar el nostre volgut aliat a la guerra amb tots els mitjans al seu abast*. I no hi ha dubte que Herr Von Bethmann-Hollweg li va prometre a Herr Berchtold el nostre suport. Però el joc de Berlín és tan perillós com el de Viena.”

El *Leipziger Volkszeitung* va dir el 24 de juliol: “El partit militar austríac s’ha jugat a una sola carta, perquè en cap país del món el xovinisme nacional i militar té quelcom que perdre. *A Àustria els cercles xovinistes es troben en la fallida total; amb udols nacionalistes intenten desesperadament encobrir la ruïna econòmica d’Àustria, amb el pillatge i l’assassinat de la guerra omplir les seues arques*”. El *Dresden Volkszeitung* del mateix dia va dir: “Fins ara els bojos de la guerra del Wiener Ballplatz no han aportat una sola prova que justifique les exigències d’Àustria a Sèrbia. Mentre el govern austríac no estiga en posició de fer-ho, es col·loca, amb *els seus insults i provocacions a Sèrbia, en una posició falsa davant tota Europa*. I encara que es demostrés la culpabilitat de Sèrbia, encara que l’assassinat de Sarajevo s’hagués preparat a la vista del govern serbi, les exigències que conté la nota transcendeixen tots els límits normals. Només *la més gran mancança d’escrúpols set de guerra pot justificar semblants exigències a un altre estat*”

Aquest és el punt de vista del *Münchener Post* del 25 de juliol: “Aquesta nota austríaca és un document sense parangó en la història dels dos últims segles. En el transcurs d’una investigació, el resultat de la qual no ha sigut revelat fins ara al públic europeu, sense emprendre acció legal contra l’assassí del presumpte hereu i la seua esposa, *se li formulen a Sèrbia exigències que, de ser acceptades, significarien el suïcidi polític d’aqueix país*”

El *Schleswig-Holsteinische Volkszeitung* del 24 de juliol va declarar: “Àustria està provocant Sèrbia. Àustria-Hongria vol la guerra, i està cometent un crim que bé pot ofegar Europa en sang... Àustria està jugant a tot, s’atreveix a provocar a l’estat serbi de tal forma que aquest, a menys que es trobe totalment impotent, no ho tolerarà [...] *Tota persona civilitzada ha de protestar enèrgicament contra la conducta criminal dels governants d’Àustria*. És deure de tots els treballadors, i de tots els sers humans que honren la pau i la civilització, *esforçar-se fins al límit de les seues forces per evitar les conseqüències de la sagnant bogeria que ha fet presa de Viena*.”

El *Madgeburger Volksstimme* del 25 de juliol va dir: “Qualsevol govern serbi que tan sols pretengués considerar seriosament aqueixes exigències seria derrocat en aqueix mateix instant pel parlament i el poble. L’acció d’Àustria és tant més repudiable ja que Berchtold apareix davant el govern serbi i davant Europa amb les mans buides. Precipitar una guerra com aquesta en l’actualitat equival a

invitar a una guerra mundial. Actuar d'aqueixa manera demostra un desig de pertorbar la pau de tot un hemisferi. Així no es poden obtenir conquestes morals ni convèncer els observadors de la rectitud de les nostres pròpies intencions. Pot creure's amb seguretat que la premsa d'Europa, i amb ella els governs europeus, cridarán als vanagloriosos i insensats estadistes vienesos a l'ordre, en forma clara i inequívoca."

El 24 de juliol el *Frankfurter Volksstimme* va escriure: "Amb el suport de la *premsa clerical*, que plora en Francesc Ferran el seu millor amic i exigeix que per la seua mort caiga la venjança sobre el poble serbi, abonat pels patriotes bel·licistes alemanys, el llenguatge dels quals es torna dia a dia més menyspreable i amenaçador, el govern austríac s'ha deixat portar a enviar-li a Sèrbia un ultimàtum, escrit en un llenguatge que en allò que fa a insolència res deixa que desitjar, amb *exigències que el govern serbi òbviament no pot complir*".

El mateix dia *Elberfelder Freie Presse* va dir: "Un cable del semioficial Buró Wolff informa dels termes de l'ultimàtum d'Àustria a Sèrbia, pot inferir-s'hi que *els governants de Viena cerquen la guerra amb totes les seues forces*. Perquè les condicions de la nota presentada anit a Belgrad signifiquen ni més ni menys que convertir Sèrbia en protectorat austríac. *És molt necessari que els diplomàtics berlinesos facen comprendre els agitadors bel·licistes vienesos que Alemanya no mourà un dit en suport de tan monstruoses exigències* i que convindria retirar les amenaces."

El *Bergische Arbeiterstimme* de Solingen diu: "Àustria exigeix un conflicte amb Sèrbia i utilitza l'assassinat de Sarajevo com a pretext per a demostrar la culpabilitat moral de Sèrbia. Però tot l'assumpte ha sigut conduït de manera massa maldestra com per a influenciar l'opinió pública europea... Però si els *agitadors* bel·licistes de la sala de ball de Viena creuen que els seus aliats de la Triple Aliança, Alemanya i Itàlia, acudirán en la seua ajuda en un conflicte amb Rússia, que també es veurà involucrada, es troben sota la influència d'una il·lusió perillosa. Itàlia veuria de bon grat l'afebliment d'Àustria-Hongria, el seu rival a l'Adriàtic i els Balcans, i per cert que no estaria disposada a ajudar Àustria. En Alemanya, d'altra banda, els poders dominants (encara que tingueren la insensatesa de desitjar-ho) *no gosarien arriscar la vida d'un sol soldat per a satisfer la criminal avidesa de poder dels Habsburg sense provocar la fúria del poble*".

Així tota la premsa obrera, sense excepció, va jutjar la causa de la guerra una setmana abans de l'esclat de la mateixa. Era obvi que no es tractava de l'existència ni la llibertat d'Alemanya, sinó d'una aventura vergonyosa del partit bel·licista austríac; no es tractava d'un problema d'autodefensa, protecció nacional i una guerra santa a què ens vèiem obligats en nom de la llibertat, sinó d'una provocació audaç i una amenaça odiosa contra la independència i llibertat d'un país estranger, Sèrbia.

¿Què va ser el que va succeir el 4 d'agost, que va capgirar aquesta posició tan definida i unànimement acceptada de la socialdemocràcia? Hi havia un sol factor nou: el *Llibre Blanc* que el govern alemany va posar a consideració del Reichstag aqueix dia. I aquest dia, en la seua pàgina quatre: "En aquestes circumstàncies Àustria ha de convèncer-se que és incompatible amb la dignitat i seguretat de la monarquia romandre inactius davant el que ocorre del·là la frontera. El govern imperial d'Àustria ens ha notificat sobre la seua actitud i ens sol·licita la nostra opinió. De tot cor no vam poder menys que assegurar al nostre aliat la nostra conformitat amb aqueixa interpretació de la situació i assegurar-li que qualsevol acció que li sembla necessària per a posar final als atemptats serbis contra l'existència de la monarquia austríaca comptaria amb la nostra aprovació. *Vam comprendre plenament que eventuals mesures de guerra per part d'Àustria no deixarien d'arrossegar Rússia als esdeveniments i que nosaltres, en compliment del nostre deure d'aliats, podríem veure'ns arrossegats a la guerra*. Però, comprenent que estaven en joc els interessos més vitals d'Àustria-Hongria, no podíem aconsellar el nostre aliat que adoptés una política conformista que de cap manera estaria d'acord amb la seua dignitat, ni neguem a prestar-li ajuda. I el que més ens impedia adoptar semblant actitud és el fet que la persistent agitació subversiva de Sèrbia ens afecta seriosament. Si s'hagués permès als serbis, amb l'ajuda de Rússia i França, continuar amenaçant l'existència de la monarquia veïna, hauria sobrevingut la caiguda gradual d'Àustria i la submissió de totes les races eslaves sota el ceptre rus, el que hauria fet insostenible la situació de les races germàniques en l'Europa central. *Una Àustria moralment debilitada, que caigués davant l'avanç del paneslavisme rus, ja no seria un aliat amb el qual comptar, del qual dependre, com ens veiem obligats a fer-ho en vista de les creixents amenaces provinents dels nostres veïns d'Orient i Occident*.

Per tant li vam donar a Àustria mà lliure en les seues mesures contra Sèrbia. No hem participat en els preparatius.”

Tals les paraules posades a consideració del bloc parlamentari socialdemòcrata el 4 d'agost, les úniques frases importants i decisives de tot el *Llibre Blanc*, una concisa declaració del govern alemany al costat de la qual tots els llibres grocs, grisos, blaus i ataronjats sobre els jocs diplomàtics que van precedir la guerra i les seues causes més immediates perdien absolutament tota significació i rellevància. Heus aquí que el bloc parlamentari tenia en les seues mans la clau per a jutjar correctament la situació. Una setmana abans tota la premsa socialdemòcrata havia clamat que l'ultimàtum austríac era una provocació criminal de guerra mundial i exigia acció preventiva i pacifista de part del govern alemany. Tota la premsa socialista suposava que l'ultimàtum havia caigut sobre el govern alemany, igual que sobre el públic, com una bomba. Però ara el *Llibre Blanc* declarava, clarament i sintèticament: 1) que el govern austríac havia sol·licitat l'aprovació alemanya abans de prendre l'última mesura contra Sèrbia; 2) que el govern alemany comprenia clarament que l'acció empresa per Àustria conduiria a la guerra amb Sèrbia i, en última instància, amb tota Europa; 3) que el govern alemany no va aconsellar que Àustria cedís sinó, al contrari, que una Àustria conformista i debilitada no seria considerada digna aliada d'Alemanya; 4) que el govern alemany va assegurar a Àustria, abans que aquesta marxés contra Sèrbia, la seua ajuda en totes les circumstàncies en cas de guerra i, finalment, 5) que el govern alemany, a més, no havia reservat per a si el control de l'ultimàtum d'Àustria a Sèrbia, del que depenia la guerra mundial, sinó que li havia donat a Àustria “mà absolutament lliure”.

El nostre bloc parlamentari va saber tot açò el 4 d'agost. I va saber pel govern d'un altre fet: que les forces alemanyes ja havien envaït Bèlgica. I tot el bloc socialdemòcrata en va inferir que es tractava d'una guerra de defensa contra la invasió estrangera, per l'existència de la pàtria, per la civilització, una guerra per la llibertat, contra el despotisme rus.

Va ser el marc obvi de la guerra, i la posada en escena que va servir tan poc per a ocultar-la, va ser tota l'actuació diplomàtica que es va efectuar al començament de la guerra, amb el seu clamor sobre un món d'enemics, tots aguantant la vida d'Alemanya, tots motivats pel desig de debilitar, humiliar, sotmetre el poble i nació alemanys; va ser tot açò una sorpresa total? Potser aquests factors exigien més judici, més capacitat crítica dels que posseïem? Açò és menys cert per al nostre partit que per a qualsevol. Ja havia passat per dos grans guerres alemanyes, havent recollit importants ensenyaments en ambdues.

Qualsevol estudiant d'història mal informat sap que Bismarck va preparar sistemàticament la guerra de 1866 contra Àustria molt abans que esclatés, i que la seua política conduïa des del primer moment a la ruptura de relacions i a la guerra amb Àustria. El príncep hereu, després emperador Frederic, en parla en les seues memòries, en el part corresponent al 14 de novembre d'aqueix any: “Quan ell (Bismarck) va assumir les seues funcions, tenia la ferma resolució de provocar la guerra entre Prússia i Àustria, però va tenir molta cura en no revelar aquest propòsit, en aqueix moment o en qualsevol altre, a Sa Majestat, fins que va arribar el moment que li va semblar oportú”.

“Comparem aquesta confessió [diu Auer en el seu fullet *Les festes de Sedan i la socialdemocràcia*] amb la proclama que el Rei Guillem va dirigir *al seu poble*:

“La pàtria està en perill! Àustria i gran part d'Alemanya s'han aixecat en armes contra nosaltres.

“Va ser fa pocs anys que jo, per pròpia voluntat, sense pensar en malentesos anteriors, vaig tendir una mà fraternal a Àustria per a salvar Alemanya de la dominació estrangera. Però les meues esperances s'han vist frustrades. Àustria no pot oblidar que alguna vegada els seus senyors van ser els amos d'Alemanya; es nega a veure en la jove i viril Prússia un aliat, insisteix en considerar-la un perillós rival. Prússia (creu Àustria) ha de ser contrariada en tots els seus objectius, perquè allò que afavoreix Prússia danya Àustria. La vella gelosia maleïda ha tornat a sorgir. Prússia ha de ser debilitada, destruïda, deshonrada. Tots els tractats amb Prússia queden invalidats, als senyors germànics no sols se'ls anomena, sinó que se'ls convenç, que han de trencar la seua aliança amb Prússia. Alemanya té enemics que ens rodegen per tot arreu, i el crit de guerra de tots ells és: Muira Prússia!”

Pregant la protecció del cel, el Rei Guillem va decretar un dia dedicat a l'oració i la penitència per al 18 de juliol, dient: "Déu no ha volgut coronar amb l'èxit els meus esforços per assegurar la benedicció de la pau per al meu poble".

¿Potser l'acompanyament oficial a l'esclat de la guerra el 4 d'agost no hauria d'haver despertat en la memòria del nostre bloc antigues paraules i melodies? És que han oblidat la història del seu partit?

Però no és suficient! En 1870 va començar la guerra amb França i la història ha unit aqueix esclat a un fet inoblidable: el despatx d'Ems, document que s'ha convertit en símbol clàssic de l'art governamental capitalista de la guerra, i que marca un episodi memorable en la nostra història partidària. ¿No va ser el vell Liebknecht, no va ser la socialdemocràcia alemanya qui es va sentir en el deure denunciar aqueixos fets i de mostrar a les masses "com es fan les guerres"?

Diguem de pas que fer la guerra senzillament per a la protecció de la pàtria no va ser invent de Bismarck. El només va aplicar, amb la seua característica manca d'escrúpols, una vella i provada recepta internacional dels estadistes capitalistes. ¿Quan i on hi ha hagut una guerra, des que l'anomenada opinió pública ha tingut cabuda en els càlculs del govern, en què tots i cadascun dels bàndols bel·ligerants no haja tret amb profund pesar el sabre de la baina, amb l'únic propòsit de defensar la seua pàtria i la seua santa causa contra els vergonyosos atacs de l'enemic? Aquesta llegenda és tan part del joc de la guerra com la pólvora i el plom. El joc és vell. La novetat és que el Partit Socialdemòcrata el jugue.

III

El nostre partit hauria d'haver estat preparat per a reconèixer els vertaders objectius d'aquesta guerra, rebre-la sense sorpreses i jutjar els motius profunds a la llum de la seua gran coherència i coneixement encara més profund. Els esdeveniments i forces que van provocar el 4 d'agost de 1914 no eren secrets. El món s'havia preparat durant dècades, a plena llum, i amb la més àmplia difusió, pas a pas, hora rere hora, per a la guerra mundial. I si avui alguns socialistes amenacen destruir la "diplomàcia secreta" que ha preparat les seues maldats a la rebotiga, li atribueixen els pobres infeliços un poder màgic que no posseeix, així com els botocudos assoten els seus fetitxes perquè facen ploure. Els autotitulats capitans del vaixell de l'estat són, en aquesta guerra com en qualsevol altra ocasió, simples peons dels escacs, moguts per les forces i esdeveniments totpoderosos de la història, sobre el tauler de la societat capitalista. Si va haver-hi alguna vegada persones capaces d'entendre aquests esdeveniments i fets, aqueixes eren els militants de la socialdemocràcia alemanya.

Hi ha dos processos en la història recent que condueixen directament a l'actual guerra. Un s'origina en el període en què es van constituir per primera vegada els anomenats estats nacionals, és a dir, els estats moderns, a partir de la guerra de Bismarck contra França. La guerra de 1870 que, amb l'annexió d'Alsàcia i Lorena, va llençar la República Francesa als braços de Rússia, va dividir Europa en dos bàndols contraris i va iniciar un període armamentista competitiu frenètic, va encendre l'espurna de l'actual conflagració mundial. Les tropes de Bismarck es trobaven encara a França quan Marx va escriure al comitè de Brunswick: "qui no s'ensordisca amb el clamor momentani, i no desitge ensordir el poble alemany, ha de comprendre que la guerra de 1870 porta necessàriament amb si mateixa els gèrmens de la guerra d'Alemanya contra Rússia, així com la guerra de 1866 va engendrar la de 1870. Dic necessàriament, a menys que ocórrega alguna cosa improbable, o siga que esclate abans una revolució a Rússia. Si això no ocorre, hom pot considerar que la guerra entre Alemanya i Rússia és ja *un fait accompli*. El que aquesta guerra haja sigut útil o perillosa depèn enterament de l'actitud del vencedor alemany. Si s'annexiona Alsàcia-Lorena, França i Rússia prendran les armes contra Alemanya. Seria superflu assenyalar les desastroses conseqüències."

En aqueix moment aquesta profecia va provocar rialles. Els vincles que unien Rússia amb Prússia semblaven tan sòlids, que es considerava una bogeria creure en la possibilitat d'una aliança entre la Rússia autocràtica i la França republicana. Els qui recolzaven semblant profecia eren considerats bojós. I no obstant això tot el que va profetitzar Marx s'ha complert plenament, fins a l'última paraula. "Perquè en açò [diu Auer en les seues *Festes de Sedan*] consisteix la política socialdemòcrata, en veure les coses clarament com són, a diferència de la política quotidiana d'altres, que s'inclinen cegament davant cada victòria conjuntural."

No cal interpretar mal aquestes paraules en el sentit que és el desig francès de venjar-se del robatori perpetrat per Bismarck que ha portat a aqueix país a la guerra amb Alemanya, que el moll de la guerra actual és la tan gastada "venjança per Alsàcia-Lorena". Aquesta és la llegenda nacionalista que tant li convé a l'agitador bel·licista alemany, que crea faules d'una França obsessionada, que "no pot oblidar" la seua derrota, així com els periodistes turiferaris de Bismarck llençaven insults contra la destronada princesa Àustria que no podia oblidar-se de la seua vella superioritat sobre l'encantadora Ventafocs prussiana. De fet la venjança per Alsàcia-Lorena ha passat a ser part del patrimoni escènic d'uns quants pallassos patrioters, i el *Lion de Belfort* no és més que una vella bèstia heràldica.

Fa molt que l'annexió d'Alsàcia-Lorena va deixar d'exercir un paper d'importància en la política francesa, cedint davant preocupacions noves i més urgents; ni el govern ni cap partit francès seriós ha pensat en la guerra contra Alemanya per aqueixos territoris. Si de totes les maneres l'herència de Bismarck és l'espurna que va encendre el foc de la guerra mundial, ho és en el sentit d'haver llençat Alemanya d'una banda, i França amb tota la resta d'Europa per l'altra, pel pendent de la competència militar, d'haver provocat l'aliança franco-russa, d'haver unificat Àustria amb Alemanya, corol·lari inevitable de l'anterior. Açò li va donar al tsarisme rus un prestigi enorme com a factor en la política europea. Alemanya i França han sol·licitat sistemàticament els seus favors. I va ser llavors que es van forjar els vincles d'unió d'Alemanya amb Àustria-Hongria la força dels quals en aquesta guerra resideix, en paraules del *Libre Blanc*, en la seua "germandat en armes".

Així la guerra de 1870 va portar com a conseqüència l'agrupament polític formal d'Europa entorn dels eixos de l'antagonisme franco-germànic, i va imposar el regnat del militarisme sobre les vides dels pobles europeus. El procés històric li ha atorgat a aquest agrupament i a aquest regnat un contingut enterament nou.

El segon procés que condueix a l'actual guerra mundial, que confirma novament i en forma brillant la profecia de Marx, s'origina en esdeveniments internacionals succeïts després de la mort de Marx: el desenvolupament imperialista dels últims vint-i-cinc anys.

L'expansió accelerada del capitalisme, per una Europa reconstituïda després de les guerres dels anys seixanta i setanta, sobretot després de la gran depressió que va seguir a la inflació i el pànic de 1873, va arribar al seu zenit en la prosperitat dels anys noranta i va obrir una nova etapa de tempestat i perill entre les nacions europees. Aquestes competien en la seua expansió cap als països i àrees no capitalistes del món. Ja en els anys vuitanta es va revelar una forta tendència cap a l'expansió. Anglaterra es va assegurar el control d'Egipte i va crear un poderós imperi colonial en el sud d'Àfrica. França va prendre possessió de Tunis al nord d'Àfrica i Tonquín en l'est d'Àsia; Itàlia es va establir en Abissínia; Rússia va assolir conquestes en Àsia central i va penetrar a Manxúria; Alemanya va guanyar les seues primeres colònies en Àfrica i al Mar del Sud, i Estats Units va ingressar al cercle amb la conquesta de les Filipines i l'adquisició d'"interessos" en l'est d'Àsia. Aquest període de conquestes febrils ha provocat, a partir de la guerra sinojaponesa de 1895, una cadena quasi ininterrompuda de cruentes guerres, que van arribar al clímax en la Gran Invasió de Xina i van culminar amb la guerra russo-japonesa de 1904.

Tots aquests esdeveniments, l'un rere l'altre, van crear en totes parts antagonismes nous, extraeuropeus: entre França i Itàlia al nord d'Àfrica, entre França i Anglaterra en Egipte, entre Anglaterra i Rússia en l'Àsia central, entre Rússia i Japó en l'Àsia oriental, entre Japó i Anglaterra en Xina, entre Estats Units i Japó en el Pacífic, un oceà molt turbulent, ple de conflictes bruscos i aliances temporànies, de tensió i relaxament, amenaçant cada tant de provocar l'esclat de la guerra entre les potències europees. No hi havia cap dubte, llavors, de: 1) que els jocs bèl·lics secrets de cada nació capitalista contra totes les altres, sobre els colls dels pobles africans i asiàtics, havia de portar, tard o d'hora, a una rendició general de comptes; que els vents sembrats en Àfrica i Àsia tornarien a Europa en forma d'una tempestat terrorífica, més en quant cada aventura asiàtica o africana portava aparellada la consegüent escalada armamentista en els estats europeus; 2) que la guerra mundial europea esclataria a penes els conflictes parcials i transitoris entre els estats imperialistes trobaren un eix centralitzat, un conflicte de magnitud suficient com per a agrupar-los, de moment, en grans bàndols opositors. Aquesta situació va ser creada per l'aparició de l'imperialisme alemany.

En Alemanya és possible estudiar el desenvolupament de l'imperialisme, comprimit en el lapse més breu possible, de forma concreta. La rapidesa sense igualada de l'expansió industrial i comercial

alemanya des de la fundació de l'imperi va produir en els anys vuitanta dues formes peculiars d'acumulació capitalista: la monopolització més pronunciada d'Europa i el sistema bancari més desenvolupat i centralitzat del món. Els monopolis han organitzat la indústria metal·lúrgica i siderúrgica, és a dir, la branca de producció capitalista que més interès té en les compres del govern, en l'equipament militar i en les empreses imperialistes (construcció de ferrocarrils, explotació de mines, etcètera) per a convertir-la en el factor més influent de la vida nacional. En la concentració bancària rau la causa de la conversió del capital financer en una potència coherent, d'una energia sempre creixent i més àmplia, una potència que regna en la indústria, el comerç i el crèdit, prepotent tant en l'economia privada com en la pública, dotada d'un poder d'expansió àgil i sense límits, sempre a la recerca del benefici i de zones d'inversió; una potència impersonal de gran envergadura, audaç i sense escrúpols, d'abast internacional i que, en la seua mateixa estructura, està acomodada a la dimensió del món, teatre de les seues gestes.

Hom ha d'afegir-hi el poder personal més enèrgic i versàtil en les seues iniciatives polítiques, amb totes les capes de la burgesia unides en l'oposició més salvatge a la classe obrera i amagades darrere el govern i hom ha d'afegir-hi, també, un parlamentarisme feble, incapaç de qualsevol oposició, i hom podia preveure que aquest jove imperialisme ple d'energia, sense entrebancs de cap mena, que va fer la seua aparició en l'escena mundial amb monstruosos apetits, quan el món estava, per dir-ho així, ja repartit; hom podia preveure, repetim, que aquest imperialisme esdevindria ràpidament un factor imprevisible d'agitació general.

Açò ja es preveia en la convulsió radical suscitada en la política militar de l'imperi a finals de segle. En aqueix moment es van presentar dos pressupostos navals que van duplicar el poder naval d'Alemanya i van crear un programa naval per a més de dues dècades. Açò va significar un canvi dràstic en la política financera i comercial de la nació. En primer lloc, implicava un canvi cridaner en la política exterior de l'imperi. La política de Bismarck es basava en el principi que l'imperi és i ha de continuar sent una potència terrestre, que la flota alemanya no és, en el millor dels casos, sinó un requisit no indispensable per a la defensa de la costa. El secretari d'estat Hollmann va declarar al març de 1897 davant la Comissió Pressupostària del Reichstag; "No necessitem una marina per a la defensa de les costes. Les nostres costes es protegeixen soles." Amb els dos decrets navals es va crear un programa enterament nou: a la terra i al mar, primer Alemanya! Açò marca el viratge de la política continental de Bismarck a la política mundial, de la defensiva a l'ofensiva com a fi i objectiu del programa militar alemany. El llenguatge d'aquests fets era tan inequívoc que el mateix Reichstag ho va comentar. Lieber, dirigent del Centre en aqueix moment, va parlar l'11 de març de 1896, després d'un famós discurs de l'emperador en ocasió del vint-i-cinquè aniversari de la fundació de l'imperi alemany, en què havia formulat el nou programa com a precursor dels projectes de lleis navals, i va esmentar uns "plans navals sense límits" contra els quals Alemanya haurà de preparar-se per a lluitar. Un altre dirigent del Centre, Schädler, va exclamar en la sessió del 23 de març de 1898, enmig de la discussió del primer projecte naval, "La nació creu que no podem ser primers a la terra i primers al mar. Vosaltres, cavallers, contesteu que no és això el que volem! No obstant això, cavallers, vos trobeu en els començaments de semblant concepció, en un començament molt fort!" Quan va arribar el segon projecte el mateix Schädler, parlant davant el Reichstag el 5 de febrer de 1900, referint-se a una promesa anterior que no hi hauria més projectes navals, va dir: "i ara ve aquest projecte, que *significa res més i ni més ni menys que la inauguració d'una flota mundial, com a base de suport a una política mundial*, duplicant la marina i comproment les dues pròximes dècades". En realitat el govern va defensar obertament el programa polític del seu nou curs. L'11 de desembre de 1899, Von Bülow, secretari de relacions exteriors, va dir en defensa del segon projecte: "quan els anglesos parlen d'una "Gran Anglaterra", quan els francesos parlen de la "Nova França", quan els russos obrin Àsia central per a la seua penetració, també nosaltres tenim dret a aspirar a una Alemanya més gran. Si no creem una marina apta per a defensar el nostre comerç, els nostres natius en terres estrangeres, les nostres missions i la seguretat de les nostres costes, amenacem els interessos vitals de la nostra nació. En el pròxim segle el poble alemany serà el martell o l'enclusa." Desposseïm açò de la frase ornamental sobre la defensa de les nostres costes, i queda el programa colossal: la gran Alemanya que cau com un martell sobre les altres nacions. No és difícil determinar en quina direcció apuntaven principalment aquestes provocacions. Alemanya es convertiria en rival de la gran potència naval mundial: Anglaterra. I Anglaterra no va tardar en comprendre. Els projectes de reforma naval, amb els seus discursos concomitants, no van deixar de produir gran inquietud en Anglaterra, inquietud que subsisteix fins al dia d'avui. Al març de 1910, en el curs d'un debat sobre assumptes navals a la Cambra dels Comuns, lord Robert Cecil va dir: "Desafie qualsevol a què em done una raó lògica per a la formidable marina que Alemanya està construint, que no siga la de lluitar

contra Anglaterra". La lluita pel domini del mar, que en l'un i l'altre bàndol va durar una dècada i mitja, i va culminar en la construcció febril de cuirassats i supercuirassats va ser, en efecte, la guerra entre Alemanya i Anglaterra. El decret naval de l'11 de desembre de 1899 va ser una declaració de guerra per part d'Alemanya. Anglaterra va recollir el guant el 4 d'agost de 1914.

S'ha de senyalar que aquesta lluita per la supremacia naval res tenia a veure amb la rivalitat econòmica pel mercat mundial. El "monopoli del mercat mundial" d'Anglaterra que obstaculitzava ostensiblement l'expansió industrial alemanya, tan discutida en l'actualitat, pertany a l'esfera de les llegendes de guerra, de les quals la faula sempre saludable de la "venjança" francesa és la més útil. Aquest "monopoli" s'havia convertit en un conte de fades, amb gran pesar dels capitalistes anglesos. El desenvolupament industrial de França, Bèlgica, Itàlia, Rússia, Índia i Japó, i, sobretot, Alemanya i els Estats Units, havia liquidat aquest monopoli en la primera meitat del segle XIX. Junt amb Anglaterra, una nació rere una altra va entrar en el mercat mundial, el capitalisme es va expandir automàticament i, a passos engegants, va esdevenir una economia mundial. La supremacia naval britànica, que a tants socialdemòcrates els ha llevat el son, i que, segons aquests cavallers, ha de ser destruïda per a bé del socialisme internacional, havia molestat tan poc el capitalisme alemany fins al moment, que aquest va poder convertir-se, davall el "jou", en un jove vigorós, de galtes ruboritzades. Sí, la mateixa Anglaterra junt amb les seues colònies, va ser la pedra basal del creixement industrial alemany. Al mateix temps Alemanya es va convertir, per a Anglaterra, en el seu client més important i necessari. Lluny de destorbar-se mútuament, el desenvolupament capitalista britànic i l'alemany van ser altament interdependents, unificats per un ampli sistema de divisió del treball, fortament apuntalat per la política lliurecanyista d'Anglaterra. Per això el comerç alemany i els seus interessos en el mercat mundial res van tenir a veure amb el canvi de front en la política i la construcció de la marina. Tampoc les possessions colonials alemanyes van entrar en conflicte amb la supremacia naval britànica.

Les colònies alemanyes no necessitaven la protecció d'una potència naval de primera. Ningú, menys fins i tot Anglaterra, envejava les possessions alemanyes. Que Anglaterra i Japó es van apoderar de les mateixes durant la guerra, que el botí va canviar de mans, no és més que una mesura de guerra acceptada per tots, de la mateixa manera que la gana imperialista d'Alemanya clama per l'annexió de Bèlgica, desig que ningú fora d'un manicomi s'hauria atrevit a expressar en època de pau. Àfrica del sud-est o del sud-oest, Wilhelmsland o Tsing-Tau mai haurien provocat una guerra, terrestre o marítima, entre Alemanya i Anglaterra. En realitat, just abans de l'esclat de la guerra, aquestes dues nacions havien concertat un tracte de repartiment pacífic de les colònies africanes de Portugal.

Quan Alemanya va desplegar el seu estandard de poder naval i política mundial, va anunciar el seu desig de majors i més àmplies conquestes per a l'imperialisme alemany. Amb una marina agressiva de primera categoria, i amb forces militars terrestres creixent en la mateixa proporció, es va crear l'aparell per a la futura política, obrint les portes de bat a bat a possibilitats sense precedents. La construcció naval i els armaments militars van passar a ser la gloriosa ocupació de la indústria alemanya, obrint perspectives il·limitades per a noves operacions del capital monopolista i financer en tot l'ample món. Així es va obtenir l'acord de tots els partits capitalistes i el seu agrupament entorn de la bandera de l'imperialisme. El Centre va seguir l'exemple dels liberals nacionalistes, els més fermes defensors de la indústria de l'acer i del ferro i, en aprovar el projecte de llei naval que havia denunciat vigorosament en 1900, es va convertir en el partit oficial. Els progressistes van córrer darrere del Centre quan va aparèixer el successor del projecte naval (el festí dels alts impostos); mentre els junker, els més fermes opositors de la "horrible marina" i del canal, tancaven la marxa com els porcs i paràsits més entusiastes d'aqueixa mateixa política de militarisme naval i pillatge colonial a què s'havien oposat amb tanta vehemència. Les eleccions parlamentàries de 1907, anomenades eleccions hotentotes, van trobar a tota Alemanya en un paroxisme d'entusiasme imperialista, fermament unida davall una sola bandera, la de l'Alemanya de Von Bülow l'Alemanya que se sentia destinada a exercir el paper de martell en el món. Aquestes eleccions, amb la seua atmosfera de pogrom espiritual, van ser un preludi a l'Alemanya del 4 d'agost, un desafiament no sols a la classe obrera alemanya, sinó també a altres nacions capitalistes, desafiament dirigit a ningú en particular, un puny amenaçador que s'agitava davant el món sencer...

IV

Turquia es va convertir al camp d'operacions més important de l'imperialisme alemany. Els seus impulsors en aquest país van ser el Deutsche Bank i les seues gegantines empreses d'Àsia, les quals es troben al centre de la política alemanya en l'Orient. En el curs de l'any cinquanta i seixanta, el capitalisme anglès era qui mantenia principalment les relacions econòmiques amb la Turquia asiàtica: construïa el ferrocarril que partia d'Esmirna i va obtenir la concessió del primer trajecte del ferrocarril anatoli fins a Izmit. En 1888, el capital alemany va fer la seua aparició: Abdul Hamid li va confiar l'explotació del nou trajecte entre Izmit i Angora, amb ramals cap a Scutari, Brussa, Konnia i Kaisarile. El Deutsche Bank va obtenir en 1899 la concessió i l'explotació d'un port amb instal·lacions en Haidar Pascha i la direcció exclusiva del comerç i les duanes en aqueix port. En 1901, el govern turc li va donar la concessió del gran ferrocarril de Bagdad al Golf Pèrsic, i en 1907 la dessecació del mar de Karaviran i la irrigació de la plana de Koma.

Aquesta "obra civilitzadora", gran i pacífica, tènica una altra cara: la ruïna grandiosa i "pacífica" dels camperols de l'Àsia Menor. Les despeses necessàries per a aquestes colossals obres van ser evidentment avançades pel Deutsche Bank segons un sistema de deute públic de múltiples ramificacions: l'Estat turc es va convertir per sempre en un deutor dels Siemens, Gwinner, Helferich, etc., tal com anteriorment s'havia convertit en deutor del capital anglès, francès i austríac. Aquest deutor no sols s'hauria de dedicar a extraure copioses sumes de les caixes de l'Estat per a pagar els interessos dels emprèstits, sinó que també hauria de garantir els beneficis bruts del ferrocarril construït. Els mitjans de transport i els mètodes més moderns del seu emplaçament s'implantaven en aquesta ocasió sobre una situació econòmica completament endarrerida, basada essencialment en una economia natural, és a dir, sobre una economia pagesa d'allò més primitiva. El tràfic i els beneficis per al ferrocarril no podien, evidentment, procedir més que del sòl àrid d'aquesta economia que, succionada sense escrúpols fins l'os de la medulla pel despotisme oriental des de feia segles, produïa algunes molles per a l'alimentació dels mateixos camperols i per a pagar els impostos a l'Estat. En funció de la naturalesa econòmica i cultural del país, el comerç de mercaderies i el transport de persones estan molt poc desenvolupats i no poden augmentar sinó molt lentament. A fi de compensar el que faltava per a completar el benefici del capital emprat, l'Estat va acordar anualment una "garantia quilomètrica" a les societats ferroviàries. D'acord amb aquest sistema és que es van construir les línies de la Turquia europea pel capital austríac i francès, i igualment va ser aplicat a les empreses del Deutsche Bank en la Turquia asiàtica. A manera de garantia, i per a assegurar que el suplement fos efectivament pagat, el govern turc va concedir als representants del capitalisme europeu, el "consell d'administració del deute públic", la font principal dels ingressos de l'Estat turc: els delmes de tota una sèrie de províncies. De 1893 a 1910, el govern turc ha pagat així, pel que es refereix a la línia d'Angora i el ramal Eskistexehir-Konia, per exemple, un "suplement" que volta les noranta milions de francs. Els delmes posats com a garantia als seus creditors europeus són els arcaics impostos camperols en espècie: blat, carners, seda, etc. Els delmes no són percebuts directament, sinó per mitjà d'hisendats, anàlegs als famosos recaptadors d'impostos de la França de l'Antic Règim: l'Estat ven en subhasta, és a dir als que ofereixen més, i a canvi de pagament al comptat, la suma probable de l'impost de cada *vilayet* (província). Si els delmes d'un *vilayet* són adquirits per especuladors o per un consorci, aquests revenen el delme de cada *sandjak* (districte), a altres especuladors, que al seu torn cedeixen la seua part a una sèrie de petits agents. Com cada un vol obtenir el seu benefici, a banda de les despeses pròpies, els delmes creixen com un allau a mesura que la recaptació s'apropa al camperol. Aquest espera impacientment, quasi sempre endeutat, el moment de vendre la seua collita, però quan ha segat les seues messes, ben sovint ha d'esperar setmanes per a fer la batuda fins que el recaptador s'haja portat la part que li correspon. El recaptador, que ben sovint és alhora negociant en grans, s'aprofita d'aquesta situació en què el camperol tem que la seua collita es perda al camp per a comprar-li la seua collita al més baix preu, per a la qual cosa s'ajuda dels funcionaris i especialment del *mukhtar* (cap local) a fi de fer front a les reclamacions dels descontents. Quan no es troba un recaptador, els delmes són percebuts directament en espècie pel govern, emmagatzemats i cedits als capitalistes com "compensació" del deute. I Aquesta és la forma en què funciona el mecanisme intern de la "regeneració econòmica de Turquia" per l'obra civilitzadora del capital europeu!

Aquestes operacions permeten assolir dos resultats distints: d'una banda, l'economia camperola de l'Àsia Menor es converteix en l'objecte d'un ben organitzat procés de succió per al millor profit del capital bancari i industrial europeu i, en aquest cas, del capital alemany, sobretot. Així augmenten les "esferes d'interessos" d'Alemanya en Turquia, el que constitueix el punt de partida d'una "protecció"

política de Turquia. Al mateix temps, l'aparell de succió necessari per a l'explotació econòmica dels camperols, és a dir, el govern turc, es converteix en un instrument obedient, el vassall de la política exterior alemanya. Ja des de fa molt de temps les finances, la política fiscal i les despeses de l'Estat turc estaven situats sota control europeu. La influència alemanya s'ha apoderat especialment del control de l'*organització militar*.

De tot açò resulta que l'imperialisme alemany té interès que la potència de l'Estat turc es reforce, a fi d'evitar el seu enfosament prematur. La liquidació ràpida de Turquia conduiria al seu repartiment entre Anglaterra, Rússia, Itàlia i Grècia, entre altres, i amb això la pèrdua d'una base única en el seu gènere per a les grans operacions del capital alemany. Al mateix temps, es produiria un creixement extraordinari del poder de Rússia i Anglaterra, així com dels estats mediterranis. Per a l'imperialisme alemany es tracta, doncs, de conservar l'aparell de l'"Estat turc independent" i la "integritat" de Turquia el suficient temps perquè el país siga devorant interiorment pel capital alemany, tal com va ocórrer anteriorment en Egipte respecte al capital anglès i recentment al Marroc respecte al francès, i que Turquia caiga com un fruit madur en mans d'Alemanya. El cèlebre portaveu de l'imperialisme alemany Paul Rohrbach va declarar, per exemple, amb la major franquesa: "Està en la naturalesa de les coses que Turquia, rodejada per totes les bandes de veïns plens d'ambicions, cerque el suport d'una potència que no tinga cap interès territorial en Orient. Aquesta potència és Alemanya. Per la nostra part, patiríem un gran dany si Turquia desaparegués. Si Rússia i Anglaterra foren els principals hereus dels turcs, està clar que aquests dos Estats rebrien un increment considerable en el seu poder. Però en el cas que Turquia fos dividida de tal manera que ens toqués un tros important del seu territori, això representaria també per a nosaltres dificultats sense fi, ja que Rússia i Anglaterra i, en certa manera, igualment França i Itàlia, són veïns de l'actual zona de sobirania de Turquia, i que per terra o per mar, o per ambdues vies al mateix temps, serien capaços de prendre possessió de la seua part i defensar-la. Quant a nosaltres, ens trobem lluny de tota comunicació directa amb l'Orient... *Una Àsia Menor o una Mesopotàmia alemanyes només podrien ser realitat* en el cas que Rússia el mateix que França siguen obligades a renunciar als seus objectius i als seus ideals actuals, és a dir, *que la fi de la guerra actual es decidisca en el sentit dels interessos alemanys.*" (*La guerra i la política alemanya*, pàg. 36).

Alemanya, que el 8 de novembre de 1898 va jurar solemnement en Damasc a l'ombra del gran Saladí garantir i protegir el món musulmà i la bandera verda del Profeta, va reforçar amb molt de zel durant deu anys el règim del sagnant sultà Abdul Hamid, i després d'un curt i desgraciat període va prosseguir la seua obra davall el règim dels Joves Turcs. A banda dels lucratiu negocis del Deutsche Bank, la missió alemanya es va ocupar principalment de la reorganització i l'entrenament del militarisme turc per part d'instructors alemanys, encapçalats per Von der Goltz Pascha. La modernització de l'exèrcit va crear, naturalment, noves càrregues sobre les esquenes dels camperols turcs, però també substanciosos negocis per a Krupp i el Deutsche Bank. Al mateix temps, el militarisme turc se situava sota la dependència del militarisme pruso-alemán i es constituïa en el punt de suport de la política alemanya al Mediterrani i Àsia Menor.

Que la "regeneració" de Turquia empresa per Alemanya no era més que una temptativa de reanimació artificial d'un cadàver és el que apareix a través de les peripècies de la revolució turca. Primer, quan l'element ideològic predominava al si dels Joves Turcs, i es concebien grans projectes i grans il·lusions creient poder crear una nova joventut mitjançant una vertadera renovació interna, les seues simpaties *polítiques* s'inclinaven resolutament vers Anglaterra, en la que veien l'ideal de l'Estat liberal modern, en tant que Alemanya, que des de feia anys havia sigut el protector oficial del sagrat règim dels vells sultans, apareixia com l'enemic dels Joves Turcs. La revolució de 1908 semblava marcar la derrota de la política oriental d'Alemanya, i en general així es va interpretar. Semblava que la destitució d'Abdul Hamid implicava la condemna de la influència alemanya. No obstant això, una vegada arribats al poder, els Joves Turcs van demostrar la seua completa incapacitat per a realitzar una reforma econòmica, social i nacional de gran envergadura: el seu caràcter contrarevolucionari es va palesar cada dia més, i no van tardar, de forma completament natural, en retornar als mètodes de dominació ancestrals d'Abdul Hamid: organitzar periòdicament banys de sang enfrontant entre si els pobles vassalls i explotar els camperols sense escrúpols, al mode oriental, van constituir els dos pilars bàsics de l'Estat. De la mateixa manera, la "Jove Turquia" es va plantejar com a preocupació essencial conservar artificialment el règim de violència, el que la va portar al terreny de la política exterior a renovar les tradicions d'Abdul Hamid, és a dir, a tornar a l'aliança amb Alemanya.

Tenint en compte la multiplicitat de problemes nacionals amb què s'enfrontava l'Estat turc: els problemes armení, kurd, sirià, àrab, grec (sense oblidar el problema albanès i la qüestió macedònia), el naixement d'un potent i vigorós capitalisme en els joves estats balcànics veïns i, sobretot, la descomposició econòmica que el capitalisme internacional i la diplomàcia internacional havien produït des de feia molts anys en Turquia, tot el món, i en primer lloc la socialdemocràcia alemanya, estimava que una real regeneració de l'Estat turc era una operació condemnada al fracàs. Ja en ocasió del gran aixecament de Creta en 1896 havia tingut lloc en la premsa del partit alemany una profunda discussió sobre la qüestió de l'Orient que va conduir a revisar el punt de vista defensat per Marx en els temps de la guerra de Crimea i a rebutjar definitivament la idea de la "integritat" de Turquia en tant que herència de la reacció europea. Era una idea típicament prussiana pensar que bastava un ferrocarril estratègic susceptible de portar a una mobilització ràpida i alguns instructors militars enèrgics per a poder restaurar una barraca tan corcada com l'Estat turc.⁰

Ja a l'estiu de 1912 el règim dels Joves Turcs havia de fer front a la contrarevolució. El primer acte de la "regeneració turca" en aquesta guerra va ser (fet significatiu) el colp d'Estat, l'abolició de la Constitució, és a dir, també a aquest respecte, el retorn formal al règim d'Abdul Hamid.

El militarisme turc, creat per Alemanya, va fracassar lamentablement en el curs de la primera guerra dels Balcans. Quant a la guerra actual, que ha tancat a Turquia en un sinistre remolí en tant que "protegida" d'Alemanya, la conduirà, siga quina siga la seua sortida i amb una fatalitat ineluctable, a prosseguir i fins i tot a determinar definitivament la liquidació de l'Imperi turc.

La posició de l'imperialisme alemany en l'Orient, és a dir, en primer lloc els interessos del Deutsche Bank, va fer entrar a l'Imperi alemany en conflicte amb tots els altres estats, i en primer lloc amb Anglaterra. Açò hauria de determinar la cessió de posicions per part d'empreses angleses a empreses alemanyes, amb la consegüent pèrdua de grans beneficis. No obstant això, açò no és el més important, ja que, finalment, aquests moviments arriben a acomodar-se. Allò decisiu consisteix en el fet que la construcció de línies estratègiques i el reforçament del militarisme turc davall la influència alemanya es produïa en un dels punts més sensibles per a Anglaterra en el mapa polític mundial: en l'encreuament entre l'Àsia central, Pèrsia i l'Índia, d'una banda, i Egipte, per un altra.

"Anglaterra (escrivia Rohrbach en el seu llibre *El ferrocarril de Bagdad*) no pot ser atacada per terra i ser severament danyada més que en un sol lloc fora d'Europa: en Egipte. En perdre Egipte, Anglaterra no sols perdria el domini del Canal de Suez i la comunicació amb l'Índia, sinó que certament perdria també les seues possessions en l'Àfrica central i Austral. La conquesta d'Egipte per una potència musulmana com Turquia podria suscitar, a més, perilloses reaccions a l'Índia en els seixanta milions de musulmans, així com en Afganistan i Pèrsia. Però Turquia no pot pensar en conquerir Egipte si no és sota certes condicions: que dispose d'una xarxa completa de ferrocarrils en l'Àsia Menor i Síria; que després d'haver prolongat la línia d'Anatòlia, pugui paralitzar un atac d'Anglaterra sobre Mesopotàmia; que millore el seu exèrcit i augmente els seus efectius, i que la seua situació econòmica general i les seues finances, facen progressos."

El mateix Rohrbach, en el seu llibre aparegut al començament de la guerra, *La guerra i la política alemanya*, hi diu: "El ferrocarril de Bagdad estava destinat en primer lloc a posar els punts estratègics principals de l'Imperi turc en l'Àsia Menor en comunicació immediata amb Síria i les províncies regades per l'Eufrates i el Tigris... Naturalment, era de preveure que aquesta línia de ferrocarril, unida a les línies de Síria i d'Aràbia, que en part estan projectades, en part en construcció o acabades, permetria portar tropes turques, disposades a intervenir, en direcció d'Egipte... Ningú negarà que suposant una aliança entre Alemanya i Turquia, i altres condicions que serien menys senzilles de realitzar que aquesta aliança, el ferrocarril de Bagdad representaria per a Alemanya una assegurança de vida política."

Amb aquesta franquesa van manifestar els portaveus semioficiosos de l'imperialisme alemany les intencions d'aquest envers Orient. La política alemanya hi va mostrar determinats contorns expansius, una tendència altament agressiva i distorsionadora de l'equilibri de la política mundial, així com una visible punta de llança dirigida contra Anglaterra. La política oriental alemanya es va convertir així en el comentari concret de la política naval inaugurada en 1899.

Al mateix temps, en mantenir el principi de la integritat de Turquia, Alemanya entrava en conflicte amb els estats balcànics, la culminació històrica i auge intern dels quals s'identificaven amb la liquidació de la Turquia europea. En fi, Alemanya va entrar en conflicte amb Itàlia, les ganes imperialistes de la qual estaven dirigides en primer lloc contra les possessions turques. En la conferència marroquina d'Algesires de 1905, Itàlia es trobava ja aliada d'Anglaterra i França. I, sis anys més tard, l'expedició tripolitana d'Itàlia, que va seguir l'annexió de Bòsnia per Àustria i que va originar la primera guerra dels Balcans, era ja el desafiament d'Itàlia, l'esclat de la Triple Aliança i l'aïllament de la política alemanya fins i tot per aquest costat.

Quant a la segona direcció dels esforços expansionistes d'Alemanya, aquesta es va manifestar a l'Oest, en l'assumpte del Marroc. En cap altra part l'allunyament de la política de Bismarck va ser tan clar. Com se sap, Bismarck afavoria deliberadament les aspiracions colonials de França, amb l'únic fi d'allunyar-la dels punts àlgids de la política continentalment i especialment d'Alsàcia-Lorena. La nova orientació política d'Alemanya, al contrari, s'oposava a l'expansió colonial de França. Però existien sensibles diferències entre la situació del Marroc i la de la Turquia asiàtica. Hi havia molt pocs interessos capitalistes alemanys vertaders al Marroc. Sens dubte, durant la crisi del Marroc, els imperialistes alemanys van fer molt de soroll en torn de les reivindicacions de la signatura capitalista Mannesmann, de Remscheid, que havia prestat diners al sultà del Marroc i rebut en canvi concessions mineres, fins a constituir un problema de "interès vital per a la pàtria". Però del fet que cadascun dels dos grups capitalistes concurrents al Marroc (el grup Mannesmann tant com la societat Krupp-Schneider) formava una barreja internacional d'empresaris alemanys, francesos i espanyols no es pot parlar seriosament i amb fonament d'una "esfera d'interessos alemanys". Més simptomàtiques eren la resolució i l'energia amb què l'Imperi alemany va fer conèixer en 1905 la seua pretensió de col·laborar en l'arranjament de l'assumpte del Marroc i la seua protesta contra l'hegemonia francesa en aquell país. Era el primer enfrontament amb França a l'arena de la política mundial. Encara en 1895 Alemanya havia caigut junt amb França i Xina sobre l'esquena del Japó victoriós, per a impedir que aquest explotés la seua victòria sobre Xina en Tximonoseki. Cinc anys més tard, Alemanya va marxar junt amb França en la gran falange internacional formada per a l'expedició de pillatge contra Xina. I ara, al Marroc, s'assistia a un canvi radical en les relacions franco-alemanyes. Per dues vegades, en els set anys que va durar la crisi del Marroc, es va estar molt prop d'una guerra entre França i Alemanya. No es tractava aquesta vegada d'un "revenge" de qualsevol rivalitat continental entre ambdós estats. Es tractava d'un altre conflicte que començava a néixer i que provenia del fet que l'imperialisme alemany ambicionava territoris de l'imperialisme francès. En definitiva, al final d'aquesta crisi, Alemanya es va acostar amb el territori francès del Congo i, amb això, va reconèixer que no tenia interessos que defensar al Marroc. Però és precisament per això pel que l'escaramussa alemanya al Marroc tenia una significació política de grans conseqüències. Del fet que els seus objectius i reivindicacions exactes quedaven indeterminats, la política alemanya al Marroc descobria les seues il·limitades ganes: temptava a la cerca d'una presa. Aquesta política era generalment considerada com una declaració de guerra imperialista a França. L'oposició entre els dos estats apareixia completament clara: per la part de França, un desenvolupament industrial lent, una població estancada, un Estat de rendistes que invertia preferentment en l'estranger, amo d'un gran imperi colonial en què a males penes aconseguia mantenir la cohesió; per la part alemanya, un capitalisme jove i potent que se situa al capdavant i recorre el món a la cerca de colònies. No es tractava per a l'imperialisme alemany de planejar la conquesta de colònies angleses. Des de llavors, la seua devoradora fam canina no podia girar-se, a banda de la Turquia asiàtica, més que vers les possessions franceses. Aquestes possessions permetien igualment destacar davant Itàlia la possibilitat d'una compensació a costa de França en el cas que Itàlia se sentís lesionada per les ganes de conquesta d'Alemanya en els Balcans, retenint-la així al si de la Triple Aliança associada a una empresa comuna. Està clar que les pretensions d'Alemanya sobre El Marroc haurien d'inquietar l'imperialisme francès al màxim, si hom pensa que una vegada establida Alemanya en no importa quin punt del Marroc, hagués tingut en tot moment la possibilitat de fer foc en els quatre confins de l'Imperi francès d'Àfrica del Nord procedint al lliurament d'armes, ja que la població d'aquesta regió vivia en un estat de guerra crònica contra els conquistadors francesos. I si es va arribar a un compromís, si Alemanya va consentir finalment en renunciar a les seues pretensions, no es va aconseguir més que esquivar el perill immediat, en tant que persistien la inquietud general de França i l'antagonisme polític que havia sigut creat.¹

La política marroquina d'Alemanya no conduïa només al conflicte amb França, sinó indirectament també amb Anglaterra. Com Gibraltar és el segon nus més important de la política mundial d'Anglaterra, la sobtada arribada de l'imperialisme alemany al Marroc, en la immediata proximitat de

Gibraltar, amb les pretensions manifestades i l'estil brutal de la seua acció, hauria de semblar als anglesos com una actitud hostil envers ells. En el pla formal, la primera nota de protesta alemanya que s'oposava a l'arranjament concertat en 1904 entre França i Anglaterra en relació amb El Marroc i Egipte, així com les exigències alemanyes, tendien igualment amb tota claredat a eliminar Anglaterra de l'arranjament en l'assumpte del Marroc. L'efecte que aquesta actitud hauria de produir inevitablement en les relacions angloalemanyes no podia ser un secret per a ningú. El corresponsal a Londres del *Frankfurter Zeitung* descriu clarament la situació creada en el número del 8 de novembre de 1911: "Aquest és el balanç: en total, un milió de negres en el Congo amb un amarg pesar envers la "pèrfida Albíó". Alemanya digerirà la seua amargor. ¿Però què succeirà en les nostres relacions amb Anglaterra, que no poden prosseguir sense canvis, sinó que segons tota versemblança històrica han de conduir a un agreujament, fins i tot a la guerra, o millorar ràpidament? L'expedició del Panther va ser, (com un corresponsal berlinès del *Frankfurter Zeitung* ho expressava recentment de forma ben expressiva, un colzada per a fer veure França que Alemanya existia... Quant a la impressió que aquest avanç havia de produir a Londres, és impossible que ningú en Berlín haja dubtat un sol instant: almenys, cap corresponsal d'ací ha dubtat que Anglaterra deixi d'actuar enèrgicament al costat de França. ¿Com és possible que el *Norddeutsche Allgemeine Zeitung* pugui encara acceptar aqueix lloc comú segons el qual Alemanya hauria de discutir "únicament amb França"? Des de fa segles, la política europea s'ha manejat de tal manera que els interessos polítics estan enredats els uns amb els altres. Si un país es troba en una situació difícil, la naturalesa de les lleis polítiques que ens regeixen determinen que davant aquest fet uns se n'alegren i altres se n'irriten. Quan fa dos anys els austríacs van tenir problemes amb Rússia en relació amb l'assumpte de Bòsnia, Alemanya va entrar en la lliça de mode "rutilant", quan en Viena, com es va saber més tard, s'hauria preferit resoldre l'assumpte per ells mateixos... No és concebible que s'haja pogut creure a Berlín que els anglesos, que a penes acabaven de sortir d'un període de clima hostil envers Alemanya, haguessen estimat que les nostres converses amb França no els afectaven en absolut a ells. Si no hi ha altre remei, es tracta d'una qüestió de força, perquè un colzada, fins i tot si apareença ser amistosa, és un fet, i ningú pot afirmar que poc de temps després no siga seguit d'un colp a la mandíbula... Després la situació s'ha fet menys crítica. En el moment en què Lloyd George va prendre les regnes, existia de manera aguda el perill d'una guerra entre Alemanya i Anglaterra, de tot això teníem informacions molt concretes... i és que, ¿tenint en compte la política seguida des de fa molt de temps per Sir Edward Grey i el seu equip, es podia esperar que Lloyd George adoptés una altra actitud respecte al problema del Marroc? Ens sembla que si Berlín ha tingut en compte tot açò, la seua política queda immediatament condemnada".

D'aquesta manera, la política imperialista d'Alemanya en Àsia i al Marroc va crear un violent antagonisme entre Alemanya, d'una part, i Anglaterra i França, de l'altra. Com estaven les relacions entre Alemanya i Rússia? Com es va produir l'enfrontament en aquest cas? A l'atmosfera de pogrom que es va apoderar de l'opinió pública alemanya durant els primers mesos de la guerra, es creia qualsevol cosa. Es creia que les dones belgues rebentaven els ulls dels ferits alemanys; que els cosacs menjaven les veles d'estearina, que agafaven els xiquets de pit pels peus i els espedaçaven a trossets; es creia també que els objectius de Rússia consistien en annexar-se l'Imperi alemany i acabar amb la civilització alemanya, implantant l'absolutisme des del Warthe al Rhin i des de Kiel a Munic.

L'òrgan socialdemòcrata *Chemnitzer Volksstimme* deia el 2 d'agost: "En aquest moment sentim tots l'obligació de lluitar abans que res contra la fèrula russa. *Les dones i els xiquets d'Alemanya no han de convertir-se en víctimes de les bestialitats russes, ni les terres alemanyes en botí dels cosacs. Perquè si venç la Triple Aliança, no governarà sobre Alemanya un governador anglès o un republicà francès, sinó el tsar de Rússia. Per això defensem en aquest moment tot quant hi ha de cultura i llibertat alemanyes contra un enemic implacable i bàrbar.*"

I el *Fränkische Tagespost* va proclamar el mateix dia: "No volem que els cosacs, que ja han ocupat totes les localitats frontereres, irrompen al nostre país i porten la ruïna a les nostres ciutats. La socialdemocràcia no ha cregut mai en les intencions pacífiques del tsar rus, ni tan sols el dia que va publicar el seu manifest de pau; no volem que el tsar, el pitjor enemic del poble rus, domine un poble de raça alemanya."

I el *Königsberger Volkszeitung* del 3 d'agost escrivia: "Però cap de nosaltres, estiga o no en el servei militar, pot dubtar un sol instant que per molt de temps que dure la guerra, el deure de tots és fer quant es pugui per a mantenir lluny de les nostres fronteres l'odiós règim tsarista. Si el tsarisme

triomfa, milers dels nostres camarades seran enviats a les tètriques presons de Rússia. Davall el ceptre rus, el dret dels pobles a disposar de si mateixos queda reduït al no-res, allà no hi ha cap mena d'una premsa socialdemòcrata, els sindicats socialdemòcrates i les reunions socialdemòcrates estan prohibides. Per això, ningú pot ser aliè al resultat d'aquesta guerra; al contrari, fins i tot mantenint la nostra oposició a la guerra, volem actuar units per a prevenir-nos de les atrocitats dels canalles que governeu a Rússia."

Examinem de més prop les relacions de la civilització alemanya amb el tsarisme rus, que representen un capítol complet de l'actitud de la socialdemocràcia en el curs d'aquesta guerra. En allò que fa al tsar vol annexar-se l'Imperi alemany, el mateix podria dir hom en el fet que vol annexar-se Europa i fins i tot la Lluna. En la guerra actual no es tracta d'una qüestió d'existència, en tot i per tot, més que per a dos Estats: Bèlgica i Sèrbia. I els canons alemanys es van dirigir cap a ells proclamant a tots els vents que estava en joc l'existència d'Alemanya. Amb els fanàtics del ritual de la mort sobra tota discussió. No obstant això, els qui prenen en consideració no els instints del populatxo i les grans exclamacions demagògiques i sublimes de la provocadora premsa nacionalista, sinó més aïna els punts de vista polítics, comprenen que el tsarisme podia fixar-se com a objectiu l'annexió de la Lluna tant com la d'Alemanya. Els que dirigeixen la política russa són uns cràpules complets, però no bojos, i la política absolutista té de comú amb qualsevol altra política açò: que no viu en els núvols, sinó en el món de les possibilitats reals, en un espai en què les coses entren asprament en contacte. Quant al temor de veure els nostres camarades alemanys presos i deportats a Sibèria i veure l'absolutisme rus implantat a l'Imperi alemany, els homes polítics del tsar sanguinari, malgrat la seua inferioritat intel·lectual, comprenen millor el materialisme històric que els periodistes del nostre partit. Aquests polítics saben que una determinada forma de govern no es pot "exportar" a voluntat no importa on, sinó que cada forma de govern correspon a determinades condicions econòmiques i socials; saben, per amargues experiències, que fins i tot en Rússia les condicions de la seua dominació quasi han caducat; saben, en fi, que el regne de la reacció només se serveix en cada país de la forma que li convé, i que la variant absolutista que correspon a les relacions entre les classes i els partits en Alemanya és l'Estat policíac dels Hohenzollern i el sufragi censatari en Prússia. En examinar fredament les coses, s'observa en primer lloc que no hi havia raó de témer que el tsarisme rus se sentís obligat a acabar amb aquests productes de la civilització alemanya, fins i tot en el cas improbable de la seua victòria total.

En realitat, Rússia i Alemanya es van enfrontar en un pla per complet diferent. No ho van fer en el marc de la política interior, domini en què, al contrari, gràcies a les seues tendències comunes i a la seua íntima afinitat, des de feia segles s'havia establert una antiga i tradicional amistat entre ambdós estats. L'enfrontament es va produir, tot i la solidaritat en la política interior, en el marc de les conquestes de la política mundial.

Tal com els estats occidentals, l'imperialisme rus és un teixit d'elements de diferent naturalesa. El seu fil més fort no el constitueix, com en Alemanya o Anglaterra, l'expansió econòmica d'un capital famolenc d'acumulació, sinó els interessos polítics de l'Estat. És veritat que la indústria russa (el que és absolutament característic de la producció capitalista) exporta des de fa temps, a causa de la incapacitat de compra del seu mercat intern, cap a l'Orient, Xina, Pèrsia i l'Àsia central, i que el govern tsarista afavoreix aquesta exportació per tots els mitjans, el que dóna el fonament d'una "esfera d'interessos". Però en aquest cas la política estatal és la part impulsora, no la impulsada. En la tendència conquistadora del règim tsarista s'expressa d'una banda l'expansió tradicional d'un imperi poderós la població del qual assoleix avui els cent setanta milions de sers humans i que, per raons econòmiques i estratègiques, intenta obtenir lliure accés als mars, des de l'oceà Pacífic en l'Est, fins al Mar Mediterrani al Sud; d'altra banda intervé la necessitat vital de l'absolutisme: la necessitat, en el pla de la política mundial, d'adoptar una actitud que impose respecte en la competició general dels grans estats per a obtenir del capitalisme estranger el crèdit financer sense el qual el tsarisme no pot viure. S'hi afegeix l'interès dinàstic que, com en totes les dinasties, a causa de la creixent oposició entre el règim i la gran massa de la població, li exigeix mantenir el seu prestigi en l'estranger i cercar una sortida a les seues dificultats internes: fórmula indispensable de la política.

No obstant això, els interessos burgesos moderns participen cada dia més com a factor de l'imperialisme al regne dels tsars. El jove capitalisme rus, que sota el règim absolutista no pot assolir un ampli desenvolupament i que en general no pot desprendre's del primitiu sistema de saqueig, vol veure obrir-se davant ell un prodigiós futur amb l'explotació de les immenses fonts naturals d'aquest

gegantí imperi. No és possible el menor dubte que en quant Rússia es desembarasse de l'absolutisme es convertirà ràpidament (i és de suposar que la situació de la lluita de classes internacional li concedisca el temps necessari) en el primer Estat capitalista modern. Perquè sembla que Rússia pressent aquest futur i perquè, per així dir-ho, per endavant se sent àvida d'acumulació, la burgesia russa es mostra devorada per una febre d'imperialisme violent i manifesta amb ardor les seues pretensions en el repartiment del món. Aquesta febre històrica troba al mateix temps un sosteniment en els grans interessos actuals de la burgesia russa. En primer lloc, en els interessos concrets de la indústria d'armaments i dels seus abastidors; igual que en altres països, la indústria pesant, poderosament organitzada en càrtels, exerceix un gran paper. En segon lloc, l'oposició a l'"enemic interior", al proletariat revolucionari, ha reforçat particularment l'estima que la burgesia sent envers el militarisme i pel desconcert que representa l'evangeli de la política mundial, el qual ha apropiat la burgesia al règim contrarevolucionari. L'imperialisme dels mitjans burgesos russos, i sobretot els mitjans liberals, s'ha ampliat a l'atmosfera turmentosa de la revolució, i en aquest baptisme de foc ha donat una fisonomia moderna a la política estrangera tradicional de l'Imperi dels tsars.

Però l'objectiu principal de la política tradicional del tsarisme, així com les ganes actuals de la burgesia russa són els Dardanel, que segons les cèlebres paraules de Bismarck constitueixen la clau a les possessions russes al Mar Negre. Per a assolir aquest objectiu, Rússia va fer des del segle XVIII una sèrie de sagnants guerres contra Turquia i va intentar alliberar els Balcans, i al servei d'aquesta missió va formar muntanyes enormes de cadàvers en Ismail, Navarin, Sinope, Silistra i Sebastòpol, en Plevna i en Schipka. Tot açò, s'afirmava, per a defensar els germans eslaus i els cristians contra les atrocitats dels turcs. Aquesta seductora llegenda guerrera va exercir respecte als mugics russos el mateix paper que la "defensa de la civilització i de la llibertat alemanyes contra les atrocitats russes" exerceix ara respecte de la socialdemocràcia alemanya. La burgesia russa sentia més entusiasme per les perspectives sobre el Mediterrani que per la missió civilitzadora a Manxúria i a Mongòlia. Per açò la guerra japonesa va ser tan criticada per la burgesia liberal, que la considerava com una insensata aventura perquè, segons ella, la política russa es desviava de la seua tasca essencial: els Balcans. Però en un altre sentit, la desgraciada guerra contra el Japó va produir el mateix efecte. L'extensió del poder rus en Àsia central fins al Tibet i cap a Pèrsia va inquietar vivament la vigilància de l'imperialisme anglès. Preocupada pel seu enorme Imperi indi, Anglaterra observava l'avanç rus en Àsia amb creixent desconfiança. I l'oposició anglo-russa en Àsia va ser efectivament l'oposició política més forta de la conjuntura internacional al començament del segle, havent d'esdevenir probablement en el nus del futur desenvolupament imperialista després de la guerra actual. La indiscutible derrota de Rússia en 1904 i l'esclat de la revolució van modificar la situació. El visible afebliment de l'Imperi dels tsars va tenir com a conseqüència la suavització de les seues relacions amb Anglaterra, el que va conduir fins i tot a un arranjamnt sobre el repartiment conjunt de Pèrsia en 1907 i va permetre relacions de bon veïnat en l'Àsia central. Amb això Rússia va veure dificultat de moment el seu accés a grans campanyes en Àsia i va concentrar tota la seua força amb vista al seu antic objectiu: la política balcànica. És en aquesta regió on la Rússia tsarista, després d'un segle de sòlida i fidel amistat amb la civilització alemanya, va entrar per primera vegada en un penós conflicte amb ella. El camí dels Dardanel passa pel cadàver de Turquia, però des de feia una dècada Alemanya considerava la integritat d'aquest cadàver la seua principal tasca política. És cert que els principis de la política russa en els Balcans havien ja canviat més d'una vegada: irritada per la "ingritud" dels eslaus dels Balcans, als que havia alliberat, però que al seu torn intentaven alliberar-se dels llaços de dependència que els lligava amb l'Imperi del tsar, Rússia també va defensar durant un temps el programa de la "integritat" de Turquia, quedant sobreentès que el repartiment de Turquia havia de quedar a l'espera d'una època més favorable. No obstant això, la liquidació final de Turquia entra en els plans actuals de Rússia tant com en els de la política anglesa. Aquesta, a fi de reforçar la seua pròpia posició en l'Índia i Egipte, s'esforça en reunir en un gran Imperi musulmà sota el ceptre britànic els territoris de sobirania turca que separen les dues parts del seu Imperi, a saber: Aràbia i Mesopotàmia. Així, l'imperialisme rus, tal com anteriorment l'imperialisme anglès, va caure en l'Orient sobre l'imperialisme alemany, que en considerar-se usufructuari de la descomposició de Turquia muntava la guàrdia en el Bòsfor.²

Però la política russa als Balcans s'enfrontava encara més directament a Àustria que a Alemanya. L'imperialisme austríac és el complement polític de l'imperialisme alemany, el seu germà siamès i el seu funest destí al mateix temps.

Alemanya es troba aïllada per totes bandes a causa de la seua política mundial, i el seu únic aliat és Àustria. Sens dubte, l'aliança amb Àustria és llunyana, Bismarck la va establir ja en 1879, però el caràcter d'aquesta aliança ha canviat des d'aleshores. El mateix que l'enfrontament amb França, aquesta aliança ha adquirit un altre contingut en el curs de l'evolució dels últims decennis. Bismarck pensava únicament en defensar les possessions adquirides per les guerres de 1864 a 1870. La Triple Aliança que ell va establir tenia un caràcter totalment conservador; significava que Àustria havia de renunciar definitivament a entrar en la confederació d'Estats alemanys; representava la consagració de la situació creada per Bismarck, la ratificació del fraccionament nacional d'Alemanya i de l'hegemonia de la Gran Prússia. Les tendències d'Àustria cap als Balcans disgustaven Bismarck tant com les adquisicions d'Alemanya en Àfrica. En els seus *Pensaments i Records* diu: "És natural que els habitants de la conca del Danubi tinguin necessitats i projectes que desborden les fronteres actuals de la monarquia. La constitució de l'Imperi alemany mostra la via mitjançant la qual Àustria pot arribar a reconciliar els seus interessos polítics i materials compresos entre la frontera oriental del poble romanès i el golf de Cattaro. Però no respon a l'Imperi alemany prestar ajuda per a la consecució d'aquestes aspiracions en relació amb els seus veïns".

Com Bismarck ho va dir una vegada amb una expressió cèlebre, Bòsnia no valia els ossos d'un granader de Pomerània. La millor prova que Bismarck no pensava posar efectivament la Triple Aliança al servei de les aspiracions expansionistes d'Àustria és el "Tractat de Seguretat" signat en 1884 amb Rússia i els termes en què, en el cas que esclatés una guerra entre Rússia i Àustria, l'Imperi alemany no s'alinearia amb Àustria, sinó que conservaria una "neutralitat benèvola". Des que es va produir el viratge de la política alemanya vers l'imperialisme, les seues relacions amb Àustria es van modificar igualment. Àustria-Hongria es troba situada entre Alemanya i els Balcans, és a dir, en el camí al focus de la política oriental d'Alemanya. Tenir a Àustria com a enemic equivaldria, a causa de l'aïllament general en què està situada la política alemanya, a renunciar a tots els seus projectes en el pla de la política mundial. En el cas d'un debilitament o fins i tot de la ruïna d'Àustria-Hongria, que portaria amb si la liquidació de Turquia i un reforçament enorme del poder rus, dels estats balcànics i d'Anglaterra, Alemanya realitzaria indubtablement la seua unificació, i reforçaria la seua potència, però sonaria el toc d'agonia de la política imperialista de l'Imperi alemany³. La salvació i la conservació de la monarquia dels Habsburg es convertiria lògicament en una tasca accessòria de l'imperialisme alemany així com la conservació de Turquia era l'objectiu principal.

La mateixa existència d'Àustria representa, no obstant això, un estat permanent de guerra latent als Balcans. Des que el procés irresistible de descomposició de Turquia va conduir a la formació i consolidació dels estats balcànics en la proximitat immediata d'Àustria, es va produir l'inici d'una oposició entre l'Estat dels Habsburg i els seus joves veïns. És evident que el naixement junt amb ella d'estats nacionals independents i amb vida pròpia havia d'accelerar la descomposició d'aquesta monarquia ja deteriorada i que, per estar ella mateixa constituïda per un mosaic de parts despreses d'aquelles mateixes nacionalitats, no podia dirigir-les sinó sota la fèrula de disposicions dictatorials. La incapacitat de vida d'Àustria es manifesta precisament en la seua política balcànica i especialment en les seues relacions amb Sèrbia. Malgrat les seues aspiracions imperialistes dirigides sense discerniment tant sobre Salònica com sobre Durazzo, Àustria no estava en condicions d'annexar-se Sèrbia, arribat el cas, fins i tot encara que aquesta no hagués rebut un reforç al final de les dues guerres balcàniques. En annexar-se Sèrbia, Àustria hauria alimentat al seu si perillosament una de les més turbulentes entre les nacionalitats eslaves del sud, que a penes si podia dominar tot i el règim brutal i estúpid de la seua reacció.⁴ No obstant això, Àustria no podia tolerar el desenrotllament autònom normal de Sèrbia i obtenir benefici de les relacions econòmiques normals. En efecte, la monarquia dels Habsburg no és una organització política d'un Estat burgès, sinó únicament un trust que uneix amb lligams prou fluixos algunes bandes de paràsits socials que volen omplir les seues butxaques explotant al màxim els recursos del poder que la monarquia encara serva. Per a afavorir els agricultors hongaresos i per a mantenir artificialment els productes agrícoles a alts preus, Àustria prohibeix la importació de bestiar i fruita procedent de Sèrbia, privant aquest país camperols del principal mercat dels seus productes. En benefici dels càrtels industrials austríacs, pressiona Sèrbia perquè obtinga accés en l'Est al Mar Negre conclouent una aliança militar amb Bulgària, i a l'Oest l'accés al Mar Adriàtic adquirint un port a Albània. La política balcànica d'Àustria s'orienta, doncs, únicament a estrangular Sèrbia. Però al mateix temps intenta impedir qualsevol acostament dels estats balcànics entre si i dificultar el seu desenvolupament intern: això constituïria per a Àustria un perill permanent. Tant amb l'annexió de Sèrbia com en manifestar les seues pretensions sobre el Sandjak de Novibazar i sobre Salònica, o

en reivindicar la costa albanesa, l'imperialisme austríac amenaçava contínuament l'existència i les possibilitats de desenvolupament dels estats balcànics. D'acord amb les tendències d'Àustria i en raó a la competència d'Itàlia, després de la segona guerra balcànica es va haver de crear la imatge risible d'una "Albània independent" sota un príncep alemany, que des del primer moment no va ser una altra cosa que un joguet de la intriga de les potències imperialistes rivals.

Així, en el curs de les últimes dècades, la política imperialista d'Àustria es va convertir en el fre que impedia un desenvolupament normal cap al progrés en els estats balcànics i que conduïa inevitablement a aquest dilema: o monarquia dels Habsburg o desenvolupament capitalista dels estats balcànics! Els Balcans, que s'havien emancipat de la sobirania turca, es veien impulsats a una nova tasca: desembarassar-se de l'obstacle que representava Àustria. Històricament, la liquidació d'Àustria-Hongria no és més que la continuació del desmembrament de Turquia i, com aquest, està imposat per l'evolució històrica.

Però aquest dilema no tenia una altra solució que la guerra i fins i tot la guerra mundial. En efecte, darrere de Sèrbia es trobava Rússia, que no podia renunciar a la seua influència als Balcans i al seu paper de "protector" sense comprometre la totalitat del seu programa imperialista en Orient. Exactament oposada a la política austríaca, la política russa tenia com a objectiu unir els estats balcànics, evidentment sota protectorat rus. La Confederació balcànica, la victòria de la qual en la guerra de 1912 quasi va liquidar per complet la Turquia europea, era obra de Rússia, i en les intencions d'aquesta estava que la Confederació estigués dirigida principalment contra Àustria. Sens dubte la Confederació es va fragmentar ja des de la primera guerra balcànica malgrat tots els esforços de Rússia, però Sèrbia, que va sortir victoriosa de la guerra, estava cridada a ser aliada de Rússia de la mateixa manera que Àustria seria el seu enemic mortal. Alemanya, encadenada al destí de la monarquia dels Habsburg, es va veure obligada a donar el seu suport a la política arxirreaccionaria d'aquesta i entrar, per tant, en doble conflicte amb Rússia.

La política balcànica d'Àustria la va portar a entrar igualment en conflicte amb Itàlia, que s'interessava vivament al mateix temps per la liquidació d'Àustria i Turquia. L'imperialisme italià troba per les seues ganes expansionistes el pretext més pròxim i còmode, per ser el més popular, en les possessions italianes d'Àustria i, en el nou repartiment dels Balcans, les seues pretensions s'orienten especialment vers la costa albanesa de l'Adriàtic, situada enfront de la italiana. La Triple Aliança, que havia patit una dura prova en la guerra de Trípoli, va ser completament desmantellada per la crisi dels Balcans des de les dues guerres balcàniques i per l'enfonsament de les seues dues potències centrals amb la resta del món. L'imperialisme alemany, encadenat a dos cadàvers en descomposició, anava dret cap a la guerra mundial.

El camí cap a la guerra era, d'altra banda, conscient. Àustria, que es dirigia cegament i fatalment cap a la catàstrofe, era la principal impulsora. La seua camarilla dirigent, clerical i militar, tenia el seu capdavant l'arxiduc Francesc Ferran, i l'home de confiança d'aquest, el baró Von Chlumezki, estava a l'aguait d'un pretext per a llançar-se a les operacions guerreres. En 1909, per a desencadenar als països alemanys el furor guerrer que cercava, va fer preparar especialment pel professor *Friedmann* els famosos documents que posaven al descobert una conspiració diabòlica de múltiples ramificacions dirigida contra la monarquia austríaca, documents que només tenien un defecte: eren falsos des de la a fins a la z. Alguns anys més tard es va difondre la notícia que el cònsol austríac *Prohaska* havia patit un atroç martiri en Üsküb, la qual cosa hauria de fer l'efecte d'una bomba, encara que per aquells dies Prohaska es passejava tranquil·lament pels carrers de Üsküb. En fi, es va produir l'atemptat de Sarajevo, l'escandalós i autèntic crim que s'esperava tant de temps. "Si un sacrifici ha tingut mai *un efecte alliberador i redemptor*, és aquest", cridaven els portaveus de l'imperialisme alemany. Els imperialistes austríacs cridaven encara més fort, i van decidir utilitzar els cadàvers dels arxiducs.⁵ Es van entendre ràpidament amb Alemanya, es va acordar la declaració de guerra i es va expedir el telegrama que va encendre la pólvora a l'interior del món capitalista.

Però l'incident de Sarajevo no va fer més que proporcionar el pretext. Pel que es refereix a les causes i als enfrontaments, tot estava ja madur per a la guerra feia temps; el panorama que observem avui estava disposat fa ja deu anys. Cada any que passava i cada nou esdeveniment polític que es produïa al llarg d'aquests últims anys acostaven un poc el venciment: la revolució turca, l'annexió de Bòsnia, la crisi del Marroc, l'expedició de Trípoli, les dues guerres dels Balcans. En la perspectiva d'aquesta guerra van ser presentats tots els projectes de llei dels últims anys: es

preparava conscientment la inevitable conflagració general. Per cinc vegades en el curs dels últims anys ha faltat un pèl perquè esclatés la guerra: a l'estiu de 1905, quan Alemanya va fer conèixer per primera vegada les seues pretensions en l'assumpte del Marroc d'una manera tan peremptòria; a l'estiu de 1908, després de la trobada dels monarques en Reval, quan Anglaterra, Rússia i França van voler enviar un ultimàtum a Turquia a causa de la qüestió macedònia i que, per a defensar Turquia, Alemanya estava disposada a llançar-se a una guerra que únicament va ser impedita per l'esclat de la revolució turca⁶; al començament de l'any 1909, quan Rússia va respondre a l'annexió de Bòsnia amb una mobilització, sobre la qual cosa Alemanya va declarar formalment a Petersburg que estava disposada a entrar en guerra al costat d'Àustria; a l'estiu de 1911, quan el *Panther* va ser enviat a Agadir, la qual cosa hauria provocat inevitablement el desencadenament de la guerra si Alemanya no hagués renunciat a reclamar la seua part al Marroc, acontentant-se amb el Congo. I, per fi, en iniciar-se l'any 1913, quan Alemanya, en veure que Rússia es disposava a penetrar en Armènia, va declarar per segona vegada a Petersburg i de manera formal que estava disposada a entrar en guerra.

Així és com l'actual guerra ha estat en l'ambient des de fa vuit anys. El seu ajornament cada vegada va ser degut únicament a què una de les parts implicades no havia acabat els seus preparatius militars. La guerra mundial actual estava ja madura quan l'aventura del *Panther*, en 1911, sense els arxiducs assassinats, sense els aviadors francesos damunt de Nuremberg i sense la invasió russa de Prússia oriental. Alemanya va retardar la guerra a una data que li convenia més. Aquesta és la sincera explicació dels imperialistes alemanys: "del costat "pangermànic" es retrau a la política alemanya que s'havia mostrat massa feble durant la crisi del Marroc en 1911. Per a acabar amb aquesta falsa idea cal recordar que en el moment en què enviàrem el *Panther* a Agadir, el condicionament del canal entre el Mar del Nord i el Bàltic no s'havia iniciat, que la conversió d'Helgoland en una gran base naval no s'havia acabat i que la relació de forces entre la nostra flota i la potència naval anglesa en avituallament i armaments auxiliars ens eren clarament més desfavorables que tres anys després. El canal, l'illa d'Helgoland i el poder de la nostra flota eren, comparativament a el que són avui, en 1914, o bé vells, o bé completament inadaptats per a la guerra. Per tant, *sabedors que es trobarien un poc més tard possibilitats més favorables per a l'èxit, voler provocar una guerra decisiva hauria sigut llavors una simple i pura bogeria.*"⁷

Era necessari condicionar primer la flota alemanya i presentar al Reichstag els projectes de lleis militars. A l'estiu de 1914, Alemanya se sentia preparada per a la guerra, en tant que a França encara es preparava el servei militar de tres anys i Rússia no havia pogut complir el programa ni respecte a la força naval ni a l'exèrcit de terra. Era qüestió d'aprofitar la situació. El mateix Rohrbach, que no és només el portaveu més seriós de l'imperialisme alemany, sinó que per estar molt prop dels mitjans dirigents de la política alemanya és quasi el seu portaveu oficiós, escriu respecte a la situació en 1914: "Quant a nosaltres, és a dir, a Alemanya i a Àustria-Hongria, el nostre *temor essencial* era que si Rússia adoptava per algun temps una actitud palesament conciliadora, *hauríem estat moralment obligats a esperar* fins al moment en què França i Rússia haguessen estat realment preparades".⁸

Dit d'una altra manera: el temor essencial al juliol de 1914 era que l'"acció de pau" del govern alemany pogués haver sigut coronada per l'èxit i que Rússia i Sèrbia s'haguessen doblegat. Aquesta vegada es tractava de *constrènyer-les* a la guerra. I es va tenir èxit: "Amb profund dolor veiem fracassar els nostres esforços tendents a mantenir la pau mundial", etcètera.

Per a llavors, quan els batallons alemanys van penetrar en Bèlgica, quan el Reichstag va ser col·locat davant el fet consumat de la guerra i de l'estat de setge, no hi havia per què sentir-se sorpresos o estupefactes, ja que no es tractava d'una situació nova o inaudita, d'un esdeveniment que tenint en compte el context polític podia sorprendre la socialdemocràcia alemanya. La guerra mundial declarada oficialment el 4 d'agost era la mateixa per la que la política imperialista alemanya i internacional treballava incansablement des de dotzenes d'anys, era la mateixa, perquè, que des de feia deu anys la socialdemocràcia alemanya, també de manera incansable, profetitzava la seua proximitat cada any; era la mateixa que els parlamentaris, els periòdics i les publicacions socialdemòcrates van estigmatitzar tantes vegades com un crim frívol de l'imperialisme, i que res tenia a veure amb la civilització ni amb els interessos nacionals, sinó que, al contrari, es tractava de l'enfrontament d'ambdós principis.

Efectivament, no són l'“existència i el lliure desenvolupament” d'Alemanya els que estan en joc en aquesta guerra, com ho diu la declaració del grup parlamentari socialdemòcrata; no és la civilització alemanya, com ho escriu la premsa socialdemòcrata, sinó que més aïna són els beneficis actuals del Deutsche Bank en la Turquia asiàtica i els beneficis futurs dels Mannesmann i els Krupp al Marroc; és l'existència del règim reaccionari a Àustria, aqueix “munt de podridura organitzada que s'autodenomina monarquia habsburgesa”, com ho escrivia el *Vorwärts* del 25 de juliol de 1914; són els porcs i les prunes hongareses; és l'article 14 i la civilització de Friedmann-Prohaska; és la continuació de la dominació turca dels Bachibuzuks a Àsia Menor i de la contrarevolució als Balcans.

Una gran part de la premsa del nostre partit es va sentir profundament enutjada perquè els adversaris d'Alemanya portaren a la guerra “gent de color i salvatges”, els negres, els sikhs, els maoris. Però aquests pobles exerceixen aproximadament el mateix paper en la guerra que els proletaris socialistes dels estats europeus. Si pels comunicats de la Reuter ens assabentem que els maoris de Nova Zelanda es deixen matar alegrement pel rei d'Anglaterra, aquests maoris manifesten el mateix estat de consciència pels interessos propis que el grup parlamentari socialdemòcrata confonent la defensa de la monarquia dels Habsburg, de Turquia i del Deutsche Bank amb l'existència i la llibertat del poble alemany i de la civilització alemanya. És cert que una gran diferència els separa, malgrat tot: fa una generació, els maoris practicaven encara el canibalisme i no la teoria marxista.

V

Però el tsarisme! En els primers moments de la guerra aquest va ser indubtablement el factor que va decidir la política del partit. La declaració socialdemòcrata plantejava la consigna a baix el tsarisme! I amb açò la premsa socialista ha entaulat una lluita a favor de la “civilització” europea.

El *Frankfurter Volksstimme* del 31 de juliol va dir: “La socialdemocràcia alemanya sempre ha odiat el tsarisme per ser el sanguinari guardià de la reacció europea: des que Marx i Engels van seguir amb ulls clarividents cada moviment d'aquest govern bàrbar, fins al dia d'avui, que les seues presons estan repletes de presos polítics i no obstant això tremola davant cada mobilització obrera. Ha arribat l'hora en què hem d'ajustar comptes amb aquests terribles canalles, davall la bandera de guerra alemanya.”

El *Pfälzische Post* de Ludwigshafen va escriure el mateix dia: “Aquest és un principi formulat per primera vegada pel nostre Auguste Bebel. És la lluita de la civilització contra la barbàrie, i en aquesta lluita el proletariat complirà amb la seua comesa.”

El *Münchener Post* de l'1 d'agost deia: “Quan es tracta de defensar la pàtria del tsarisme assedegat de sang, no serem ciutadans de segona classe”.

El *Volksblatt* de Halle va escriure el 5 d'agost: “Si és així, si Rússia ens ha atacat, i tot sembla corroborar-ho, la socialdemocràcia per descomptat que ha de votar a favor de la defensa per tots els mitjans. Hem de lluitar amb totes les nostres forces per a expulsar el tsarisme del nostre país!”

I el 18 d'agost: “Ara que la sort està tirada a favor de l'espasa, no és només el deure de la defensa nacional i l'existència nacional el que posa l'arma en les nostres mans igual que en la de tot alemany, sinó que compremem que en combatre l'enemic que ve de l'est, colpegem l'enemic de tota civilització i progrés [...] La caiguda de Rússia és sinònim de victòria de la llibertat a Europa.”

El *Volksfreund* de Brunschwig del 5 d'agost va escriure: “La força irresistible dels preparatius bèl·lics agrana tot el que troba al seu pas. Però el moviment obrer conscient no obeeix una força forana sinó les seues pròpies conviccions, quan defensa la terra davant l'invasor de l'est.”

L'*Arbeiterzeitung* d'Essen del 3 d'agost: “Si la decisió russa amenaça el país, llavors els socialdemòcrates, ja que la lluita és contra el sanguinari tsarisme rus, contra el perpetrador de milions de crims contra la humanitat i la civilització, no permetran que ningú els supere en el compliment del seu deure, en la seua disposició al sacrifici. A baix el tsarisme! A baix la pàtria de la barbàrie! Siga aquesta la nostra consigna!”

Així mateix el *Volkswacht* de Bielefeld del 4 d'agost diu: "En totes parts, el mateix crit: a baix el despotisme i la mala fe de Rússia".

L'òrgan del partit d'Elberfeld deia el 5 d'agost: "Tota Europa occidental té un interès vital en eliminar el tsarisme podrit i assassí. Però aquest interès humà està esclafat davall l'avidesa d'Anglaterra i França de controlar els seus beneficis, possibilitats pel capital alemany."

El *Rheinische Zeitung* de Colònia: "Compliu el vostre deure, amics, onsevol que el destí vos envie. Lluiteu per la civilització europea, per la independència de la vostra pàtria, pel vostre propi benestar."

El *Schleswig-Holstein Volkszeitung* del 7 d'agost: "Per descomptat que vivim en l'era del capitalisme. Per descomptat que la lluita de classes continuarà quan acabe la gran guerra. Però aquestes lluites de classes seran dutes avant en un estat més lliure, quedaran molt més relegades al terreny econòmic que abans. En el futur, una vegada vençut el tsarisme rus, serà impossible tractar els socialdemòcrates de pàries, de ciutadans de segona classe, desproveïts de drets polítics."

L'11 d'agost l'*Hamburger Echo* va proclamar: "Lluitem no tant per a defensar-nos de França i Anglaterra com contra el tsarisme. Però entaulem aquesta guerra amb tot entusiasme, perquè és una guerra per la civilització."

I el 4 de setembre l'òrgan del partit de Lübeck declarava: "Si se salva la llibertat europea, Europa haurà d'agrair-li-ho a les armes germàniques. La nostra lluita és contra el pitjor enemic de tota llibertat, de tota democràcia."

Així sonava i ressonava el cor de la premsa del partit alemany.

Al començament de la guerra el govern alemany va acceptar l'ajuda oferida. Amb tot aplom va cenyir el llorer de salvador de la civilització europea al seu casc. Sí, va tractar d'exercir el paper d'"alliberador de nacions", encara que sovint amb manifesta incomoditat i malaptesa. Va adular els polonesos i jueus de Rússia, i va llançar una nació contra una altra, utilitzant la política que amb tants èxits l'havia coronat en la guerra colonial, on una vegada i una altra alçava un cap contra un altre. I els socialdemòcrates van seguir cada cabriola i salt de l'imperialisme alemany amb notable agilitat. Mentre el bloc parlamentari encobria cada acte vergonyós amb un discret silenci, la premsa socialdemòcrata omplia l'atmosfera de joiosos càntics, delectant-se en la llibertat que les "culates alemanyes" havien portat a les pobres víctimes del tsarisme.

Fins i tot l'òrgan teòric del partit, *Die Neue Zeit*, va dir el 28 d'agost: "La població de les fronteres del regne del "pare" va rebre les tropes germàniques amb clamorós goig. Perquè per a aquests polonesos i jueus l'única concepció de pàtria està associada a la corrupció i el regne del fuet. Que pobres diables, quines criatures sense pàtria vertadera, aquests súbdits oprimits del sanguinari Nicolau! Per més que ho desitgen res han de defensar sinó les seues cadenes. *I així viuen i treballen, esperant i desitjant que els fusells alemanys, portats per alemanys, vinguen a esclafar tot el sistema tsarista...* En la classe obrera alemanya subsisteix un propòsit clar i definit, encara que una guerra mundial trone sobre el seu cap. Es defensarà dels aliats occidentals de la barbàrie russa fins a concloure una pau honorable. *Lliurarà a la tasca de destruir el tsarisme fins a l'últim alè d'homes i bèsties.*"

El bloc socialdemòcrata va caracteritzar la guerra com de defensa de la nació alemanya i la civilització europea, després de tot això la premsa socialdemòcrata va procedir a batejar-la "salvadora de les nacions oprimides". Hindenburg va passar a ser el marmessor de Marx i Engels.

La memòria li ha jugat una mala passada al nostre partit. Va oblidar els seus principis, els seus compromisos, les resolucions dels congressos internacionals, precisament en el moment en què havia de posar-los en pràctica. I, per al seu gran infortuni, va recordar l'herència de Karl Marx i li va saccar la pols dels anys en el moment en què només podia servir per a decorar el militarisme prussià, per la destrucció del qual Karl Marx estava disposat a sacrificar "fins a l'últim alè d'homes i bèsties". Cordes llargament oblidades que Marx havia polsat en el *Neue Rheinische Zeitung* contra l'estat vassall de Nicolau I, durant la revolució alemanya de març de 1848, van tornar a sonar novament en les oïdes de la socialdemocràcia alemanya l'any del nostre Senyor 1914, cridant-los a les armes, colze amb colze amb els junker prussians, contra la Rússia de la Gran Revolució de 1905. És ací on

es va d'haver d'efectuar la revisió; s'haurien d'haver posat les consignes de la revolució de març a to amb l'experiència històrica dels últims setanta anys.

En 1848 el tsarisme rus era, en veritat, "el guardià de la reacció europea". Producte de les condicions socials russes, fermament arrelades en el seu estat medieval, agrícola, l'absolutisme era el protector i al mateix temps el gran rector de la reacció monàrquica. Aquest era més feble, sobretot en Alemanya, allí on imperava un sistema d'estats petits. Encara en 1851 li era possible a Nicolau I assegurar-li a Berlín per intermedi del cònsol prussià Von Rochow "que a ell vertaderament li hauria complagut veure la revolució destruïda des dels seus fonaments quan el general Von Wrangel va marxar sobre Berlín al novembre de 1848". En una altra època, el tsar va advertir Manteuffel que "confiava que el gabinet imperial, presidit per Sa Altesa, defensaria els drets de la corona contra les cambres i observaria el degut respecte amb els principis del conservadorisme". El mateix Nicolau I va arribar a atorgar l'Ordre d'Alexandre Nevski a un president del gabinet prussià en reconeixement dels seus "esforços constants per mantenir l'ordre legal a Prússia".

La Guerra de Crimea va obrar un canvi notable en aquest sentit. Va provocar la fallida militar i per tant política del vell sistema. L'absolutisme rus es va veure obligat a concedir reformes, modernitzar el seu govern, adaptar-se a les condicions burgeses, i així es va trobar atrapat pels dits en un engranatge diabòlic que poc a poc hauria d'engolir-lo completament. La Guerra de Crimea va ser, diguem-ho en passar, un exemple allisonador sobre el tipus d'alliberament que se li pot donar a un poble aixafat "per la força de les armes".

La derrota militar en Sedan li va donar a França la seua república. Però aquesta república no va ser obsequi de la soldadesca de Bismarck. Prússia, en aqueixa època igual que ara, no li pot donar a altres pobles sinó el seu propi govern junker. La França republicana va ser el fruit madur de les lluites socials internes i de tres revolucions que la van precedir. El xoc en Sebastòpol va tenir efectes semblants al de Jena. Però com a Rússia no hi havia moviment revolucionari, va conduir a la renovació externa i afirmació interna del vell règim.

Però les reformes que li van obrir el camí al desenvolupament capitalista de Rússia en la dècada del seixanta només van ser possibles amb els diners d'un sistema capitalista. Aquests diners van provenir del capital de l'oest d'Europa. Va venir d'Alemanya i França i va crear una relació que encara subsisteix. L'absolutisme rus ja no rep subsidis de la burgesia europea occidental. Ni tampoc el ruble rus "va rodant pels salons diplomàtics [com es lamentava amargament el rei Guillem de Prússia en 1854] fins a la pròpia cambra real". Al contrari, els diners alemanys i francesos es van rodant a Petrograd a alimentar un règim que hauria fet el seu últim alè fa temps si no fos per aquest suc vital. El tsarisme rus ja no és el producte de les condicions russes; les seues arrels s'enfonsen ara en el capitalisme d'Europa occidental. I aquesta relació canvia de dècada en dècada. En la mateixa mesura en què es va destrossant la vella arrel russa de l'absolutisme rus, la seua nova arrel europea es va enfortint. A més de prestar-li suport financer, Alemanya i França, des de 1870, han competit en el seu enviament de suport polític. A mesura que sorgeixen forces revolucionàries del si del poble rus per a combatre l'absolutisme, aquestes s'estavellen contra la creixent resistència de l'Europa occidental, sempre disposada a prestar-li al tsarisme el seu suport moral i polític. De manera que, quan al començament de la dècada del vuitanta el moviment terrorista del vell socialisme rus va commoure severament el govern tsarista i va destruir parcialment la seua autoritat interna i exterior, Bismarck va tancar el seu tractat amb Rússia i va enfortir la seua posició en la política internacional.

El desenvolupament capitalista, alimentat amorosament per les pròpies mans del tsarisme, finalment va rendir els seus fruits: en la dècada del noranta va sorgir el moviment revolucionari del proletariat rus. El vell "guardià de la reacció" es va veure forçat a concedir una constitució insípida, a cercar un nou protector que el resguardés de la marea en ascens en el seu propi país. I va trobar aquest protector: Alemanya. L'Alemanya de Bülow ha de saldar el deute de gratitud en què va incórrer la Prússia de Wrangel i Manteuffel. Les relacions es van trastornar completament. El suport rus a la contrarevolució alemanya és superat per l'ajuda alemanya a la contrarevolució russa. Espies, violacions, traïcions: una agitació demagògica com la de l'època de la Santa Aliança va ser desencadenada en Alemanya contra els combatents de la causa llibertària russa, i va arribar fins al mateix llindar de la revolució russa. Aquesta onada persecutòria va arribar al seu moment culminant en el judici de Königsberg de 1904. Aquest judici va fer una llum engegadora sobretot el procés històric a partir de 1848, i va demostrar el canvi total de les relacions entre l'absolutisme rus i la reacció europea. *Tua res agitur!* va assegurar el ministre de justícia prussià a les classes dominants

alemanyes, assenyalant-les els fonaments trontollosos del règim tsarista. “La instauració d’una república democràtica a Rússia influenciaria decisivament Alemanya”, va declarar el primer fiscal de districte Schulze en Königsberg. “Quan la casa del meu veí s’incendia, la meua corre perill.” I el seu ajudant Casper va assenyalar: “Incumbeix naturalment a l’interès públic d’Alemanya, si aquest baluard de l’absolutisme es manté o cau. Per cert que les flames d’un moviment revolucionari rus bé poden fer presa d’Alemanya...” La revolució va ser derrocada, però les mateixes causes que van provocar aquesta derrota temporània són valuoses per a la discussió de la posició assumida per la socialdemocràcia alemanya en aquesta guerra. Si la insurrecció russa de 1905-1906 no va triomfar tot i la despesa sense precedents d’energia revolucionària, la claredat d’objectius i la tenacitat, açò es deu a dues causes ben definides. Una concerneix el caràcter intern de la pròpia revolució, el seu immens programa històric, la massa de problemes polítics i econòmics que es va veure obligada a enfrontar. Alguns, per exemple el problema agrari, són insolubles en la societat capitalista. Existia la dificultat addicional de crear un Estat classista per a la supremacia de la burgesia moderna contra l’oposició contrarevolucionària de la burgesia en el seu conjunt. A un observador podia semblar-li que la revolució russa estava condemnada al fracàs per tractar-se d’una revolució proletària amb tasques i problemes burgesos o, si hom vol, una revolució burgesa realitzada amb mètodes proletaris socialistes, el xoc de dues generacions entre llamps i trons, el fruit del desenrotllament industrial endarrerit de les condicions de classe a Rússia i la seua excessiva maduresa en Europa occidental. Des d’aquest punt de vista la seua derrota en 1906 no significa la seua fallida, sinó el tancament natural del primer capítol, a què ha de seguir el segon amb la inevitabilitat d’una llei natural. La segona causa revist una naturalesa externa, i hom l’ha de cercar en Europa Occidental. La reacció europea va acudir una vegada més en ajuda del seu protegit en perill; no amb plom i bales, encara que hi havia “fusells alemanys” empunyats per alemanys ja en 1905 i només esperaven el senyal de Petersburg per a llançar-se contra els polonesos veïns. Europa va prestar una ajuda igualment valuosa: subsidi financer i aliances polítiques concertades per a ajudar el tsarisme en Rússia. Els diners francesos van finançar les forces armades que van esclafar la revolució russa; d’Alemanya va venir el suport moral i polític que va ajudar el govern rus a sortir del pou de vergonya on l’havien tirat els torpedes japonesos i els punys proletaris russos. En 1910, en Potsdam, l’Alemanya oficial va rebre el tsarisme rus amb els braços oberts. La recepció del monarca tacat de sang a les portes de la capital alemanya no era només la benedicció alemanya per l’estrangulació de Pèrsia sinó també i sobretot pel seu treball de botxí en la contrarevolució russa. Va ser el banquet oficial de la “civilització” alemanya i europea sobre el que creien que era la tomba de la revolució russa. Que estrany! En aqueixa època, quan el festí desafiador sobre la tomba de la revolució russa se celebrava en la seua pròpia pàtria, la socialdemocràcia alemanya va romandre en silenci, oblidant per complet el “llegat dels nostres mestres” de 1848. En aqueix moment, quan el botxí va ser rebut en Potsdam, ni un sol soroll, ni una protesta, ni un article va vetar aquesta expressió de solidaritat amb la contrarevolució russa. No obstant això, res hauria demostrat amb més claredat que aquesta gira triomfal del tsar en 1910, que el proletariat rus oprimat era víctima, no sols de la reacció autòctona, sinó també de la reacció europea. La seua lluita, com la dels revolucionaris de març de 1848, s’entaulava contra la reacció, del seu propi país i dels seus guardians en tots els països europeus. Quan van cessar un xic les croades inhumanes de la contrarevolució, el ferment revolucionari del proletariat rus va començar a reviure. La marea va començar a créixer i bullir. Les vagues econòmiques a Rússia, segons els informes oficials, van comprendre 46.623 obrers i 256.386 dies en 1910; 96.730 obrers i 768.556 dies en 1911; i 89.771 obrers 1.214.881 dies en els primers cinc mesos de 1912. vagues polítiques de masses, protestes i mobilitzacions van comprendre 1.005.000 obrers en 1912, 1.272.000 en 1913. En 1914 la marea va seguir en augment. El 22 de gener, aniversari del començament de la revolució, va haver-hi una vaga commemorativa de masses de 200.000 obrers. Com en les jornades que van precedir la revolució de 1905, la flama es va encendre al juny, en el Caucas. A Bakú 40.000 obrers van anar a la vaga. Les flames es van estendre a Petersburg. El 17 de juny 80.000 obrers petersburgesos van abandonar les seues ferramentes i per al 20 de juliol ja hi havia 200.000 obrers en vaga; el 23 de juliol la vaga s’estenia per tota Rússia, s’erigien barricades, la revolució estava en marxa. Pocs mesos més i hauria esclatat amb banderes al vent. Pocs anys més i potser hauria canviat tota la constel·lació política mundial i frenat l’impuls dement de l’imperialisme.

Però la reacció alemanya va frenar el moviment revolucionari. De Berlín i Viena van venir les declaracions de guerra, i la Revolució Russa va quedar sepultada davall les ruïnes. Els “fusells alemanys” estan destrossant no el tsarisme sinó el seu enemic més perillós. La bandera de la revolució, que ondejava esperançada, es va enfonsar en el remolí de la guerra. Però va baixar amb

honor i tornarà a sorgir de l'horrorosa massacre, malgrat els "fusells alemanys", malgrat la victòria o derrota de Rússia als camps de batalla.

Les revoltes nacionals a Rússia que els alemanys van tractar de fomentar tampoc van tenir èxit. Les províncies russes estaven menys propenses a caure presa de la carnada de les cohorts de Hindenburg que la socialdemocràcia alemanya. Els jueus, com a poble pràctic que són, es van adonar amb tota facilitat que realment no pot esperar-se que els "punys alemanys"; que han sigut incapaços de derrocar la reacció prussiana, siguin capaços d'esclafar l'absolutisme rus. Els polonesos, exposats a la guerra en tres fronts, no estaven en posició de respondre en llenguatge audible als seus "alliberadors". Però aquells polonesos que de xiquets van aprendre a dir el pàrenostre en alemany, al so d'assots que els nafaven les esquenes, no hauran oblidat la liberalitat de les lleis antipoloneses prussianes. Tots ells, polonesos, jueus i russos no van tenir cap dificultat en comprendre que el "fusell alemany", quan descendeix sobre els seus caps, no porta la llibertat sinó la mort.

Unir la llegenda de l'alliberament rus amb el llegat marxista és, en provenir de la socialdemocràcia alemanya, un poc més que un mal acudit. És un crim. Per a Marx, la revolució russa era una divisòria d'aigües en la història universal. Va fer dependre totes les seues perspectives polítiques i històriques de l'única consideració: "sempre que no haja esclatat la revolució russa". Marx creia en la revolució russa i l'esperava, en una època en què Rússia era un estat de vassalls. Quan va esclatar la guerra la Revolució Russa havia tingut lloc. El seu primer intent no havia triomfat, però hom no el podia ignorar; està a l'ordre del dia. I, no obstant això, els nostres socialdemòcrates alemanys van venir amb "fusells alemanys", van declarar nul·la la revolució russa i la van arrancar de les pàgines de la història. En 1848 Marx parlava des de les barricades alemanyes; a Rússia imperava la reacció compacta. En 1914 Rússia es trobava en l'agonia de la revolució; els seus "alliberadors" alemanys al puny dels junker prussians, totalment acovardits. Però la missió alliberadora dels exèrcits alemanys era només un episodi. L'imperialisme alemany es va llevar aqueixa màscara incòmoda i es va girar obertament contra França i Anglaterra. En açò també va ser abonada valentament per una gran quantitat de periòdics partidaris. Van deixar d'atacar el sanguinari tsar i van exposar la "pèrfida Albí" i la seua ànima mercantilista al desdeny general. Van emprendre l'alliberament d'Europa, no ja de l'absolutisme rus sinó de la supremacia naval britànica. La confusió total en què es va veure envoltat el partit es veu il·lustrada dràsticament en l'intent desesperat que van fer els sectors més reflexius de la premsa partidària d'explicar aquest nou canvi de front. En va van tractar de canalitzar la guerra pels canals originals, ajustar-la al "llegat dels nostres mestres"... açò és, al mite que ella, la socialdemocràcia, havia creat. "Amb gran pesar m'he vist obligat a mobilitzar un exèrcit contra un veí al costat del qual he combatut en tants camps de batalla. Amb sincer dolor he vist com una amistat respectada fidelment per Alemanya cau a trossos." Aqueixes paraules eren senzilles, franques, honestes. Però quan la retòrica de les primeres setmanes de guerra va cedir davant el llenguatge lapidari de l'imperialisme, la socialdemocràcia alemanya va perdre la seua única excusa plausible.

VI

Revist la mateixa importància en l'actitud de la socialdemocràcia l'adopció d'un programa de pau civil, és a dir, la cessació de la lluita de classes fins al final de la guerra. La declaració del bloc socialdemòcrata en el Reichstag el 4 d'agost era fruit d'un acord amb representants del govern i els partits burgesos. Va ser poc més que un recurs teatral patriòtic, preparat entre bambolines i pronunciat a benefici del poble, a casa i en l'estranger.

Per als dirigents del moviment obrer, el vot a favor dels crèdits de guerra pel bloc parlamentari va ser el senyal per a la terminació de tots els conflictes laborals. Més fins i tot, s'ho van anunciar als empresaris com deure patriòtic assumit pel moviment obrer quan va acordar observar la pau social. Els mateixos dirigents obrers es van acostar a trobar treballadors de la ciutat per al camp, per a garantir la ràpida recol·lecció de la collita. Les dirigents del moviment femení socialdemòcrata es van unir amb les dones burgeses per al "servei nacional" i van col·locar els elements que van quedar després de la mobilització a disposició del treball nacional samarità. Les socialistes van ser a treballar a les olles populars i comissions assessores en compte d'agitar pel partit. Davall les lleis antisocialistes el partit havia utilitzat les eleccions parlamentàries per a difondre la seua agitació i mantenir un ferm lligam amb la població tot i l'estat de setge declarat contra el partit i la persecució a la premsa socialista. En aquesta crisi, el moviment socialdemòcrata ha abandonat voluntàriament tota propaganda i educació per la lluita de classe del proletariat, durant les eleccions al Reichstag i als

landtag. Per tot arreu s'han reduït les eleccions parlamentàries a la simple fórmula burgesa; l'obtenció de vots per als candidats del partit sobre la base d'acords amigables i pacífics amb els seus adversaris burgesos. Quan els representants socialdemòcrates dels landtag i les comissions municipals (amb les honoroses excepcions dels landtag de Prússia i Alsàcia), amb referències altisonants a l'estat de pau civil imperant, van votar a favor del pressupost de guerra exigint, només van demostrar fins a quin punt el partit havia trencat amb el seu passat prebèl·lic. La premsa socialdemòcrata, amb poques excepcions, va proclamar el principi d'unitat nacional com a màxim deure del poble alemany. Va advertir el poble que no retirés els seus fons dels bancs d'estalvi per a no posar en perill la vida econòmica de la nació, ni impedir els bancs d'estalvi la compra de grans quantitats de bons de guerra. Va pregar a les proletàries que no els contaren als seus marits al front dels patiments que elles i els xiquets havien de suportar, que suportaren en silenci la negligència del govern, que encoratjaren els combatents amb belles històries sobre la feliç vida familiar i informes favorables d'*ajuda immediata per part de les agències governamentals*. S'alegraven que el treball educatiu de tants anys en el moviment obrer i pel seu intermedi s'hagués convertit en factor tan conspicu per a conduir la guerra. El següent exemple revela quelcom d'aquest esperit: "Un amic en la ruïna és realment un amic. La vella dita ha demostrat una vegada més la seua validesa. El proletariat socialdemòcrata, perseguit i colpejat per les seues opinions ha sortit, com un sol home, a protegir les nostres llars. Els sindicats alemanys que tants patiments han patit en Alemanya i Prússia informen que els seus millors afiliats s'han posat sota bandera. Fins als diaris burgesos com el *Generalanzeiger* reconeixen i expressen la convicció que "aqueixa gent" complirà amb el seu deure com qualsevol home, que els cops seran més durs on estiguen ells. Quant a nosaltres, estem convençuts que els nostres sindicalistes poden fer un poc més que donar cops. Els moderns exèrcits de masses no han simplificat en absolut el treball dels generals. És quasi impossible mobilitzar grans divisions de tropa en ordre tancat davall el foc mortífer de l'artilleria moderna. Cal engrandir les files, controlar-les amb més precisió. La guerra moderna exigeix disciplina i claredat de mires no sols en les divisions sinó també en cada soldat individual. La guerra demostrarà com d'enormement ha millorat el material humà amb la tasca educativa dels sindicats, com li servirà la seua activitat a la nació en aquestes èpoques de tremenda tensió. El soldat rus i el francès podran ser capaços d'actes de valentia meravellosos. Però quant a serenitat i fredor de judici cap superarà els sindicalistes alemanys. A més, molts dels nostres obrers organitzats coneixen els camins i sendes de la frontera com la palma de la seua mà i no pocs d'ells són vertaders lingüistes. *Hom ha qualificat l'avanç prussià de 1866 de victòria de mestres d'escola. Aquest serà el triomf dels dirigents sindicals.*" (*Frankfurter Volksstimme*, 18 d'agost de 1914).

Amb el mateix tenor el *Neue Zeit*, òrgan teòric del partit, va declarar (número 23, 25 de setembre de 1914): "Fins que s'haja resolt el problema del triomf o la derrota, tot dubte ha de desaparèixer, *inclusivament en allò tocant les causes de la guerra. Avui no pot haver-hi distincions de partit, classe ni nacionalitat en l'exèrcit o al si de la població.*"

I en el número 8 del 27 de novembre de 1914, el mateix *Neue Zeit*, en un article sobre "Les limitacions de la Internacional", va afirmar: "La guerra mundial divideix els socialistes del món en distints bàndols, sobretot en distints bàndols nacionals. *La Internacional no pot impedir-ho*. En altres paraules, la Internacional deixa de ser un instrument idoni en època de guerra. És, en general, un instrument de pau. El seu gran problema històric és la lluita per la pau i *la lluita de classes en època de pau.*"

En poques paraules, doncs, des del 4 d'agost fins al dia en què es declare la pau, la socialdemocràcia dóna per acabada la lluita de classes. El primer tro dels canons Krupp a Bèlgica va transformar Alemanya en un país de les meravelles on regna la solidaritat de classes i l'harmonia social.

Com entendre aquest miracle? Hom sap que la lluita de classes no és un invent socialdemòcrata que es pot fer arbitràriament a una banda durant un temps cada vegada que sembla oportú. La lluita de classes proletària és més antiga que la socialdemocràcia, és un producte elemental de la societat de classes. Va aparèixer en Europa a penes el capitalisme es va apoderar del poder. La socialdemocràcia no va portar el proletariat modern a la lluita de classes. Al contrari, la lluita de classes va crear el moviment socialdemòcrata internacional per a donar-li objectiu i unitat conscients als distints fragments locals i dispersos de la lluita de classes. Què va canviar quan va esclatar la guerra? Potser van deixar d'existir la propietat privada, l'explotació capitalista i el domini de classe? Potser les classes posseïdores, en un rapte de fervor patriòtic, han declarat: en vista de les

necessitats de la guerra lliurem els mitjans de producció, la terra, les fàbriques i les plantes d'elaboració al poble? Han renunciat al dret de traure beneficis d'aqueixes possessions? S'han desposseït dels seus privilegis polítics, els sacrificaran a l'altar de la pàtria, ara que aquesta es troba en perill? El mínim que es pot dir és que es tracta d'una hipòtesi prou ingènua, que sembla treta d'un llibre de rondalles del jardí d'infants. I, no obstant això, la declaració dels nostres dirigents oficials de què la lluita de classes està en suspens no permet una altra interpretació. Per descomptat que res d'açò ha ocorregut. Els drets de propietat, l'explotació i el domini de classe, fins i tot l'opressió política en tota la seua perfecció prussiana, romanen intactes. Els canons a Bèlgica i l'est de Prússia no han exercit la menor influència sobre l'estructura política i social fonamental d'Alemanya.

Per això, el cessament de la lluita de classes va ser lamentablement un fet unilateral. Mentre que l'opressió i explotació capitalistes, els pitjors enemics de la classe obrera, continuen existint, els dirigents socialistes i sindicals posen generosament la classe obrera a disposició de l'enemic per tot el transcurs de la guerra, sense presentar batalla. Mentre les classes dominants estan armades dels seus drets de propietat i supremacia, la classe obrera, aconsellada per la socialdemocràcia, ha abandonat les armes.

Ja una vegada, en 1848 en França, el proletariat va conèixer aquest miracle de l'harmonia entre les classes, aquesta fraternitat de totes les classes en un estat burgès modern de la societat.

En *La lluita de classes en França*, Marx diu: "Així, a la ment dels proletaris, que confonien l'aristocràcia financera amb la burgesia en general; en la imaginació dels probes republicans, que negaven l'existència mateixa de les classes o la reconeixien, com a màxim, com a conseqüència de la monarquia constitucional; en les frases hipòcrites de les fraccions burgeses excloses fins allí del poder, la *dominació de la burgesia* havia quedat abolida amb la implantació de la república. Tots els monàrquics es van convertir, en aquell moment, en republicans i tots els milionaris de París en obrers. La frase que corresponia a aquesta imaginària abolició de les relacions de classe era la *fraternité*, la confraternitat i la fraternitat universals. Aquesta idíl·lica abstracció dels antagonismes de classe, açò de conciliar sentimentalment els interessos de classe contradictoris, d'elevant-se en ales de la fantasia per damunt de la lluita de classes, aquesta *fraternité* va ser, de fet, la consigna de la Revolució de febrer [...] El proletariat de París es va deixar portar amb delit per aquesta borrarxera generosa de fraternitat [...] El proletariat de París, que veia en la república la seua pròpia obra, aclamava, naturalment, tots els actes del govern provisional que ajudaven a aquest a afermar-se amb més facilitat en la societat burgesa. Es va deixar emprar de bona gana per Caussidière en serveis de policia per a protegir la propietat en París, com va deixar que Louis Blanc arrangés amb el seu arbitratge les disputes de salaris entre obrers i patrons. Era el seu *point d'honneur* el mantenir intacte als ulls d'Europa l'honor burgès de la república."

Així, al febrer de 1848, un ingenu proletariat parisenc va fer a una banda la lluita de classes. Però no oblidem que inclusivament ells van incórrer en aquest error tot just després que va caure la monarquia de juliol davant l'embat de la seua acció revolucionària, després de la instauració d'una república. El 4 d'agost de 1914 és una Revolució de febrer invertida. Fer a una banda les diferències de classe, i no davall una república sinó davall una monarquia militar; no després d'una victòria del poble sobre la reacció sinó del triomf de la reacció sobre el poble; no amb la proclama de "llibertat, igualtat, fraternitat", sinó amb la proclama de l'estat de setge, l'estrangulació de la premsa i l'anihilació de la constitució. Imponentment, el govern d'Alemanya va proclamar la pau civil. Solemnement, els partits van jurar acatar-la. Però aquests polítics experimentats saben bé que és fatal confiar en semblants promeses. Van assegurar la pau civil per a si mateixos amb la implantació d'una dictadura militar. El bloc socialdemòcrata també ho va acceptar sense protesta ni oposició. En les declaracions del quatre d'agost i del dos de desembre no hi ha una sola síl·laba d'indignació per l'afront contingut en la proclama del govern militar. En votar per la pau civil i el pressupost de guerra, la socialdemocràcia va assentir tàcitament a la implantació del govern militar i es va col·locar, lligada de peus i mans, als peus de la classe dominant. La instauració de la dictadura militar va ser una mesura purament antisocialista. De cap altre sector era d'esperar resistència, protesta, mobilització ni dificultats. El premi que va rebre la socialdemocràcia per la seua capitulació és el mateix que hauria rebut en qualsevol altra circumstància, inclusivament després d'una resistència infructuosa: dictadura militar. La imponent declaració del bloc parlamentari fa l'èmfasi en el vell principi socialista del dret de les nacions a la seua autodeterminació per a justificar el seu vot a favor del pressupost de guerra. Autodeterminació va ser, per al proletariat alemany, el jupetí de força de l'estat de setge. Mai en la història universal un partit va quedar tan en ridícul.

Més fins i tot! En refutar l'existència de la lluita de classes, la socialdemocràcia ha negat la seua mateixa raó d'existir. Quin és el seu alè vital, si no és la lluita de classes? Quin paper espera exercir en la guerra, una vegada sacrificada la lluita de classes, el principi fonamental de la seua existència? La socialdemocràcia ha destruït la seua missió, per al període que dure la guerra, com partit polític actiu, com a representant de la política de la classe obrera. S'ha desposseït de l'arma més important que posseïa, el poder de criticar la guerra des de l'enfocament particular de la classe obrera. La seua única missió ara és la d'actuar com a gendarme sobre la classe obrera davall un Estat de govern militar.

La llibertat alemanya, la mateixa llibertat en el nom de la qual, d'acord amb la declaració del bloc parlamentari, estan tronant els canons de Krupp, es veu amenaçada per aquesta actitud socialdemòcrata molt més enllà de la durada de la guerra actual. Els dirigents de la socialdemocràcia estan convençuts que el premi que li donaran a la classe obrera per la seua fidelitat a la pàtria seran les llibertats democràtiques. Però mai en la història universal una classe oprimida ha rebut drets polítics com a premi pels serveis prestats a la classe dominant. La història està infestada d'exemples d'enganyos vergonyosos per part de les classes dominants, fins i tot en els casos en què es van formular solemnes promeses abans de l'esclat de la guerra. La socialdemocràcia no ha garantit l'extensió de la llibertat en Alemanya. Ha sacrificat les llibertats que posseïa abans de l'esclat de la guerra. La indiferència amb què el poble alemany va permetre que hom el desposseís de la llibertat de premsa, del dret de reunió i de vida pública, el fet que no sols va acceptar amb calma sinó que també va aplaudir l'estat de setge, inclusivament amb l'acord en certa manera d'aquest estat de les coses per part de la socialdemocràcia, no té parangó en la història de la societat moderna. En cap lloc d'Anglaterra s'ha violat la llibertat de premsa, a França la llibertat d'opinió pública és incomparablement major que en Alemanya. En cap país ha desaparegut tan completament l'opinió pública, en cap país ha sigut substituïda per l'opinió oficial, per ordre del govern, com en Alemanya. Inclusivament en Rússia només hi ha l'obra destructiva d'una censura pública que elimina els articles que expressen opinions opositors. Però ni fins i tot allí s'han rebaixat al costum de donar als diaris d'oposició articles ja preparats. En cap altre país el govern ha obligat la premsa d'oposició, a expressar a les seues columnes la política dictada i ordenada pel govern en "reunions confidencials". Semblants mesures eren desconegudes en Alemanya, inclusivament durant la guerra de 1870. En aqueixa època la premsa gaudia de completa llibertat i acompanyava els vaivens de la guerra, amb gran ressentiment per part de Bismarck, amb crítiques que solien ser summament fortes. Els diaris sobreixien en una animada discussió sobre els plans de guerra, el problema de les annexions i la constitucionalitat. Quan Johann Jacobi va ser arrestat, una onada d'indignació va recórrer tota Alemanya, que va obligar el mateix Bismarck a negar tota responsabilitat en aquest "error" comés per la reacció. Tal era la situació en Alemanya en l'època en que Bebel i Liebknecht, en nom de la classe obrera alemanya, van negar tota comunitat d'interessos amb l'imperialisme dominant. Es va necessitar una socialdemocràcia de quatre milions i mig de vots per a concebre l'emocionant pau civil, acceptar el pressupost de guerra, imposar-nos la pitjor dictadura militar que mai hom haja tolerat. El fet que això siga possible en Alemanya avui, que no sols la premsa burgesa, sinó també la granment difosa i influent premsa socialista permeta que ocorreguen aquestes coses sense tan sols afectar una oposició, té una significació fatal per al futur de la llibertat alemanya. Demuestra que la societat alemanya contemporània no posseeix fonaments interns per a la llibertat política, ja que permet amb tanta lleugeresa que hom la desposseïska dels seus més sagrats drets. No oblidem que els drets polítics que existien en Alemanya abans de la guerra no es van guanyar, com a Anglaterra i França, en tremendes i successives lluites revolucionàries, no estan fermament arrelats en la vida del poble pel poder de la tradició revolucionària. Són el regal d'una política de Bismarck, concedit després d'un període de vint anys de contrarevolució triomfant. Les llibertats alemanyes no van madurar al camp de la revolució, són el producte dels càlculs diplomàtics de la monarquia militar prussiana, són el ciment amb què la monarquia militar va unir l'imperi alemany actual. El perill que aguaita a la lliure expansió de la llibertat alemanya no prové, com creu el bloc parlamentari alemany, de Rússia, sinó de les entranyes mateixes d'Alemanya. Jau en el singular origen contrarevolucionari de la constitució alemanya, és l'ombra negra dels poders reaccionaris que han regit el govern alemany des de la fundació de l'imperi, dirigint una guerra silenciosa però implacable contra aquestes miserables "llibertats alemanyes". Els junker de l'est de l'Elba, els empresaris patrioters, els arxirreaccionaris del Centre, els menyspreables "liberals alemanys", el govern unipersonal, l'imperi de l'espasa, la política Zabern que havia triomfat en tota Alemanya abans de l'esclat de la guerra, aquests són els veritables enemics de la cultura i la llibertat; la guerra, l'estat de setge i la posició de la socialdemocràcia enforteixen els poders de l'obscurantisme en tot el país. Per cert que el liberal

explica el cementeri en què s'ha convertit Alemanya amb raons típiques dels liberals; per a ell, es tracta d'un sacrifici momentani, que durarà mentre dure la guerra. Però per a un poble políticament madur, el sacrifici dels seus drets i vida pública, per temporani que siga, és tan impossible com per a un ser humà sacrificar momentàniament el seu dret a respirar. Un poble que accepta tàcitament el govern militar en època de guerra demostra amb això que la independència política és supèrflua en tot moment. La submissió pacífica de la socialdemocràcia a l'estat de setge imperant i el seu vot a favor del pressupost de guerra sense el menor qüestionament, ha desmoralitzat el poble, únic pilar del govern constitucional, i ha enfortit els governants, enemics del govern constitucional.

A més, en sacrificar la lluita de classes, el nostre partit ha perdut, de colp i per sempre, la possibilitat de fer sentir la seua influència en la determinació de la durada de la guerra i els termes de la pau. Els seus actes han ferit de mort la seua pròpia declaració oficial. Al mateix temps que protesta contra totes les annexions que, al capdavant, són el resultat lògic d'una guerra imperialista que assoleix èxits des del punt de vista militar, ha lliurat totes les armes que posseïa la classe obrera, les que li haurien permès mobilitzar l'opinió pública en la seua direcció pròpia, a exercir una pressió efectiva sobre els termes de la guerra i la pau. En garantir-li al militarisme la pau interna, la socialdemocràcia els ha donat als governants militars permís per a seguir el seu propi curs sense tenir en compte tan sols els interessos de les masses, ha desencadenat en els cors de la classe dominant les passions imperialistes més desenfrenades. En altres paraules, quan la socialdemocràcia va aprovar la plataforma de pau civil i el desarmament polític de la classe obrera, va condemnar a la impotència la seua pròpia consigna de no annexionar.

Així, la socialdemocràcia ha agregat a la seua ja pesant càrrega un nou crim: la prolongació de la guerra. El dogma, difós i acceptat, que ens podem oposar a la guerra mentre es tracte ni més menys que d'una amenaça, per a la socialdemocràcia s'ha tornat una trampa perillosa. La conseqüència inevitable és que, iniciada la guerra, l'acció política socialdemòcrata arriba a la seua fi. Llavors només queda una qüestió, o siga victòria o derrota, i la lluita de classes ha de cessar fins al final de la guerra. Però en realitat, el problema major que se li planteja a l'activitat política socialdemòcrata comença tot just després de l'esclat de la guerra. Als congressos internacionals de Stuttgart en 1907, i Basilea en 1912, els dirigents partidaris i sindicals alemanys van votar unànimement a favor d'una resolució que diu: "Si, de totes les maneres, la guerra arribés a esclatar, serà el deure de la socialdemocràcia *mobilitzar-se per una pau ràpida, i lluitar amb tots els mitjans a la seua disposició per a utilitzar la crisi política i industrial per a despertar el poble, accelerant així la caiguda del domini de classe del capitalisme*".

Què ha fet la socialdemocràcia en aquesta guerra? Exactament el contrari. En votar a favor del pressupost de guerra i la pau social, ha lluitat, per tots els mitjans a la seua disposició, per impedir la crisi industrial i política, per impedir que la guerra despertés les masses. Lluita "amb tots els mitjans a la seua disposició" per a salvar l'Estat capitalista de la seua pròpia anarquia, per disminuir el nombre de les seues víctimes. Hom diu (més d'una vegada escoltem aquest argument en boca dels diputats parlamentaris) que ni un home menys hauria caigut al camp de batalla si el bloc socialdemòcrata hagués votat en contra del pressupost de guerra. La nostra premsa partidària insisteix en el fet que hem de recolzar la defensa del nostre país i unir-nos-hi per a reduir la quantitat de víctimes que es cobrarà aquesta guerra.

Però la política que hem aplicat ha exercit l'efecte contrari. En primer lloc, gràcies a la pau civil i l'actitud patriòtica de la socialdemocràcia, la guerra imperialista ha desencadenat la seua fúria sense temor. Fins ara, el temor de la inquietud interna, a la fúria de la població famolenta, ha pesat a la ment de les classes dominants i va mantenir en escac els seus desitjos bel·licistes. En les conegudes paraules de Von Bülow: "Estan tractant d'evitar la guerra sobretot per temor de la socialdemocràcia". Rohrbach en la seua *La guerra i la política alemanya* diu: "a menys que s'interpose una catàstrofe natural, l'únic element que pot obligar Alemanya a signar la pau és la fam dels sense pa". És obvi que es refereix a una fam que crida l'atenció, que s'imposa desagradablement a les classes dominants per a obligar-les a escoltar les seues exigències. Vegem, finalment, el que el prominent teòric militar, general Bernhardt diu en la seua important obra *Sobre la guerra actual*: "De manera que els moderns exèrcits de masses dificulten la guerra per diverses raons. A més, constitueixen, en si i per a si, un perill que mai cal subestimar. El mecanisme de semblant exèrcit és tan immens i complicat, que serà eficaç i flexible mentre, en general, es pugui confiar en els seus engranatges i rodes i s'evite la confusió moral oberta. Són coses que no es poden evitar totalment, així com no podem conduir una guerra amb pures victòries. Se les pot superar si apareixen només dins de certs límits restringits.

Però quan les grans masses compactes es trauen de damunt els seus dirigents, quan es difon l'esperit de pànic, quan es fa sentir la falta de queviures, quan l'esperit de rebel·lió es possessiona de les masses de l'exèrcit, aquest es torna no sols ineficaços respecte de l'enemic sinó també una amenaça per a si i per als seus dirigents. Quan l'exèrcit trenca els límits de la disciplina, quan interromp voluntàriament el curs de l'operatiu militar, crea problemes que els seus dirigents són incapaços de solucionar. *La guerra, amb els seus exèrcits de masses moderns és, en totes circumstàncies, un joc perillós, un joc que exigeix el major sacrifici, personal i financer, que l'Estat puga proposar. Sota aqueixes circumstàncies, és completament natural que es prenguen disposicions de tot tipus per a fixar un termini a la guerra quan aquesta esclata i per a suprimir ràpidament l'enorme tensió que provoca la mobilització en massa de nacions senceres*"

Així, tant els polítics burgesos com els experts militars creuen que la guerra, amb els seus exèrcits de masses moderns, és un joc perillós. I açò donava a la socialdemocràcia la millor oportunitat d'impedir que els governants del moment precipitaren la guerra i obligar-los a posar-li fi com més prompte millor. Però la posició de la socialdemocràcia davant aquesta guerra va agranar tots els dubtes, va derrocar els discs de contenció de la marea militarista. De fet va crear un poder amb el qual ni Bernhardi ni cap altre estadista capitalista hauria somiat, ni tan sols en les seues fantasies més extravagants. Del camp dels socialdemòcrates ve la consigna: "fins al final", és a dir, continuen amb la massacre humana. I així, les milers de víctimes que han caigut en els últims mesos als camps de batalla pesen sobre la nostra consciència.

VII

"Però puix que hem sigut incapaços d'impedir les guerra, puix que sense voler-ho nosaltes ha esclatat i el nostre país espera la invasió, el deixarem indefens? El lliurarem a l'enemic? Potser el socialisme no exigeix el dret de les nacions a la determinació dels seus propis destins? No significa això que cada poble té la justificació, millor dit el deure, de protegir la seua llibertat, la seua independència? Quan la casa s'incendia, no apagarem el foc abans de posar-nos a descobrir qui és l'incendiari?" Aquests arguments s'han repetit una vegada i una altra, en defensa de la posició de la socialdemocràcia a França i Alemanya. Aquest argument ha sigut utilitzat fins i tot als països neutrals. En la seua versió holandesa llegim: "Quan el vaixell fa aigües, no devem potser tractar de reparar l'avaría primer que res?"

Per descomptat. Ai del poble que capitula davant la invasió!, ai del partit que capitula davant l'enemic intern! És un poble indigne. Però hi ha una cosa que els bombers de la casa incendiada obliden: que, en boca d'un socialista, "defensa de la pàtria" no pot significar fer de carn de canó d'una burgesia imperialista. ¿És una invasió realment l'horror d'horror davant el qual qualsevol lluita interna de classes hauria de desaparèixer com embruixada i paralitzada per un poder sobrenatural? Segons la teoria policíaca de patriotisme burgès i govern militar, tota manifestació de la lluita de classes és un crim contra els interessos nacionals perquè (segons ells) afebleix la nació. La socialdemocràcia s'ha permès degenerar fins a adoptar aqueix punt de vista distorsionat. ¿Potser la història de la societat capitalista moderna no demostra que per a la societat burgesa una invasió estrangera no és aqueix horror espantós que generalment se suposa, que, al contrari, és una mesura a què la burgesia recorre sovint i gustosament com a arma efectiva contra l'enemic intern? ¿Potser els Borbó i aristòcrates francesos no van cridar a una invasió estrangera contra els jacobins? ¿Potser la contrarevolució austríaca de 1849 no va cridar a la invasió francesa contra Roma, a la russa contra Budapest? ¿Potser el Partit de la Llei i l'Ordre francès de 1850 no va amenaçar obertament a l'Assemblea Nacional amb una invasió de cosacs si aquesta no s'adia als seus propòsits? ¿Potser no va quedar en llibertat l'exèrcit de Bonaparte i es va assegurar el suport de l'exèrcit prussià contra la Comuna de París mitjançant el famós contracte entre Jules Favre, Thiers i companyia i Bismarck? L'evidència històrica va portar Karl Marx, fa 45 anys, a denunciar els fraus miserables que són les guerres "nacionals" de la societat burgesa moderna. En el seu famós discurs davant el Congrés General de la Internacional a propòsit de la derrota de la Comuna, va dir: "Que, després de la guerra més gran dels temps moderns, els exèrcits bel·ligerants, el vencedor i el vençut, s'unisquen per a la massacre conjunta del proletariat, aquest fet increïble demostra, no el que Bismarck vol que creguem, la derrota final del nou poder social, sinó la desintegració total de la vella societat burgesa. *La prova major de l'heroisme de què és capaç el vell ordre és la guerra nacional. I açò s'ha revelat com un frau perpetrat pel govern amb l'únic motiu de frenar la lluita de classes, frau que queda al descobert a penes la lluita de classes esclata en guerra civil. El domini de classe ja no pot ocultar-se darrere d'un uniforme nacional. Els governs nacionals s'han unit contra el proletariat.*" En la història capitalista

invasió i lluita de classes no són oposats, com ens vol fer creure la llegenda oficial, sinó que una és el mitjà i l'expressió de l'altra. Així com la invasió és l'arma provada i precisa en mans del capital contra la lluita de classes, aquesta, en la seua lluita audaç, sempre ha demostrat ser el millor mitjà preventiu contra les invasions estrangeres. En l'albor dels temps moderns podem citar com a exemples les ciutats italianes de Florència i Milà, amb el seu segle de guerra sense quarter contra els Hohenstaufen. La tempestuosa història d'aquestes dues ciutats, esgarrades per conflictes interns, prova que la força i la fúria de les lluites de classes internes no sols no debiliten el poder defensiu de la comunitat, sinó que, al contrari, dels seus focs esclaten les úniques flames capaces de detenir qualsevol atac de l'enemic exterior. Però l'exemple clàssic del nostre temps és la Gran Revolució Francesa. En 1793 París, el cor de França, estava rodejat d'enemics. I no obstant això París i França en aqueix moment no van sucumbir davant la invasió de la tremenda marea de la coalició europea; al contrari, van forjar la seua força davant el perill creixent per a formar una oposició més gegantina. Si en aqueix moment crític França va poder enfrontar cada coalició enemiga amb una combativitat miraculosa que mai va decaure, açò es va deure a la impetuosa irrupció de les forces més profundes de la societat en la gran lluita de classes francesa. Avui, amb una perspectiva d'un segle, es pot discernir clarament que només la intensificació de la lluita de classes, només la dictadura del poble francès i la seua intrèpida radicalització, podia fer brollar del sòl francès els mitjans i forces com per a defensar i apuntalar una societat xiqueta de bolquers contra un món d'enemics, contra les intrigues d'una dinastia, contra les traïdorenesques maquinacions de l'aristocràcia, contra els atemptats del clero, contra la traïció dels seus generals, contra l'oposició de seixanta departaments i capitals provincials, i contra els exèrcits i marina unificades de l'Europa monàrquica. Els segles demostren que no és l'estat de setge sinó la lluita de classes implacable el que desperta l'esperit d'abnegació, la força moral de les masses; que la lluita de classes és la millor protecció i la millor defensa contra un enemic forà.

En la mateixa tràgica situació es va trobar la socialdemocràcia quan aquesta va basar la seua oposició davant la guerra en la doctrina del dret a l'autodeterminació nacional. És cert que el socialisme atorga a cada poble el dret a la independència i la llibertat de control independent dels seus propis destins. Però és una vertadera perversió del socialisme considerar que la societat capitalista contemporània constitueix una expressió d'aquesta autodeterminació de les nacions. ¿On hi ha una nació en què el poble haja tingut el dret de determinar la forma i condicions de la seua existència nacional, política i social?

En Alemanya la determinació del poble va trobar la seua expressió concreta en les consignes formulades pels demòcrates revolucionaris alemanys de 1848; els primers combatents del proletariat alemany, Marx, Engels, Lassalle, Bebel i Liebknecht van proclamar i van lluitar per una República Alemanya unificada. Per aquest ideal les forces revolucionàries de Berlín i Viena van vesar la seua sang a les barricades, en les tràgiques jornades de març. Per a realitzar aquest programa Marx i Engels van exigir que Prússia prengués les armes contra el tsarisme. La primera consigna en aquest programa nacional va ser per la liquidació d'aqueix "femer de la decadència organitzada, la monarquia d'Habsburg", igual que altres dues dotzenes de monarquies en miniatura dins de la mateixa Alemanya. La derrota de la revolució alemanya, la traïció de la burgesia alemanya als seus propis ideals democràtics, va portar el règim de Bismarck i la seua filla la Gran Prússia contemporània, vint-i-cinc pàtries davall un sol timó, a l'Imperi Alemany. L'Alemanya moderna està construïda sobre la tomba de la Revolució de març, sobre la destrucció del dret a l'autodeterminació del poble alemany. La guerra actual, que recolza a la monarquia dels Habsburg i Turquia, i reforça l'autocràcia militar germànica, és la segona massacre dels revolucionaris de març i del programa nacional del poble alemany. És una broma diabòlica de la història que els socialdemòcrates, hereus dels patriotes alemanys de 1848, vagen a la guerra sota l'estendard de l'"autodeterminació de les nacions". Però, ¿que potser la Tercera República Francesa, amb les seues possessions colonials en quatre continents, els seus honors colonials en dos, és l'expressió de l'autodeterminació de la nació francesa? O la nació britànica, amb la seua Índia, amb la seua Sud-àfrica on un milió de blancs dominen cinc milions de negres? Potser Turquia, o l'imperi del tsar? Els polítics burgesos, per als qui els que governeu el poble i les classes dominants constitueixen la nació, poden amb tota honestedat parlar del "dret a l'autodeterminació nacional" en relació a l'imperi colonial. Per al socialista, cap nació és lliure si la seua existència nacional es basa en l'esclavització d'un altre poble, perquè per a ell els pobles colonials també estan formats per sers humans i, com a tals, són part de l'estat nacional. El socialisme internacional reconeix el dret de les nacions lliures i independents, amb igualtat de drets. Però només el socialisme pot crear tals nacions, pot donar als seus pobles l'autodeterminació. Aquesta consigna del socialisme, com totes les altres, no és una defensa de les condicions imperants

sinó una guia, un esperó per a la política revolucionària, regeneradora, combativa del proletariat. Mentre existisquen els estats capitalistes, és a dir, mentre la política mundial imperialista determine i regule la vida interna i externa d'una nació, no pot haver-hi "autodeterminació nacional" ni en la guerra ni en la pau.

En aquest medi imperialista no pot haver-hi guerres de defensa nacional. Tot programa socialista que depenga d'aquest medi històric determinant, que estiga disposat a fixar la seua política per al remolí mundial des del punt de vista d'un sol país, té peus de fang.

Ja hem tractat de demostrar el rerefons del conflicte actual entre Alemanya i els seus adversaris. Va ser necessari mostrar més clarament les vertaderes forces i relacions que constitueixen la força motriu d'aquesta guerra perquè aquesta llegenda de la defensa de l'existència, llibertat i civilització d'Alemanya exerceix un important paper en la posició del nostre bloc parlamentari i la nostra premsa socialista. Contra aquesta llegenda, és necessari ressaltar la veritat històrica per a demostrar que es tracta d'una guerra preparada pel militarisme alemany i les seues idees polítiques mundials durant anys, que va ser provocada per la diplomàcia austríaca i alemanya a l'estiu de 1914, amb perfecta consciència de les seues conseqüències. En la discussió sobre les causes generals de la guerra i la seua significació, no es tracta de veure-hi el problema del "culpable". Alemanya certament no té el menor dret de parlar d'una guerra de defensa, però França i Anglaterra no tenen més justificació. Elles tampoc protegeixen la seua existència nacional, sinó la seua existència política mundial, les seues velles possessions colonials, dels atacs de l'estrany alemany. Sens dubte les incursions de l'imperialisme austríac i alemany en Orient van detonar el conflicte, però l'imperialisme francès, en devorar El Marroc, i l'imperialisme anglès, en tractar d'envair la Mesopotàmia, junt amb totes les mesures destinades a enfortir la seua dominació per la força a l'Índia, la política russa en el Bàltic, que apunta cap a Constantinoble, tots aquests factors han ajuntat i apilat, branca per branca, la llenya que alimenta la conflagració. Si els armaments capitalistes van exercir un paper important en qualitat de ressort que decideix l'esclat de la catàstrofe, es va tractar d'una competència armamentista de totes les nacions. I si Alemanya va posar la pedra basal de la competència armamentista per mitjà de la política de Bismarck en 1870, aquesta política va ser prosseguida per la del Segon Imperi i per la policia militar colonial del Tercer Imperi, per la seua expansió en l'est d'Àsia i a Àfrica.

El que dóna als socialistes francesos la il·lusió de la "defensa nacional", és el fet que el poble i el govern de França no tenien el menor sentiment bel·licista al juliol de 1914. "Avui tota França està, honestament, correctament i desinteressadament, a favor de la pau", va insistir Jaurès en l'últim discurs de la seua vida, en vigílies de la guerra, quan va dirigir la paraula en un míting a la Casa del Poble a Brussel·les. Açò és totalment cert i explica psicològicament la indignació dels socialistes francesos davant aquesta guerra criminal a què el seu país es veu forçat a entrar. Però açò no basta per a fixar la posició socialista enfront de la guerra mundial com a fet històric. Els esdeveniments que van gestar la guerra no van començar al juliol de 1914 sinó que es remunten a diverses dècades abans. Un fil rere un altre ha sigut ordit en la filosa d'un procés natural inexorable fins que la xarxa implacable de la política mundial imperialista va envoltar els cinc continents. És un gran complex històric d'esdeveniments les arrels del qual s'enfonsen fins a les plutòniques profunditats de la creació econòmica, les branques superiors de les quals s'estenen cap a un nou món que està naixent; esdeveniments davant la immensitat dels quals, que tot ho comprèn, les concepcions de culpa i càstig, defensa i atac, es perden en el no-res.

L'imperialisme no és la creació d'un estat o grup d'estats imperialistes. És el producte de determinat grau de maduresa en el procés mundial del capitalisme, condició congènita internacional, una totalitat indivisible, que només es pot reconèixer en totes les seues relacions i *del que cap nació es pot apartar a voluntat*.

Només des d'aquest punt de vista és possible comprendre correctament el problema de la "defensa nacional" en la guerra actual. L'estat nacional, la unitat nacional i la independència van ser l'escut ideològic sota el qual es van constituir les nacions capitalistes d'Europa central en el segle passat. El capitalisme és incompatible amb les divisions econòmiques i polítiques que acompanyen el desmembrament en petits estats. Per a desenvolupar-se requereix grans territoris unificats i un grau de desenvolupament mental i intel·lectual de la nació que eleve les tasques i necessitats de la societat a un pla concomitant amb l'estadi prevalent de la producció capitalista i el mecanisme del modern domini de classe capitalista. El capitalisme, abans de poder desenvolupar-se, va tractar de

crear per a si mateix un territori demarcat en forma contundent per les limitacions nacionals. Aquest programa es va realitzar únicament a França en l'època de la Gran Revolució, ja que en l'herència nacional i política que l'Edat Mitjana feudal va llegar a Europa, açò podria ser fruit únicament de mesures revolucionàries. En la resta d'Europa aquesta nacionalització, igual que el moviment revolucionari en el seu conjunt, va continuar sent un pedaç de promeses semicomplides. L'Imperi Germànic, la Itàlia moderna, Àustria-Hongria, Turquia, l'Imperi Rus i l'Imperi Britànic mundial són proves vivents d'aquest fet. El programa nacional podia exercir un paper històric sempre que representés l'expressió ideològica d'una burgesia en ascens, àvida de poder, fins que aquesta afirmés la seua dominació de classe en les grans nacions del centre d'Europa d'una manera o altra, i creés al seu si les ferramentes i condicions necessàries per a la seua expansió.

Des d'aleshores, l'imperialisme ha enterrat per complet el vell programa democràtic burgès reemplaçant el programa original de la burgesia en totes les nacions per l'activitat expansionista sense miraments cap a les relacions nacionals. És cert que s'ha mantingut la fase nacional però el seu vertader contingut, la seua funció ha degenerat en el seu oposat diametral. Avui la nació no és sinó un mantell que cobreix els desitjos imperialistes, un crit de combat per a les rivalitats imperialistes, l'última mesura ideològica amb què hom pot convèncer les masses que facen de carn de canó en les guerres imperialistes.

Aquesta tendència general del capitalisme contemporani determina les polítiques dels estats individuals com la seua llei suprema i cega, així com les lleis de la competència econòmica determinen les condicions de producció de l'empresari individual.

Suposem un instant, per a seguir la discussió i investigar el fantasma de les "guerres nacionals" que controla en aquest moment la política socialdemòcrata, que en un dels estats bel·ligerants la guerra fos, al començament, una guerra de defensa nacional. L'èxit al terreny militar exigiria l'ocupació immediata de territori enemic. Però la influència de grups capitalistes interessats en l'annexió imperialista despertarà ganes imperialistes a mesura que prossegueix la guerra. La tendència imperialista que al començament va ser, potser, embrionària, creixerà i es desenrotllarà a l'hivernacle de la guerra i en poc de temps determinarà el seu caràcter, fins i resultats. A més, el sistema d'aliances militars que ha regit les relacions polítiques d'aquestes nacions durant dècades significa que en el curs de la guerra cadascun dels camps bel·ligerants tractarà d'aconseguir l'ajuda dels seus aliats, novament des d'un punt de vista purament defensiu. Així, l'un rere de l'altre, tots els països són arrossegats a la guerra, es toquen inevitablement nous cercles imperialistes, es creen altres. D'aqueixa manera Anglaterra va arrossegar Japó i, amb l'entrada de la guerra en Àsia, la Xina ha entrat al cercle de problemes polítics i ha influenciat la rivalitat existent entre Japó i Estats Units, entre Anglaterra i Japó, i així s'acumulen motius per a conflictes futurs. D'aquesta manera Alemanya va arrossegar Turquia a la guerra, posant el problema de Constantinoble, els Balcans i Àsia occidental en primer pla. Inclusivament aquell que en els seus començaments no va comprendre que la guerra mundial obeeix a causes purament imperialistes, després d'una anàlisi objectiva de les conseqüències no pot deixar de comprendre que, en les actuals circumstàncies, aquesta es converteix automàticament i inevitablement en un conflicte per la divisió del món. Açò era obvi des del començament. L'equilibri inestable de poder entre els dos camps bel·ligerants obliga cada un d'ells, tot i que més no siga per raons de tàctica militar, per a enfortir la pròpia posició o frustrar possibles atacs, a controlar els països neutrals mitjançant negociacions que involucren pobles i nacions sencers: com ara les ofertes austro-germàniques a Itàlia, Romania, Bulgària i Grècia d'una banda, i les anglo-russes per l'altra. La "guerra de defensa nacional" ha assortit l'efecte sorprenent de crear, inclusivament en les nacions neutrals, una transformació general de la propietat i del poder relatiu, sempre en línia directa amb les tendències expansionistes. Finalment, el fet que tots els estats capitalistes moderns posseeixen colònies que, encara que la guerra haja començat com a guerra per la defensa nacional, es veuran arrossegades al conflicte per raons de tàctica militar; el fet que cada país tractarà d'ocupar les possessions colonials del seu adversari o, almenys, tractarà de fomentar-hi el desordre, automàticament transforma totes les guerres en conflictes imperialistes mundials.

Així la concepció d'aqueixa modesta guerra defensiva, de devot amor a la pàtria, que s'ha convertit en l'ideal dels nostres parlamentaris i editors, és pura ficció i demostra, de la seua part, una falta total de comprensió de la guerra i les seues relacions mundials. El que determina el caràcter de la guerra no són les declaracions solemnes, ni tan sols les intencions honestes dels polítics prominents, sinó la configuració momentània de la societat i les seues organitzacions militars. A primera vista la frase

“guerra nacional de defensa” semblaria aplicable en el cas d’un país com ara Suïssa. Però Suïssa no és un estat nacional i, per tant, no és passible de comparació amb altres estats moderns. La seua mateixa existència “neutral”, la seua milícia de luxe, són els fruits negatius de l’estat de guerra latent en els grans estats militars veïns. Mantindrà aquesta neutralitat fins tant decidisca oposar-se a aquesta situació. Quant tarda el taló de ferro de l’imperialisme en esclafar un estat neutral en una guerra mundial ho demostra la sort que va córrer Bèlgica. El que ens porta a la posició peculiar de la “petita nació”. Un exemple clàssic de “guerra nacional” és Sèrbia. Si va haver-hi alguna vegada un estat que va posseir, segons les pautes formals, el dret a la defensa nacional, aqueix estat és Sèrbia. Desposseïda, en virtut de les annexions austríaques, de la seua unitat nacional, amenaçada la seua existència mateixa com a nació per les pretensions austríaques, obligada per Àustria a entrar en guerra, està lluitant, segons totes les pautes humanes, per la seua existència, llibertat i civilització. Però si el bloc socialdemòcrata té raó, llavors els socialdemòcrates serbis que van protestar contra la guerra al parlament de Belgrad i es van negar a votar els pressupostos de guerra són, en veritat, traïdors als interessos vitals del seu propi país. En realitat els socialistes serbis Laptchevic i Kaclerovic no sols han inscrit els seus noms en lletres d’or en els annals del moviment socialista internacional, sinó que han demostrat posseir una clara concepció històrica de les vertaderes causes de la guerra. En votar en contra del pressupost bèl·lic li han prestat a la seua pàtria el millor servei possible. Sèrbia participa, des del punt de vista formal, en una guerra per la defensa nacional. Però la seua monarquia i classes dominants estan tan animades de desitjos expansionistes com totes les classes dominants de tots els estats moderns. Els trets ètnics els són indiferents i, per tant, la seua guerra posseeix característiques agressives. Sèrbia estén els seus braços cap a la costa de l’Adriàtic on està duent avant un conflicte netament imperialista amb Itàlia a costa dels albanesos, conflicte que no serà resolt per cap de les dues potències que tenen interessos directes en el mateix, sinó per les superpotències que tindran l’última paraula quant als termes de la pau. Però, per damunt de tot, no hem d’oblidar que darrere del nacionalisme serbi està l’imperialisme rus. Sèrbia no és més que un peó en el gran tauler de la política mundial. Qualsevulla anàlisi de la guerra en Sèrbia que no prenga en compte aquestes gran relacions i el rerefons polític mundial general manca necessàriament de fonament.

El mateix ocorre amb la recent guerra dels Balcans. Considerat com fet aïllat, els joves estats balcànics tenien una justificació històrica en defensar el vell programa democràtic de l’estat nacional. En la seua connexió històrica, però, que converteix els Balcans en un punt crític i centre de la política imperialista, aquestes guerres balcàniques eren objectivament només una anella en la cadena d’esdeveniments que van conduir, fatalment, a la present guerra mundial. Després de la guerra dels Balcans la socialdemocràcia internacional, reunida al congrés de pau de Basilea, va rebre els socialistes dels Balcans amb una estrepitosa ovació perquè s’havien negat fermament a donar el seu suport moral i polític a la guerra. Amb aquest acte la Internacional va repudiar per avançat la posició assumida pels socialistes francesos i alemanys en la guerra actual.

Tots els estats petits, Holanda per exemple, estan en la mateixa situació que els estats balcànics. “Quan el vaixell fa aigua cal reparar l’avaria”; ¿i quin motiu tindria, en veritat, la petita Holanda per a lluitar, si no és la seua existència nacional i la llibertat del seu poble? Si no tenim en compte més que la decisió del poble holandès, fins i tot de les seues classes dominants, es tracta indubtablement d’un problema de defensa nacional llisa i plana. Però ací novament la política proletària no pot jutjar d’acord amb les intencions subjectives d’un sol país. En aquest cas, també, ha d’assumir una posició com a part de la Internacional, segons la totalitat complexa de la situació política mundial. Holanda, també, vullga-ho o no, és només un petit engranatge de la gran màquina de la política i diplomàcia mundial modernes. Açò quedaria en clar immediatament si Holanda es veiés arrossegada al remolí de la guerra mundial. Els seus enemics atacarien les seues colònies. Automàticament Holanda es bolcaria a la defensa bèl·lica de les seues possessions. La defensa de la independència nacional del poble holandès al Mar del Nord s’expandiria per a comprendre concretament la defensa del seu dret de domini i explotació dels malais a l’Arxipèlag de l’oceà Índic. Més fins i tot: el militarisme holandès, de confiar únicament en si mateix, seria esclafat com una corfa d’anou en el remolí de la guerra mundial. Volent-ho o no, s’uniria a alguna de les grans aliances nacionals. D’un costat o un altre seria portadora i instrument de tendències purament imperialistes.

Així és com el medi històric de l’imperialisme modern determina el caràcter de la guerra als països individuals i aquest mateix medi *impossibilita la guerra de defensa nacional*.

Kautsky també ho va dir, fa a penes uns anys, en el seu fullet *Patriotisme i socialdemocràcia*, Leipzig, 1907, pàgines 12-14: "Encara que el patriotisme de la burgesia i del proletariat són dos fenòmens distints, en veritat oposats, hi ha situacions en què ambdós tipus de patriotisme poden unir-se per a l'acció, inclusivament en temps de guerra. La burgesia i el proletariat d'una nació estan interessats per igual en la seua independència i autodeterminació nacionals, en la liquidació de tota forma d'opressió i explotació a mans d'una nació estrangera. En els conflictes nacionals que han sorgit de tals intents, el patriotisme del proletariat sempre s'ha unit al de la burgesia. Però en tota gran convulsió nacional el proletariat s'ha convertit en un poder que pot resultar-li perillós a la classe dominant; la revolució aguaita al final de cada guerra, com ho demostren la Comuna de París de 1871 i el terrorisme rus que va sorgir després de la guerra russo-japonesa. En vista d'açò, la burgesia de les nacions que no es troben prou unificades ha arribat a sacrificar les seues pretensions nacionals allí on les mateixes només puguen conservar-se a costa del govern, perquè el seu odi i temor de la revolució supera de lluny el seu amor a la independència i grandesa nacionals. Per això la burgesia sacrifica la independència de Polònia i permet l'existència d'antigues constel·lacions com Àustria i Turquia, encara que fa més d'una generació que estan condemnades a la destrucció. Les lluites nacionals en quant generadores de revolucions han cessat en l'Europa civilitzada. Els problemes nacionals que només la guerra o la revolució poden solucionar seran resoltos en el futur només per la victòria del proletariat. Però llavors, gràcies a la solidaritat internacional, assumiran una forma completament diferent de la que impera avui en un estat social d'explotació i opressió. En els estats capitalistes aquest problema ja no ha de preocupar el proletariat en la seua lluita. Ha d'emprar totes les seues forces en altres tasques."

"Mentre, la possibilitat que el patriotisme burgès i el proletari s'unifiquen per a protegir la llibertat del poble esdevé cada vegada més remota." Kautsky explica després que la burgesia francesa s'ha unit al tsarisme, que Rússia ha deixat de ser una amenaça per a Europa occidental perquè la revolució l'ha debilitada. "En aquestes circumstàncies no es pot esperar una guerra en defensa de la llibertat nacional en què s'unisquen el burgès i el proletari." (*Ibidem*, pàgina 16.)

"Ja hem vist que els conflictes que, en el segle XIX, podrien haver portat a pobles amants de la llibertat a guerrear contra els seus veïns, han deixat d'existir. Hem vist en totes parts que el militarisme modern de cap manera defensa drets populars importants, sinó que recolza els beneficis. Les seues activitats no apunten a defensar la independència i invulnerabilitat de la seua pròpia nacionalitat, que en cap banda es veu amenaçada, sinó a assegurar i estendre les conquestes d'ultramar que només serveixen per a acréixer els beneficis capitalistes. En l'actualitat els conflictes entre estats no podrien donar lloc a cap guerra que el proletariat no tinga el deure de repudiar enèrgicament." (*Ibidem*, pàgina 23.)

En vista de totes aquestes consideracions, quina serà la posició de la socialdemocràcia en aquesta guerra? Declararà, potser: puix que es tracta d'una guerra imperialista, puix que al nostre país no gaudim cap d'autodeterminació socialista, la seua existència o no existència ens és indiferent, i el lliurarem a l'enemic? El fatalisme passiu mai pot adir-se a un partit revolucionari com el socialdemòcrata. No pot posar-se a disposició de l'estat classista existent, al comandament de les classes dominants, ni esperar en silenci a què passe la tempestat. Ha *d'adoptar una política classista activa*, una política que esperone les classes dominants en tota gran crisi social i portarà la crisi mateixa a transcendir de lluny el seu abast original. Tal és el paper que haurà d'exercir la socialdemocràcia al capdavant del proletariat combatent. En compte de cobrir aquesta guerra imperialista amb el mantell enganyós de l'autodefensa nacional, la socialdemocràcia hauria d'haver exigít seriosament el dret a l'autodeterminació nacional, ho hauria d'haver utilitzat com a palanca *contra* la guerra imperialista. L'exigència més elemental de la defensa nacional és que la nació prenga la seua defensa en les seues pròpies mans. El primer pas en aquest sentit és la *milícia*; no sols l'immediat armament de tota la població masculina adulta, sinó també, i sobretot, la decisió popular en totes les qüestions referents a la guerra i la pau. Ha d'exigir, a més, la liquidació immediata de tota forma d'opressió política, puix la major llibertat política és la millor base per a la defensa nacional. Proclamar aquestes mesures fonamentals de defensa nacional, exigir la seua realització, és el primer deure de la socialdemocràcia. Durant quaranta anys hem tractat de demostrar tant a les masses com a les classes dominants que *només* la milícia és capaç de defensar la pàtria i fer-la invencible. I, no obstant això, davant la primera prova, hem posat la defensa del nostre país en mans de l'exèrcit permanent com si tal cosa, per a convertir-nos en carn de canó davall el garrot de les classes dominants. Els nostres parlamentaris aparentment ni s'adonaren que les benediccions fervents que van vessar sobre aquests defensors de la pàtria que partien rumb al

front constituïen, en la pràctica, un reconeixement total de què l'exèrcit imperial prussià permanent és el vertader defensor de la pàtria. Evidentment no van comprendre que amb aqueix reconeixement sacrificaven el punt de suport del nostre programa polític, que rebutjaven la milícia i dissolien en el no-res el significat pràctic de quaranta anys d'agitació contra l'exèrcit permanent. En virtut d'aquest acte del bloc socialdemòcrata, el nostre programa militar es va convertir en una doctrina utòpica, una obsessió doctrinària que ningú pot prendre seriosament.

Els mestres del proletariat internacional van analitzar el problema de la defensa de la pàtria davall una altra llum. Quan el proletariat de París, rodejat de prussians en 1871, va prendre en les seues mans les regnes del govern, Marx va escriure amb entusiasme: "París centre i seu dels vells poders governamentals i simultàniament centre social de gravetat de la classe obrera francesa, París s'ha aixecat en armes contra l'intent de Monsieur Thiers i la seua colla de junker de restaurar i perpetuar el govern dels vells poders de domini imperial. París va poder resistir, únicament perquè el mateix estat de setge li va fer perdre el seu exèrcit, perquè al seu lloc va posar una guàrdia nacional composta principalment d'obers. Era necessari convertir aquesta innovació en una institució permanent. El primer acte de la Comuna va ser, doncs, la substitució de l'exèrcit permanent pel poble armat... Si ara la Comuna era el vertader representant de tots els elements sans de la societat francesa i, per tant, un vertader govern nacional, era al mateix temps, com a govern proletari, com a valent lluitador de l'emancipació del treball, internacional en el sentit més autèntic de la paraula. Sota la mirada de l'exèrcit prussià, que ha annexat dues províncies franceses a Alemanya, la Comuna ha annexat tots els obrers del món a França. (*Carta del Consell General de la Internacional.*)

Però què van dir els nostres mestres respecte al paper de la socialdemocràcia en la guerra actual? En 1892 Friedrich Engels va expressar la següent opinió respecte als lineaments fonamentals a què havia d'ajustar-se la política dels partits proletaris en una gran guerra: "Una guerra en el curs de la qual russos i francesos envaïren Alemanya, seria per a aquest país una lluita de vida o mort. Sota aqueixes circumstàncies només podria assegurar la seua existència nacional *amb els mètodes més revolucionaris*. El govern actual, a menys que es veja obligat a fer-ho, no provocarà la revolució, però *tenim un partit capaç d'obligar-lo a això o, de ser necessari, de reemplaçar-lo: el Partit Social Demòcrata.*

"No hem oblidat el gloriós exemple de França en 1793. Ens apropem al centenari de 1793. Si el desig de conquesta de Rússia, o la impaciència xovinista de la burgesia francesa detenen la marxa victoriosa, encara que pacífica, dels socialistes alemanys, aquests estan preparats (que ningú ho dubte) per a demostrar-li al món *que els proletaris alemanys d'avui no són indignes dels sans-culottes francesos, que 1893 serà digne de 1793*. I si els soldats de Monsieur Constant arriben a posar el peu en sòl alemany sortirem al seu encontre amb les paraules de la *Marsellesa*:

*Quoi, ces cohortes étrangères
Feraient la loi dans nos foyers?*

"En fi, la pau garanteix el triomf del Partit Social Demòcrata en uns deu anys. La guerra significarà la seua victòria en dos o tres anys o la seua liquidació total per als pròxims 15 a 20 anys."

Quan Engels va escriure aquestes paraules tenia la intenció d'una situació molt diferent de la d'avui. Tenia davant ell l'Imperi tsarista, mentre que nosaltres hem conegut la gran revolució russa. Pensava, a més, en una vertadera guerra de defensa, en una Alemanya atacada des d'orient i occident per dues forces hostils. Finalment, sobreestimava la maduresa de la situació alemanya i la possibilitat de la revolució social, com els vertaders combatents, que tendeixen a sobreestimar el vertader ritme del procés. Però, amb tot, les seues frases demostren amb extraordinària claredat que, per a Engels, defensa de la pàtria en el sentit socialdemòcrata no era el suport al govern militar dels junker prussians i el seu estat major, sinó una acció revolucionària, el model de la qual eren els jacobins francesos.

Sí, els socialdemòcrates tenen el deure de defensar el seu país en les grans crisis històriques, i aquí rau la gran traïció del bloc parlamentari socialdemòcrata. Quan va anunciar el 4 d'agost "en aquesta hora de perill no abandonarem la pàtria", va negar al mateix temps les seues pròpies paraules. Perquè en veritat ha desertat la pàtria en el moment de major perill. El més alt deure de la socialdemocràcia amb la pàtria exigia que denunciés el vertader rerefons de la guerra imperialista, que trenqués la trama de mentides imperialistes i diplomàtiques que tapa els ulls del poble. El seu

deure era parlar fortament i clarament, proclamar davant el poble alemany que la victòria seria tan funesta com la derrota, oposar-se a l'emmordassament de la pàtria mitjançant l'estat de setge, exigir que només el poble decidís el problema de la guerra i la pau, exigir que el parlament estigués en sessió permanentment durant la guerra, imposar un control vigilant del parlament sobre el govern i del poble sobre el parlament, exigir l'eliminació immediata de tota desigualtat política, ja que només un poble lliure pot governar adequadament el seu país, i, finalment, oposar a la guerra imperialista, recolzada en les forces més reaccionàries d'Europa, el programa de Marx, Engels i Lassalle. Tal era la bandera que hauria d'haver onejat sobre Alemanya. Aqueixa hauria sigut una política vertaderament nacional, vertaderament lliure, d'acord amb les millors tradicions alemanyes i de la política classista internacional del proletariat.

La gran hora històrica de la guerra mundial exigia òbviament un accionar polític unànim, una actitud tolerant i àmplia que només la socialdemocràcia pot assumir. En compte d'açò els representants parlamentaris de la classe obrera van capitular miserablement. La socialdemocràcia no va adoptar una política errònia. Simplement *no va tenir* política. S'ha autoliquidat totalment com a partit amb concepció del món pròpia, ha lliurat el país, sense la menor protesta, a la sort de la guerra imperialista fora, a la dictadura de l'espasa dins. Més, fins i tot, ha assumit la responsabilitat per la guerra imperialista. La declaració del "bloc parlamentari" diu: "Només hem votat per la defensa del nostre país. No acceptem la menor responsabilitat per la guerra." Però, en realitat, la veritat és el contrari. Els mitjans per a "la defensa nacional", és a dir, per a la massacre massiva per part de les forces armades de la monarquia militar no van ser votats per la socialdemocràcia. Perquè el pressupost de guerra no depenia gens ni mica de la socialdemocràcia. Com a minoria que era, s'enfrontava amb una majoria compacta de les tres quartes parts del Reichstag burgès. En votar a favor del pressupost de guerra la socialdemocràcia va aconseguir tan sols una cosa. Va posar a la guerra el segell socialdemòcrata de defensa de la pàtria, i va recolzar i va abonar les ficcions propagades pel govern sobre la vertadera situació i els problemes de la guerra.

Així, la profunda alternativa entre els interessos nacionals i la solidaritat internacional del proletariat, la tràgica opció que va posar els nostres parlamentaris "amb amargor en el cor" del costat del bel·licisme imperialista, va ser un mer invent de la seua imaginació, una ficció nacionalista burgesa. En realitat, entre els interessos de la nació i els interessos de classe del proletariat, en la guerra i en el pau, hi ha la més completa harmonia. Ambdós exigeixen portar endavant la lluita de classes amb tota energia, aplicar el programa socialdemòcrata amb tota decisió.

Però, què havia de fer el nostre partit per a donar pes i èmfasi a la nostra oposició antibèlica i a les nostres consignes sobre la guerra? Cridar a una vaga general? Cridar els soldats a negar-se a complir amb el servei militar? Així es planteja generalment l'interrogant. Contestar amb un simple sí o no seria tan ridícul com decidir: "Quan esclate la guerra iniciarem una revolució". Les revolucions no se "fan" ni les grans mobilitzacions populars es produeixen segons receptes tècniques que els dirigents partidaris guarden en les seues butxaques. Petits grups de conspiradors poden organitzar un tumult per a un cert dia i a una certa hora, poden donar-li al petit nucli dels seus partidaris el senyal de començar. Les mobilitzacions de masses enmig de grans crisis històriques no es poden iniciar amb mesures tan primitives. La vaga de masses millor organitzada pot fracassar miserablement en el moment en què els dirigents fan el senyal, pot cedir completament davant el primer atac. L'èxit dels grans moviments populars, sí, fins al propi moment i les circumstàncies de la seua iniciació, estan subjectes a una sèrie de factors econòmics, polítics i psicològics. El grau de tensió entre les classes, el nivell d'intel·ligència de les masses i el grau o maduresa del seu esperit de resistència: tots aquests factors, incalculables, constitueixen premisses que cap partit pot crear artificialment. Tal és la diferència entre les grans convulsions històriques i les petites manifestacions de protesta que un partit ben disciplinat pot dur a terme en els temps de pau: actes tranquils, ben organitzats, que responen obedientment a la batuta esgrimida pels dirigents del partit. El gran moment històric crea els mètodes que portaran a la mobilització revolucionària al triomf, *crea i improvisa armes noves*, enriqueix l'arsenal del poble amb armes desconegudes, que els partits i els seus dirigents ni tan sols havien escoltat esmentar.

El que hauria d'haver pogut brindar la socialdemocràcia, en tant que avantguarda del proletariat conscient, no eren preceptes ridículs i receptes tècniques, *sinó una consigna política, claredat respecte dels problemes polítics i interessos del proletariat* en època de guerra. Perquè el que s'ha dit respecte de la vaga de masses en la Revolució Russa també pot dir-se de qualsevol mobilització de masses: "Però, si bé la direcció de la vaga de masses en el sentit de decidir el seu esclat i calcular

i acceptar els seus costos és una qüestió que afecta el període revolucionari mateix, en un sentit totalment diferent passa a ser l'obligació de la socialdemocràcia i els seus organismes dirigents. En compte de trencar-se el cap amb l'aspecte tècnic i els mecanismes de la vaga de masses, els socialdemòcrates estan cridats a assumir la direcció *política* de la vaga en el període revolucionari. Proveir de línia i direcció la lluita; disposar les *tàctiques* a utilitzar en cada fase i cada moment de la lluita política de mode tal que tota la força disponible del proletariat, ja revoltat i actiu, trobe expressió en el pla de batalla del partit; cuidar que les tàctiques que resolguen aplicar els socialdemòcrates siguin resoltes i intel·ligents i mai caiguen per *davall* del nivell exigít per la real relació de forces, sinó que el superen; aqueixa és la tasca més important de l'organització dirigent en una etapa de vagues de masses. Aquesta direcció es va convertint, en certa manera, en direcció tècnica. Una tàctica coherent, resolta, progressiva per part dels socialdemòcrates produeix en les masses un sentiment de seguretat, confiança en si mateixes i desitjos de lluitar; una tàctica vacil·lant, feble, basada en la subestimació del proletariat paralitza i confon les masses. En el primer cas la vaga de masses irromp "per si mateixa" i "puntualment"; en el segon, resulten estèrils totes les convocatòries dels organismes dirigents." (*Vaga de masses, partit i sindicats*, Edicions Internacionals Sedov, pàgina 20)

Molt més important que l'aspecte tècnic, extern, de la mobilització, és el seu *contingut* polític. Així, per exemple, l'*escena parlamentària*, l'únic escenari internacionalment conspicu i de llarg abast, podria haver sigut una poderosa força motriu per al despertar del poble, si els diputats socialdemòcrates l'haguessen utilitzat per a proclamar fortament i inequívocament els interessos, problemes i demandes de la classe obrera en aquesta crisi.

"La posició antibèl·lica de la socialdemocràcia hauria comptat amb l'aprovació de les masses?" Impossible respondre a aqueix interrogant. Però no té importància. Potser els nostres diputats els van exigir als generals prussians una garantia absoluta de la seua victòria abans de votar pel pressupost de guerra? Allò que és vàlid per als exèrcits militars és igualment vàlid per als exèrcits revolucionaris. Van a la guerra quan les circumstàncies ho exigeixen, sense garanties prèvies de triomfar. En el pitjor dels casos el partit s'hauria vist condemnat, en els primers mesos de guerra, a la ineficàcia política. Potser la seua posició viril hauria deslligat contra el nostre partit les dures persecucions que es van guanyar Liebknecht i Bebel en 1870. "Però, què importa això [va dir Ignaz Auer amb tota senzillesa en el seu discurs sobre les festes de Sedan en 1895]. El partit que ha de conquerir el món ha de mantenir enlaire els seus principis sense comptar els perills que açò puga ocasionar-li. El partit que actue d'una altra manera està perdut!"

"Mai és fàcil nedar contra el corrent [va dir el vell Liebknecht]. I quan la corrent ve amb la rapidesa i força d'un Niàgara és més difícil fins i tot. Els nostres camarades vells recorden encara l'odi d'aqueix any de vergonya nacional, sota les lleis antisocialistes de 1878. En aqueixa època milions consideraven els socialdemòcrates assassins i vils criminals per la seua actuació en 1870; el socialista havia sigut un traïdor i un enemic als ulls de les masses. La fúria elemental de l'"ànima popular" pot ser aclaparadora, quan et sotmet, quan et sorprèn. Hom se sent impotent, com si es tractés d'un poder superior que no vacil·la. No hi ha un enemic corpori. És com una epidèmia al si del poble, en l'aire, per tot arreu.

"No obstant això, no es pot comparar l'esclat de 1878 amb el de 1870. Aquest huracà de passions humanes que doblega, trenca, destrueix tot el que troba en el seu camí, i junt amb ell la terrible maquinària del militarisme en plena i horrible activitat; i nosaltres ens trobem entre els engranatges de ferro, el fregament dels quals significa la mort immediata, entre els braços de ferro que amenacen cada estona d'atrapar-nos. Al costat d'aquesta força elemental d'esperits alliberats estava el mecanisme més complet per a l'art de l'assassinat que s'havia vist en la història de la humanitat; tot en la més frenètica activitat, cada caldera a punt d'esclatar. En aqueix moment, quina és la voluntat i força de l'individu? Sobretot quan hom sap que representa una petita minoria, sense suport popular."

"En aqueixa època el nostre partit es trobava en estat de desenvolupament. Estàvem davant una prova duríssima, quan encara no posseïem l'organització necessària per a enfrontar-la. Quan va arribar el moviment antisocialista, l'any de la vergonya dels nostres enemics, l'any d'honor de la socialdemocràcia, ja teníem una organització forta i arrelada. Tots i cadascú de nosaltres sentíem un poderós suport que ens enfortia en el moviment organitzat que ens abonava, i cap persona entenimentada podia concebre la destrucció del partit.

“De manera que en aqueixa època nedar contra el corrent era una gesta res menyspreable. Però allò que s’ha de fer-se, es farà. De manera que estremem les dents davant l’inevitable. No era moment per a caure presa del temor [...] Per cert que Bebel i jo [...] mai vam fer cas de les advertències. No vam retrocedir. Havíem de mantenir-nos fermes, costés el que costés!”

Es van mantenir fermes, i durant quaranta anys la socialdemocràcia es va alimentar de la força moral amb què havia enfrontat un món d’enemics.

El mateix hauria ocorregut ara. Al principi no haguérem aconseguit res excepte salvaguardar l’honor del proletariat, i milers i milers de proletaris que estan morint a les trinxeres en la més espantosa foscor mental no haurien mort enmig de la confusió espiritual, sinó amb la certesa que allò que ho havia sigut tot en les seues vides, la internacional, la socialdemocràcia emancipadora, era un poc més que un somni. La veu del nostre partit hauria caigut com un poal d’aigua sobre l’embriaguesa xovinista de les masses. Hauria protegit el proletariat intel·ligent del deliri, li hauria dificultat a l’imperialisme la tasca d’enverinar i obnubilar la ment del poble. La croada contra la socialdemocràcia hauria despertat el poble en un lapse increïblement breu. I a mesura que prosseguís la guerra, a mesura que cresqués l’horror del vessament de sang i la massacre sense fi, que la peül·la imperialista es fes més evident, que l’explotació per part dels especuladors àvids de sang esdevingués més desvergonyida, cada element viu, honest, progressista i humà de les masses s’hauria agrupat junt amb l’estendard de la socialdemocràcia. La socialdemocràcia alemanya, enmig del remolí embogit del col·lapse i la decadència, hauria semblat una roca enmig d’un mar procel·lós, el far de tota la Internacional, guiant i dirigint els moviments obrers de tots els països del món. El prestigi moral sense igual dels socialistes alemanys hauria actuat sobre els socialistes de totes les nacions en poc de temps. Els sentiments de pau haurien corregut com un aragall de pólvora, i la consigna popular de pau en tots els països hauria accelerat la fi de la massacre, hauria disminuït la quantitat de víctimes. El proletariat alemany hauria continuat sent el far del socialisme i l’emancipació humana. Tasca molt digna, per cert, dels deixebles de Marx, Engels i Lassalle.

VIII

Malgrat la dictadura militar i la censura de premsa, malgrat la caiguda de la socialdemocràcia, malgrat la guerra fratricida, la lluita de classes sorgeix de la pau civil amb força tremenda: de la sang i el fum dels camps de batalla s’alça la solidaritat del moviment obrer internacional. No en un esforç feble per tractar d’alçar artificialment la Internacional, no en juraments aïllats de mantenir-se units quan acabe la guerra. No, ací, en la guerra, de la guerra, s’alça amb nou poder i intensitat el reconeixement que els proletaris de tots els països tenen els mateixos interessos. La guerra mundial destrueix totes les mentides que ella mateixa va crear.

Victòria o derrota? Aqueixa és la consigna del militarisme totpoderós en les nacions bel·ligerants, i els dirigents socialdemòcrates se n’han fet ressò. Victòria o derrota s’ha convertit en la gran aspiració dels obrers d’Alemanya, França, Anglaterra i altres països, igual que per a les classes dominants d’aqueixes nacions. Quan tronen els canons, tots els interessos proletaris cedeixen davant els desitjos de victòria per al seu país, és a dir, de derrota de l’enemic. I, no obstant això, què pot portar-li la victòria al proletariat?

Segons la versió oficial dels dirigents de la socialdemocràcia, acceptada ràpidament i sense crítiques, la victòria alemanya significaria per a Alemanya una expansió industrial il·limitada; la derrota, la ruïna industrial. Aquesta concepció coincideix, en termes generals, amb la que se sostenia durant la guerra de 1870. Però l’etapa d’expansió capitalista que va seguir la guerra de 1870 no va ser producte de la guerra, sinó més aïna de la unificació política dels distints estats alemanys, encara que aquesta unificació va prendre la forma de la figura lesionada que Bismarck va anomenar Imperi Germànic. L’ímpetu industrial va provenir de la unificació, malgrat la guerra i els distints esculls reaccionaris que la van seguir. Allò que va aconseguir la guerra va ser implantar la monarquia militar i el govern junker prussià en Alemanya; la derrota de França en canvi va provocar la caiguda del seu imperi i la instauració d’una república. Però avui la situació és diferent per a totes les nacions afectades. Avui la guerra no actua com a força dinàmica capaç de proveir-li al capitalisme jove i en ascens les condicions polítiques indispensables per al seu desenvolupament “nacional”. La guerra moderna compleix aquest paper únicament en Sèrbia, com a fragment aïllat. Reduïda a la seua significació històrica objectiva, la guerra no és sinó la competència armada d’un capitalisme plenament desenvolupat que lluita per l’hegemonia mundial, per l’explotació dels romanents de les àrees no

capitalistes del món. Açò atorga a la guerra i a les seues conseqüències polítiques un caràcter enterament nou. L'alt grau de desenvolupament industrial mundial de la producció capitalista es reflecteix en l'extraordinari avanç tecnològic destructiu dels instruments de guerra, així com en el grau de perfecció pràcticament uniforme que ha assolit en tots els països bel·ligerants. L'organització internacional de la indústria bèl·lica es reflecteix en la inestabilitat militar que capgira la balança, a través d'estadis i variacions parcials, al seu vertader punt d'equilibri i posterga la decisió final per a un futur cada vegada més remot. D'altra banda, la indecisió dels resultats militars provoca una aflluència constant de reserves noves al front, provinents tant de les nacions bel·ligerants com de països fins avui considerats neutrals. En totes parts la guerra troba material suficient per als desitjos i conflictes imperialistes, o crea ella mateixa combustible per a alimentar la foguera que s'estén com un incendi forestal. Però quant majors siguen les masses i el nombre de nacions arrossegades a la guerra mundial, major serà la seua durada. Tots aquests factors demostren, abans que s'arribe a la victòria o derrota, quin serà el resultat de la guerra: la ruïna econòmica de totes les nacions participants i, en mesura creixent, de les nacions formalment neutrals, fenòmens no observats en les guerres anteriors de l'era moderna. Cada mes de guerra que transcorre confirma i enforteix aquest efecte i lleva així, per avançat, els fruits que s'espera donarà la victòria militar. Açò no ho podrà alterar, en última instància, ni la victòria ni la derrota; al contrari, probablement la solució no serà de tipus militar i augmenta la probabilitat que la guerra acabe en virtut del cansament general total. Però fins i tot una Alemanya victoriosa, en aqueixes circumstàncies, encara que els agitadors bel·licistes imperialistes assoliren portar l'assassinat en massa fins a la destrucció total dels seus adversaris, encara que es compliren els seus somnis més gosats, aconseguiria com a màxim una victòria pírrica. Els seus trofeus serien una sèrie de territoris annexats, empobrits i despoblats, i la ruïna sota el seu propi sostre. L'observador més superficial no pot deixar d'observar que la nació més victoriosa no pot comptar amb reparacions de guerra que compensen les ferides. Tal vegada vegen en la major ruïna econòmica d'Anglaterra i França, els països més pròxims a Alemanya en virtut dels seus vincles comercials, de la recuperació dels quals depèn la seua pròpia prosperitat, un substitut i un agregat a la seua victòria. Tals són les circumstàncies davall les quals el poble alemany es veuria obligat, fins i tot després d'una guerra victoriosa, a pagar al comptat els emprèstits de guerra "votats" pel parlament patriota; és a dir, prendre sobre el seu coll la càrrega incommensurable dels impostos i una dictadura militar enfortida com a únic fruit tangible i permanent de la victòria.

Si tractàrem ara d'imaginar les pitjors conseqüències de la derrota, trobaríem que, amb l'única excepció de les annexions imperialistes, serien en tot idèntiques a les conseqüències inevitables de la victòria que vam pintar més amunt: les conseqüències de la guerra actual posseeixen una envergadura tal i estan tan profundament arrelades, que el resultat militar poc pot alterar les conseqüències definitives.

Però suposem per un moment que la nació victoriosa es trobés en una situació tal que fos capaç d'evitar la gran catàstrofe per al seu propi poble, que pogués llançar tot el pes de la guerra sobre el coll de l'enemic vençut, pogués estrangular el desenvolupament industrial d'aquest mitjançant qualsevol classe d'impediments. ¿Pot el moviment obrer alemany abrigar esperances de desenvolupar-se mentre l'activitat dels treballadors francesos, anglesos, belgues i italians es veu impedita per l'endarreriment industrial? Abans de 1870 els moviments obrers dels distints països van créixer en forma independent. L'acció del moviment obrer d'una sola ciutat bastava per a controlar els destins del moviment obrer en el seu conjunt. Les batalles de la classe obrera es van entaular i resoldre als carrers de París. El moviment obrer modern, la seua àrdua lluita quotidiana en les indústries del món, la seua organització de masses, es basen en la col·laboració dels treballadors de tots els països on impera la producció capitalista. Si és cert l'axioma que la causa del treball només pot prosperar on existisca una vida industrial activa i vigorosa, açò és vàlid no sols per a Alemanya, sinó també per a França, Anglaterra, Bèlgica, Rússia i Itàlia. I si el moviment obrer de tots els estats capitalistes europeus s'estanca, si la situació industrial provoca baixos salaris, sindicats debilitats i un poder de resistència minuat, el sindicalisme alemany no té possibilitats de florir. Des d'aquest punt de vista la pèrdua experimentada per la classe obrera en la seua lluita serà idèntica, siga que el capital alemany s'enfortisca a costa del francès, o l'anglès a costa de l'alemany.

Vegem les conseqüències polítiques de la guerra. Ací la diferenciació ha de ser menys difícil que en l'aspecte econòmic, perquè les simpaties del proletariat sempre tendeixen a assumir la causa del progrés contra la reacció. ¿En aquesta guerra, quin dels bàndols representa el progrés, quin la reacció? És clar que no es pot respondre d'acord amb els rètols que designen superficialment el caràcter polític de les nacions bel·ligerants com "democràcia" i absolutisme. Se les ha de jutjar

exclusivament basant-se en la dinàmica de les seues respectives polítiques mundials. Abans de poder determinar què li pot aportar la victòria d'Alemanya al proletariat alemany, hem d'estudiar els efectes que exercirà sobre la situació política general d'Europa. La victòria definitiva d'Alemanya significaria, en primer terme, l'annexió de Bèlgica, a més d'alguns territoris en l'est i a l'oest i part de les colònies franceses; el manteniment de la monarquia Habsburg i l'agregat d'alguns territoris nous a la seua corona, finalment, la instauració d'una "integritat" fictícia per a Turquia sota protectorat alemany, o siga la conversió d'Àsia Menor i la Mesopotàmia, d'alguna manera, en províncies alemanyes. Això resultaria, finalment, en l'hegemonia militar i econòmica d'Alemanya en Europa. Aquestes són les conseqüències que es poden esperar d'una victòria militar absoluta d'Alemanya, no perquè concorde amb els desitjos dels agitadors imperialistes sinó perquè sorgeixen inevitablement de la posició política mundial assumida per Alemanya, del conflicte dels seus interessos amb França, Anglaterra i Rússia que, en el curs de la guerra, ha crescut molt més enllà de les seues dimensions originàries. Basta recordar aquests fets per a comprendre que en cap cas podrien assolir un equilibri polític mundial permanent. Encara que aquesta guerra pot significar la ruïna de tots els participants, sobretot per als derrotats, els preparatius d'una nova guerra mundial, sota la direcció d'Anglaterra, començarien l'endemà de la declaració de pau, per a sagnar el jou del militarisme prussià-germànic que pesaria sobre Europa i Àsia. La victòria alemanya seria el preludi d'una pròxima segona guerra mundial i, per la mateixa raó, el senyal per a iniciar una nova carrera armamentista febril, per a desencadenar la més negra reacció en tots els països, sobretot en Alemanya. D'altra banda, el triomf de França i Anglaterra probablement significaria per a Alemanya la pèrdua de les seues colònies a més d'Alsàcia i Lorena i amb tota seguretat la fallida de la posició política mundial del militarisme alemany. Però açò significaria la desintegració d'Àustria-Hongria i la liquidació de Turquia. Per reaccionaris que siguem aquests estats, per més que la seua liquidació corresponga a les necessitats de l'avanç progressista, en el context polític actual la desintegració de la monarquia Habsburg i la liquidació de Turquia significaria el lliurament dels seus pobles al millor postor: Rússia, Anglaterra, França o Itàlia. Aquesta gran redistribució del món i el canvi en la relació de forces als Balcans i el Mediterrani precediria al mateix fenomen en Àsia: la liquidació de Pèrsia i la redivisió de Xina. Açò portaria el conflicte anglo-rus igual que l'anglo-japonès al centre de l'escena política mundial i significaria, en relació directa amb la liquidació d'aquesta guerra, una nova guerra, potser per la possessió de Constantinoble; la provocaria inevitablement en un futur pròxim. De manera que la victòria d'aqueix bàndol també conduiria a una nova i febril carrera armamentista de totes les nacions (encapçalades, per descomptat, per l'Alemanya derrotada) i iniciaria una era de domini general del militarisme i la reacció en tota Europa, la meta final de la qual seria una nova guerra.

De manera que el proletariat, de voler bolcar la seua influència sobre un o altre platet de la balança en bé del progrés i la democràcia, es col·locaria entre Escil·la i Caribdis, considerant la política mundial en la seua aplicació més àmplia. Donades les circumstàncies, el problema de la victòria o la derrota es torna, per a la classe obrera europea, una opció entre dues derrotes, tant en els seus aspectes polítics com econòmics. Per això, els socialistes francesos cauen en una bogeria perillosa si creuen que poden ferir de mort l'imperialisme i el militarisme, i aplanar el camí per a la democràcia pacífica derrotant Alemanya. L'imperialisme i el seu servent, el militarisme, reapareixeran després de tota victòria i de tota derrota en aquesta guerra. Només cap una excepció: que el proletariat internacional intervinga per a derrocar tots els càlculs previs.

La lliçó important que ha de derivar el proletariat d'aquesta guerra és el fet immutable que no pot ni ha de fer-se ressò de la consigna "*victòria o derrota*", ni en Alemanya ni en França, tampoc en Anglaterra o en Àustria. Perquè és una consigna real únicament per a l'imperialisme, i s'identifica, davant els ulls de totes les grans potències, amb el guany o pèrdua de poder polític mundial, d'annexions, de colònies, de supremacia militar. Per al proletariat europeu en tant que classe, la victòria o derrota de qualsevol dels dos bàndols seria igualment desastrosa. Perquè la guerra en si mateixa, qualsevol que siga el seu resultat militar, és la pitjor derrota que pot patir el proletariat europeu. Si l'acció revolucionària internacional del proletariat aconsegueix liquidar la guerra i obligar a una pau ràpida, aquesta serà l'única victòria possible. I només aquesta victòria pot rescatar Bèlgica i imposar la democràcia en Europa.

Que el proletariat conscient identifique la seua causa amb la de qualsevol dels dos bàndols és una posició insostenible. ¿Significa això que els interessos proletaris exigeixen un retorn a l'*statu quo*, que no tenim un altre pla més que l'esperança que tot torne a ser el que era abans de la guerra? Les condicions imperants mai van ser el nostre ideal, mai han sigut l'expressió de l'autodeterminació del nostre poble. A més, és impossible restaurar les condicions prebèl·liques, encara que no canvien les

fronteres nacionals. Perquè abans del seu final formal, aquesta guerra ha provocat canvis enormes, en el reconeixement mutu de les forces respectives, en aliances i en conflicte. Ha modificat enormement les relacions entre països, entre les classes que componen la societat, ha destruït velles il·lusions i esperances, ha creat noves forces i problemes nous en mesura tal, que serà impossible tornar a l'Europa anterior al 4 d'agost de 1914, així com és impossible tornar a la situació que imperava abans d'una revolució encara que aquesta no haja triomfat. El proletariat no pot retrocedir, només avançar darrere d'una meta que transcendeix fins i tot les condicions creades més recentment. Només en aquest sentit és possible que el proletariat opose la seua pròpia política a la d'ambdós bàndols de la guerra imperialista mundial.

Però a aquesta política no li poden preocupar les receptes per a la diplomàcia capitalista elaborades pels partits socialdemòcrates individualment, o junts en conferències internacionals, per a determinar com farà el capitalisme per a concertar la pau en forma tal que assegure un procés futur pacífic i democràtic. Tota demanda de desarmament total o gradual, d'abolició de la diplomàcia secreta, de partició de les grans potències en entitats nacionals més petites, o qualsevol altra proposició semblant, és totalment utòpica mentre la classe capitalista romanga en el poder. Per al capitalisme, en la seua fase imperialista actual, desfer-se del militarisme, de la diplomàcia secreta i de la centralització de molts estats nacionals és tan impossible, que seria molt més coherent unificar aquests postulats en una sola consigna "abolició de la societat capitalista de classes". El moviment proletari no pot reconquistar el lloc que es mereix mitjançant consells utòpics i projectes per a debilitar, dominar o liquidar l'imperialisme en el marc del capitalisme mitjançant reformes parcials. El vertader problema que la guerra mundial els ha plantejat als partits socialistes, de la solució dels quals depèn el futur del moviment obrer, és *la disposició de les masses proletàries per a lluitar contra l'imperialisme*. El proletariat internacional no pateix de falta de postulats, programes i consignes, sinó de falta de fets, de resistència efectiva, del poder d'atacar l'imperialisme en el moment decisiu, és a dir, de guerra. No ha pogut posar en pràctica la seua vella consigna de guerra contra la guerra. Heus aquí el nus gordià del moviment proletari i del seu futur. L'imperialisme, amb la seua política de força bruta, amb la cadena incessant de catàstrofes socials que provoca és, per cert, una necessitat històrica de les classes dominants del món contemporani. No obstant això, res podria anar en major detriment del proletariat, que el que aquest arribés a la menor il·lusió, a partir de la guerra actual, que és possible un desenvolupament idíl·lic i pacífic del capitalisme. Hi ha una sola conclusió que el proletariat pot extraure de la necessitat històrica de l'imperialisme. Capitular davant l'imperialisme significarà viure per sempre a la seua ombra, alimentant-se de les molles que caiguen de les taules de les seues victòries.

La història avança per mitjà de contradiccions, i per cada necessitat que porta al món, porta també el seu contrari. La societat capitalista és, sens dubte, una necessitat històrica, però també ho és la rebel·lió de la classe obrera en contra seua. El capital és una necessitat històrica, però en la mateixa mesura ho és el seu enterrament, el proletariat socialista. El domini mundial de l'imperialisme és una necessitat històrica, que la internacional proletària el derroque també ho és. Les dues necessitats històriques coexisteixen en constant conflicte. La nostra necessitat és el socialisme. La nostra necessitat rep la seua justificació en el moment en què la classe burgesa deixa de ser la portadora del progrés històric, quan es converteix en un fre, en un perill per al desenvolupament futur de la societat. La guerra mundial demostra que el capitalisme ha assolit aqueixa etapa.

L'avidesa capitalista per l'expansió imperialista, com a expressió de la seua màxima maduresa en l'últim període de la seua vida, té una tendència econòmica a transformar tot el món en nacions on impera el mode de producció capitalista, a agranar tots els mètodes productius i socials caducs precapitalistes, subjugar totes les riqueses de la terra i tots els mitjans de producció al capital, convertir les masses treballadores de tots els pobles de la terra en esclaus assalariats. En Àfrica i Àsia, des de les regions més septentrionals fins a l'extrem austral de Sud-amèrica i als Mars del Sud, el capitalisme destrueix i liquida els romanents dels vells grups socials comunitaris, de la societat feudal, dels sistemes patriarcals i de l'antiga producció artesanal. Pobles sencers són exterminats, antigues civilitzacions destruïdes, i al seu lloc s'instal·len les formes més modernes del lucre. Aquesta bàrbara marxa triomfal del capitalisme en tot el món, acompanyada per la força, el pillatge, la infàmia en tots els seus aspectes, té un tret bo: ha creat les premisses per a la seua pròpia liquidació final, ha implantat el domini capitalista en el món, l'únic successor del qual pot ser la revolució socialista mundial. Tal és l'únic tret cultural i progressiu de les anomenades obres magnes de la cultura portades a altres països primitius. Per als economistes i polítics capitalistes, progrés i cultura és ferrocarrils, mistos, clavegueres i magatzems. En si mateixes aquestes obres, empeltades en les

condicions primitives, no signifiquen cultura ni progrés, perquè hom les paga massa cares amb el sobtat desastre econòmic i cultural dels pobles que han de beure l'amarg calze de misèria i horror de dos ordres socials, el dels grans terratinents agrícoles tradicionals i el de l'explotació capitalista supermoderna i supersofisticada al mateix temps. Les conseqüències de la marxa triomfal capitalista a través del món no poden portar el blasó del progrés en un sentit històric, més que en el seu caràcter de creadora de les condicions materials per a la destrucció del capitalisme i l'abolició de la societat de classes. També en aquest sentit, l'imperialisme actua a favor nostre.

La guerra mundial actual és una divisòria d'aigües en la història de l'imperialisme. Per primera vegada les bèsties feroços que Europa va llançar sobre la resta del món han saltat, d'un bot terrible, al si de les nacions europees. El món va llançar un crit horroritzat quan Bèlgica, aqueixa joieta sense preu de la cultura europea, quan els venerables monuments artístics del nord de França, van caure fets miques per l'atac d'una força cega i destructora. El món "civilitzat" que va contemplar amb calma la massacre de desenes de milers d'herois a les mans d'aquest imperialisme, quan el desert de Kalahari es va commoure amb el crit dels assedegats i les raneres dels moribunds, quan deu anys més tard, en Putumayo, quaranta mil sers humans van ser torturats a mort per una colla de pirates europeus, i el que quedava de tot un poble va ser colpejat fins a la bogeria, quan l'antiga civilització xinesa va ser lliurada a la destrucció i anarquia, a sang i foc, de la soldadesca europea, quan Pèrsia s'ofegava en el nus escorredor de l'imperialisme que s'estretia inexorablement entorn de la seua gola, quan a Trípoli els àrabs van ser massacrats davall l'espasa del jou capitalista que també arrasava les seues llars: aquest món civilitzat s'acaba d'assabentar que les dents de la bèstia imperialista són mortíferes, que el seu alè és el tenor, que les seues urpes s'han enfonsat als pits de la seua pròpia mare, la cultura europea. I aquest reconeixement tardà arriba a Europa davall la forma distorsionada de la hipocresia burgesa, que porta a cada nació a reconèixer la infàmia únicament quan vist l'uniforme de l'altra. Hom parla de la barbàrie germànica, com si tot poble que s'organitza per a l'assassinat no es transformés en una horda bàrbara! Hom parla dels horrors perpetrats pels cosacs, com si la guerra mateixa no fos el major de tots els horrors, com si l'alabança de la massacre humana en un periòdic socialista no fos l'essència mateixa del cosaquisme mental.

Però els horrors de la bestialitat imperialista a Europa han tingut una altra conseqüència, a la que el "món civilitzat" no ha girat els seus ulls carregats d'honor, ni els seus cors desbordants de pena. És *la destrucció en massa del proletariat europeu*. Mai s'ha vist una guerra que liquidés nacions senceres; mai, en el segle passat, la guerra es va estendre per totes les grans nacions de l'Europa civilitzada. Milions de vides humanes van ser trencades en els Vosges i en les Ardenes, a Bèlgica, a Polònia, en els Carpats i en el Save; milions han quedat irreparablement lesionats. Però les nou desenes parts d'aqueixos milions provenen de les files de la classe obrera de les ciutats i el camp. És la nostra força, la nostra esperança que ha caigut, dia rere de dia, davant la dalla de la mort. Eren les millors, les més intel·ligents, les més educades forces del socialisme internacional, els portadors de les tradicions més sagrades, del més alt heroisme, el moviment obrer modern, l'avantguarda del proletariat mundial, els obrers d'Anglaterra, França, Bèlgica, Alemanya i Rússia els que estan sent emmordassats i massacrats en massa. Només d'Europa, únicament de les nacions capitalistes més velles, pot venir, en el moment adient, el senyal per a iniciar la revolució social que alliberarà les nacions. Només els obrers anglesos, francesos, belgues, alemanys, russos i italians junts poden dirigir l'exèrcit dels explotats i oprimits. I quan arribe el moment, només ells poden exigir-li al capitalisme que reta comptes de segles de crims perpetrats contra els pobles primitius; només ells poden venjar la destrucció d'un món sencer. Però per a l'avanç i triomf del socialisme necessitem un proletariat fort, educat i disposat, masses les forces de les quals resideixen en els coneixements, tant com en el nombre. I aquestes mateixes masses estan sent delmades en tot el món. La flor de la nostra força juvenil, centenars de milers la formació socialista dels quals en Anglaterra, França, Bèlgica, Alemanya i Rússia és el producte de dècades d'educació i propaganda, altres centenars de milers disposats a rebre les lliçons del socialisme, han caigut i es podreixen als camps de batalla. El fruit dels sacrificis i el treball de diverses generacions queda destruït en poques setmanes, la flor de l'exèrcit proletari internacional és arrancada d'arrel.

El vessament de sang de juny va esclafar el moviment obrer francès per una dècada i mitja. El vessament de sang de la Comuna va tornar a retardar-lo en més d'una dècada. El que veiem ara és una massacre com el món mai ha conegut, que redueix la població treballadora de totes les nacions principals als vells, les dones i els lesionats; un vessament de sang que amenaça dessagnar el moviment obrer europeu. Una guerra més, i l'esperança del socialisme quedarà enterrada davall la barbàrie imperialista. És un poc més que la destrucció de Lieja i de la catedral de Rheims. És un colp

que no atenta contra la civilització capitalista del passat, sinó contra la civilització socialista del futur, un colp mortal contra la força que porta el futur de la humanitat al seu ventre, l'única que pot transmetre els preats tresors del passat a una societat millor. Ací el capitalisme mostra la seua calavera, demostra que ha sacrificat el seu dret històric d'existir, que el seu domini ja no és compatible amb el progrés humà.

Però demostra també que la guerra no és només l'assassinat en gran escala, sinó també el suïcidi de la classe obrera europea. Els soldats del socialisme, els obrers d'Anglaterra, França, Alemanya, Itàlia, Bèlgica, es maten mútuament sota les ordres del capitalisme, claven ferros assassins als seus pits, trontollen sobre les seues tombes, s'estreteixen en abraçades mortals.

"Alemanya, Alemanya per damunt de tot! Visca la democràcia! Visca el tsar i l'esclavitud! Deu mil lones per a tendes de campanya, segons les instruccions! Cent mil lliures de cansalada! Imitació cafè, enviament immediat! ... les divises pugen, els proletaris cauen, i amb cadascun cau un lluitador del futur, un soldat de la revolució, un emancipador de la humanitat del jou del capitalisme, a la seua tomba.

La demència no tindrà fi, el sanguinari malson de l'infern no cessarà fins que els obrers d'Alemanya, França, Rússia i Anglaterra desperten de la seua borratxera; s'estretisquen fraternalment les mans i ofeguen el cor brutal dels agitadors bel·licistes i el crit ronc de les hienes capitalistes en el poderós crit del treball, "Proletaris de tots els països, uniu-vos!"

Apèndix

TESIS SOBRE LES TASQUES DE LA SOCIALDEMOCRÀCIA INTERNACIONAL

Un gran nombre de camarades de distintes parts d'Alemanya han aprovat les següents tesis, que constitueixen una aplicació del programa d'Erfurt als problemes contemporanis del socialisme internacional.

- 1) La guerra mundial ha anihilat l'obra de quaranta anys del socialisme europeu: destruint el proletariat revolucionari com a força política; destruint el prestigi moral del socialisme; dispersant la Internacional obrera; enemistant les distintes seccions en la lluita fratricida; lligant les aspiracions i esperances de les masses populars dels principals països capitalistes als destins de l'imperialisme.
- 2) En votar a favor del pressupost de guerra i proclamar la unitat nacional, les direccions oficials dels partits socialdemòcrates d'Alemanya, França i Anglaterra (a excepció de l'*Independent Labour Party*) han enfortit l'imperialisme, induït les masses populars a resignar-se a la misèria i horrors de la guerra, contribuït a deslligar el frenesí imperialista sense límits, a la prolongació de la massacre i l'augment del nombre de víctimes, i assumit la seua part de la responsabilitat per la guerra i les seues conseqüències.
- 3) Aquesta tàctica de les direccions oficials dels partits als països bel·ligerants, en primer terme a Alemanya, fins fa poc capdavanter de la Internacional, constitueix una traïció als principis elementals del socialisme internacional, als interessos vitals de la classe obrera, i als interessos democràtics de tots els pobles. Açò va bastar per a condemnar la política socialista a la impotència inclusivament en aquells països on els dirigents han romàs fidels als seus principis: Rússia, Sèrbia, Itàlia i (amb algunes excepcions) Bulgària.
- 4) Açò només basta per a afirmar que la socialdemocràcia oficial dels països més importants ha repudiat la lluita de classes en temps de guerra i l'ha suspès fins al final de la mateixa; li ha garantit a la classe dominant de tots els països una demora que els permet enfortir monstruosament, a costa del proletariat, les seues posicions econòmiques, polítiques i morals.
- 5) La guerra mundial no serveix als interessos polítics i econòmics de les masses populars, siguen quins siguen, ni a la defensa nacional. No és sinó el producte de la rivalitat imperialista de les classes capitalistes de distintes nacions en pugna per l'hegemonia mundial i pel monopoli de l'explotació i

opressió de les zones que encara no es troben davall el taló del capital. En aquesta era d'imperialisme desencadenat, ja no pot haver-hi guerres nacionals. Els interessos nacionals només serveixen de pretext per a posar les masses treballadores populars davall la dominació del seu enemic mortal, l'imperialisme.

6) La política dels estats imperialistes i la guerra imperialista no poden atorgar la llibertat i independència a una sola nació oprimida. Les nacions petites, les classes dominants de les quals són còmplices dels seus socis majors en els grans estats, no són més que peons al tauler imperialista de les grans potències, els qui les utilitzen, junt amb les seues masses treballadores en els temps de guerra, com a instruments per a ser sacrificats als interessos capitalistes després de la guerra.

7) Aquesta guerra mundial significa, siga en cas de "derrota", o de "victòria", una derrota per al socialisme i la democràcia. Qualsevol que siga el seu resultat (exceptuant la intervenció revolucionària del proletariat) incrementa i enforteix el militarisme, els antagonismes nacionals i les rivalitats econòmiques en el mercat mundial. Accentua l'explotació capitalista i la reacció al terreny de la política interna, fa més precària i formal la influència de l'opinió pública, i redueix els parlaments a l'estat d'instruments més o menys dòcils de l'imperialisme. Aquesta guerra mundial porta el germen de futurs conflictes.

8) No es pot garantir la pau mundial amb projectes utòpics, en els fons reaccionaris, com ara tribunals d'arbitratge conduïts per diplomàtics capitalistes, congressos diplomàtics de "desarmament", "llibertat als mars", abolició del dret d'arrest al mar, "Estats Units d'Europa", una "unió duanera per a Europa central", estats tap nacionals i la resta d'il·lusions. Mai es podrà abolir ni pal·liar el militarisme, l'imperialisme i la guerra mentre la classe capitalista exercisca la seua hegemonia de classe sense qüestionaments. L'única manera de resistir amb èxit, l'única manera de garantir la pau mundial, està en la capacitat combativa i en la voluntat revolucionària amb què el proletariat internacional llança el seu pes en la balança.

9) L'imperialisme, en tant que última fase i punt culminant en l'expansió de l'hegemonia mundial del capital, és l'enemic mortal del proletariat de tots els països. Però davall el seu comandament, igual que en les etapes anteriors del capitalisme, les forces del seu enemic mortal han crescut al parell de les seues. Accelera la concentració de capital, la pauperització de les classes mitjanes, el reforç numèric del proletariat, suscita una resistència cada vegada major entre les masses; intensifica, doncs, l'agudització dels antagonismes de classe. Tant en la pau com en la guerra, la lluita del proletariat com a classe s'ha de dirigir, en primer terme, contra l'imperialisme. Per al proletariat internacional, la lluita contra l'imperialisme és, al mateix temps, la lluita pel poder, l'arranjament final de comptes entre el capitalisme i el socialisme. El proletariat internacional realitzarà l'objectiu últim del socialisme només si s'oposa constantment a l'imperialisme, si fa de la consigna "guerra a la guerra" el nord i guia de la seua política en l'acció; i davall la condició de desplegar totes les seues forces i mostrar-se disposat, amb el seu coratge i heroisme, a realitzar-la.

10) En aquest marc, la tasca més important del socialisme en l'actualitat consisteix en agrupar el proletariat de tots els països en una força revolucionària viva; convertir-lo mitjançant una poderosa organització internacional, amb una única concepció de les seues tasques i interessos i una única tàctica universal apta per a l'acció política, tant en la pau com en la guerra, en el factor decisiu de la vida política: així podrà complir la seua missió històrica.

11) La guerra ha esclafat la Segona Internacional. La seua ineficàcia ha quedat demostrada amb la seua incapacitat per a impedir la segmentació de les seues forces darrere de les fronteres nacionals en època de guerra, i dirigir el proletariat de tots els països en una sola tàctica i un sola acció comuna.

12) En vista que els representants oficials dels partits socialistes dels principals països han traït els objectius i interessos de la classe obrera; en vista que s'han passat del camp de la Internacional obrera al camp polític de l'imperialisme, constitueix una necessitat vital per al socialisme crear una nova Internacional obrera, que prenga en les seues mans la direcció i coordinació de la lluita revolucionària de classes contra l'imperialisme mundial.

Per a complir la seua missió històrica, el socialisme s'ha de guiar pels principis següents:

a) La lluita de classes contra les classes dominants dins de les fronteres dels estats burgesos, i la solidaritat internacional dels obrers de tots els països, són dues normes de conducta, inherents a la lluita de classe obrera, i d'importància històrica mundial per a la seua emancipació. No hi ha socialisme sense solidaritat proletària internacional, i no hi ha socialisme sense lluita de classes. El renunciament a la lluita de classes i a la solidaritat internacional per part del proletariat socialista, tant en la pau com en la guerra, equival al suïcidi.

b) L'activitat del proletariat de tots els països, tant en la pau com en la guerra, ha de posar-se a l'altura de la seua tasca suprema: la lluita contra l'imperialisme i la guerra. L'activitat parlamentària i sindical, com qualsevol altra del moviment obrer, s'ha de subordinar a aquest fi, de manera que el proletariat de cada país s'opose de la manera més contundent a la seua burgesia nacional, perquè l'oposició política i espiritual que els separa siga en tot moment el problema més important, i se subratlle i practique la solidaritat proletària internacional.

c) El centre de gravetat de l'organització del proletariat com a classe és la Internacional. La Internacional decideix en temps de pau la tàctica que han d'adoptar les seccions nacionals en qüestions de militarisme, política colonial, política comercial i la celebració del Primer de Maig i, finalment, la tàctica comuna a aplicar en cas de guerra.

d) S'ha de donar prioritat a l'obligació de dur a terme les decisions de la Internacional. Les seccions nacionals que no s'enquadren dins d'aquests principis queden fora de la Internacional.

e) La posada en marxa de les files del proletariat de tots els països és decisiva en les lluites contra l'imperialisme i la guerra. Així, la tàctica principal de les seccions nacionals apunta a capacitar les masses per a l'acció política i la iniciativa resolta per a assegurar la cohesió internacional de les masses en l'acció; construir les organitzacions polítiques i sindicals de tal manera que, pel seu intermedi, es garantisca en tot moment la col·laboració ràpida i efectiva de totes les seccions, i de manera que la voluntat de la Internacional es veja materialitzada en l'acció per la majoria de les masses obreres del món.

f) La missió immediata del socialisme és l'alliberament espiritual del proletariat de la tutela de la burgesia, que s'expressa a través de la influència de la ideologia nacionalista. Les seccions nacionals han de denunciar en la premsa i el parlament que la xerrameca buida del nacionalisme és un instrument de la dominació burgesa. L'única defensa de la vertadera independència nacional és la lluita de classes revolucionària contra l'imperialisme. La pàtria obrera, a la defensa de la qual se subordina tota la resta, és la Internacional Socialista.

Edita: ***Germinal – nucli en defensa del marxisme***

Per a posar-te en contacte amb nosaltres: germinal_1917@yahoo.es

Visita la nostra pàgina: www.grupgerminal.org

0 El 3 de desembre de 1912, després de la primera guerra balcànica, l'orador del grup socialdemòcrata s'expressava en aquests termes en el Reichstag: "Ahr es va fer notar en aquesta tribuna que la política oriental d'Alemanya no era responsable de l'enfonsament de Turquia, que aquella havia sigut una bona política. El senyor canceller de l'Imperi creia que havíem rendit bons serveis a Turquia, i el senyor Bassermann deia que nosaltres havíem portat Turquia a realitzar judicioses reformes. Sobre aquest últim punt no estic al corrent de res, i rere dels bons serveis jo volgués també posar uns punts d'interrogació. Per què s'ha enfonsat Turquia? El que s'ha enfonsat allà era un règim junker semblant a què tenim a l'est de l'Elba. L'enfonsament de Turquia és un fenomen paral·lel a l'enfonsament del règim dels junker manxús en Xina. Per al règim dels junker açò sembla anar cada dia pitjor en totes parts. Els junker no responen ja a les exigències del món modern.

“Jo deia que la situació a Turquia s’assemblava fins a un cert punt a la que coneixem a l’est del Elba. Els turcs són una casta dirigent de conquistadors, i són una petita minoria. Al costat dels turcs es troben els no-turcs que han adoptat la religió musulmana; però els veritables turcs d’origen no són més que una petita minoria, una casta guerrera, una casta que, com en Prússia, s’ha apoderat de tots els llocs clau en l’administració, en la diplomàcia i en l’exèrcit; una casta que enfront dels camperols búlgars i serbis ha seguit la mateixa política senyorial que els nostres Spahis a l’est de l’Elba. Turquia té ara la mateixa economia natural que va tenir sempre, però abans un cert règim de senyoriu era, en certa manera, suportable, perquè el senyor no portava l’explotació més enllà de la seua rusticitat: si tenia per a menjar bé, per a viure bé, se sentia content. Però en el moment en què Turquia, en entrar en contacte amb Europa, va adoptar una economia monetària moderna, l’opressió dels junker turcs es va fer cada dia més insuportable. La classe camperola va ser masegada com un llima, i una gran part dels camperols va ser reduïda a la mendicitat; molts es van fer bandits. Això és el que són els komitastxis! Els junker turcs no han fet només la guerra contra l’enemic exterior, no; soterrada en aquesta guerra contra l’enemic exterior, es du a terme una revolució camperola en Turquia. Això és el que ha trencat l’espina dels turcs, i això és el que ha provocat l’enfonsament del Règim dels junker!

“Ara es diu que el govern alemany ha rendit bons serveis a aqueix país. Però els millors serveis que hauria pogut rendir a Turquia, i també al règim dels junker, no els ha pogut rendir! Hauria d’haver-los aconsellat complir les reformes contingudes en el protocol de Berlín: alliberar de veritat els seus camperols, tal com Bulgària i Sèrbia ho han fet... Però com seria capaç de fer tal cosa una diplomàcia alemanya de junker?

“Les instruccions que rebia de Berlín el senyor von Marschall no podien conduir-lo a rendir-los realment bons serveis als Joves Turcs. Allò que aquestes instruccions els han aportat (i no vull parlar dels assumptes militars) és un cert esperit que s’ha fet general en el cos de l’oficialitat turca: l’esperit de l’“oficial elegant”, un esperit que ha resultat extraordinàriament funest per a l’exèrcit turc en el combat. Conta hom que s’han trobat cadàvers d’oficials que portaven calçat lacat. La pretensió de dominar la massa del poble i la massa dels soldats en tots els aspectes, la forma de manar des d’alt per l’oficialitat, tot això ha podrit d’arrel les relacions de confiança al si de l’exèrcit turc, i es pot comprendre, doncs, com aquest estat d’ànim haja pogut contribuir a provocar el desastre de l’exèrcit turc.

“Senyors, les nostres opinions divergeixen quant a saber quin és el responsable de l’enfonsament de Turquia. La transmissió d’un cert esperit prussià no és l’únic responsable de l’enfonsament de Turquia, ben segur que no; però ell ha contribuït a precipitar-lo. L’enfonsament en si mateix es deu a causes econòmiques, com ho he demostrat.”

¹ La sorollosa campanya mantinguda durant anys en els mitjans imperialistes alemanys entorn del problema marroquí no era com per a calmar els temors francesos. L’Associació Pangermànica defensava vivament el programa d’annexió del Marroc, que l’Associació considerava, naturalment, com una “qüestió vital” per a Alemanya, i va difondre un fullet escrit pel seu president, Heinrich Class, amb el títol *El Marroc occidental, alemany!* Quan el professor Schiemann va intentar justificar l’arreglament conclòs pel Departament d’Assumptes Estrangers i la seua renúncia al Marroc, invocant els interessos comercials en el Congo, el Post es va dirigir a Schiemann de la manera següent: “El senyor professor Schiemann és rus de naixement i pot ser que no tinga una pura ascendència alemanya. Per tant, ningú pot negar-se a considerar si ell no aborda amb accent fred i burlaner assumptes que toquen a allò de més viu de la consciència nacional, així com l’orgull que tot alemany autèntic porta dins d’ell. El judici d’un estranger que parla del que és el batec del cor patriòtic i la dolorosa palpació de l’ànima inquieta del poble alemany com si es tractés d’una fantasia política passatgera o d’una aventura de conquistadors, ha de provocar justament la nostra còlera i el nostre menyspreu, molt més en la mesura que aquest estranger gaudeix de l’hospitalitat de l’Estat prussià com a professor de la Universitat de Berlín. Que l’home que gosa insultar els més sagrats sentiments del poble alemany en l’òrgan dirigent del Partit Conservador siga el mestre i conseller del nostre kàiser en matèria política, i que siga considerat per a bé o per a mal com el seu portaveu, ens ompli d’una profunda tristesa.”

² En el mes de gener de 1908, el polític liberal rus Piotr Struve escrivia, segons la premsa alemanya: “Ara és temps de dir que no existeix més que un mitjà per a crear una gran Rússia: concentrar totes les seues forces en una sola regió que siga accessible a la civilització russa i on aquesta pugui exercir una influència real. Aquesta regió és *tota la conca del Mar Negre*, és a dir, el conjunt dels països europeus i asiàtics ribereus del Mar Negre. Allí disposem d’una base real per a assentar sòlidament la nostra sobirania econòmica: *homes, carbó i ferro*. Sobre aqueixa base real, i només sobre ella, mitjançant un infatigable treball civilitzador sostingut per l’Estat, es podrà edificar una gran Rússia econòmicament forta”.

Al començament de la Guerra Mundial actual, el mateix Struve escrivia encara abans de la intervenció de Turquia: “Els polítics alemanys pensen en una política d’autonomia turca la idea central de la qual és el Programa d’egiptització de Turquia davall la salvaguarda d’Alemanya. El Bòsfor i els Dardanels haurien d’esdevenir un Suez alemany. Abans de la guerra entre Itàlia i Turquia, que va desallotjar els turcs de les seues posicions en Àfrica, i abans de la guerra dels Balcans, que quasi els va expulsar d’Europa, la següent política apareixia ja clarament per a Alemanya: conservar Turquia i mantenir la seua independència en interès de l’estabilitat econòmica i política d’Alemanya. Després de les guerres que acabem d’esmentar, aquesta política no va canviar més que en la mesura que l’extrema debilitat de Turquia va quedar al descobert; en aquestes condicions, una aliança hauria de degenerar en un protectorat o en una tutela que conduiria finalment a portar l’Imperi otomà al mateix punt que Egipte. *Però queda completament clar que un Egipte alemany sobre el Mar Negre i el Mar de Màrmara seria per complet intolerable per a Rússia*. No hi ha per què estranyar-se que des de llavors el govern rus haja protestat contra els passos que preparaven tal política i particularment *contra la missió del general Liman von Sanders*, que devia no sols reorganitzar l’exèrcit turc, sinó *manar un cos d’exèrcit a Constantinoble*. Rússia va obtenir seguretats formals, però en realitat la situació no va canviar ni una polzada. *En aquestes condicions, al desembre de 1913, era imminent una guerra entre Rússia i Alemanya*. L’exemple de la missió militar de Liman von Sanders havia revelat que la política d’Alemanya tendia a l’“egiptització” de Turquia.

“Aquesta nova direcció de la política alemanya era suficient per si sola per a provocar un conflicte armat entre Alemanya i Rússia. Entrem, doncs, al desembre de 1913, en una època de maduració d’un conflicte que hauria de prendre inevitablement el caràcter d’un conflicte mundial”.

³ En el pamflet imperialista *Per què la guerra alemanya?*, hi llegim: “Rússia havia expressat ja la temptació d’oferir-nos la Àustria alemanya, aqueixos deu milions d’alemanys que quedaren fora de la nostra unificació en 1866 i en 1870-71. Si nosaltres els haguéssim lliurat a la monarquia dels Habsburg, aquesta traïció s’hauria pagat.”

⁴ El *Kölnische Zeitung* escrivia després de l'atemptat de Sarajevo, és a dir, en vigílies de la guerra, quan encara no es coneixia quant hi havia darrere de la política alemanya oficial: "qui no estiga al corrent de la situació farà la pregunta: Com és possible que malgrat els serveis prestats per Àustria a Bòsnia, aquella no sols no és volguda en aquest país, sinó que fins i tot és detestada pels serbis, que constitueixen el 42 per cent de la població? Només els pocs que coneixen el poble i la situació comprendran la resposta a aquesta pregunta; un no iniciat, sobretot si està acostumat a les idees i a les realitats europees, escoltarà amb la boca badada sense comprendre. Heus aquí la resposta: *l'administració de Bòsnia va ser un fanguer complet en la seua concepció i en els seus principis fonamentals*, i és la ignorància absolutament criminal que regna en part avui després d'una generació (posterior a l'ocupació), respecte a la situació real, la que té la responsabilitat".

⁵ *Per què la guerra?*, pàgina 21. L'òrgan de la camarilla de l'arxiduc, *Gross-Österreich*, escrivia setmana rere setmana articles incendiàris d'aquest estil: "Si es vol venjar dignament la mort de l'arxiduc hereu Francesc Ferran, respectant les seues voluntats, *cal complir tan ràpidament com siga possible el testament polític* d'aquesta víctima innocent del desenrotllament funest de la situació al sud de l'imperi. *Fa ja quasi sis anys que esperem la fi de totes les tensions aclaparadores* que es fan sentir tan cruelment en tota la nostra política.

"Sabem que l'Àustria grandiosa i nova, la Gran Àustria que alliberarà els seus pobles en l'alegria, només pot nàixer d'una guerra, *i per això volem la guerra*.

"Volem la guerra perquè estem profundament convençuts que només una guerra ens permetrà realitzar d'una forma radical i ràpida el nostre ideal d'*una Gran Àustria poderosa* on, en la resplendor lluminosa d'un futur sublim i feliç, podran desplegar-se el pensament polític i els projectes missioners d'Àustria: portar la llibertat i la civilització *als pobles dels Balcans*.

"Després de la mort del gran home el potent braç i indestructible voluntat del qual energia haurien fundat la Gran Àustria, la guerra és la nostra única esperança. És la nostra última carta sobre la qual ens juguem tot.

"Pot ser que l'enorme indignació que aquest atemptat ha produït en Àustria i Hongria provoqu Shore una explosió contra Sèrbia i posteriorment també contra Rússia. L'arxiduc Francesc Ferran només ha pogut preparar aquest imperialisme, però no ha pogut complir-lo. *Cal esperar que la seua mort haja sigut el sacrifici necessari que provocarà l'aixecament imperialista de tota Àustria*".

⁶ "Per part de la política alemanya se sabia naturalment el que hauria de succeir, i *avui ja no es desvela cap secret amb l'afirmació que*, igual que les altres flotes europees, *també les forces navals alemanyes es trobaven llavors en estat d'alerta de guerra*." (Rohrbach, *La guerra i la política alemanya*, pàgina 32.)

⁷ Rohrbach, *La guerra i la política alemanya*, pàgina 41.

⁸ Rohrbach, *La guerra i la política alemanya*, pàgina 83.